

การศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทย

นางสาวพรพิมล ศรีธเรศ

สถาบันวิทยบริการ

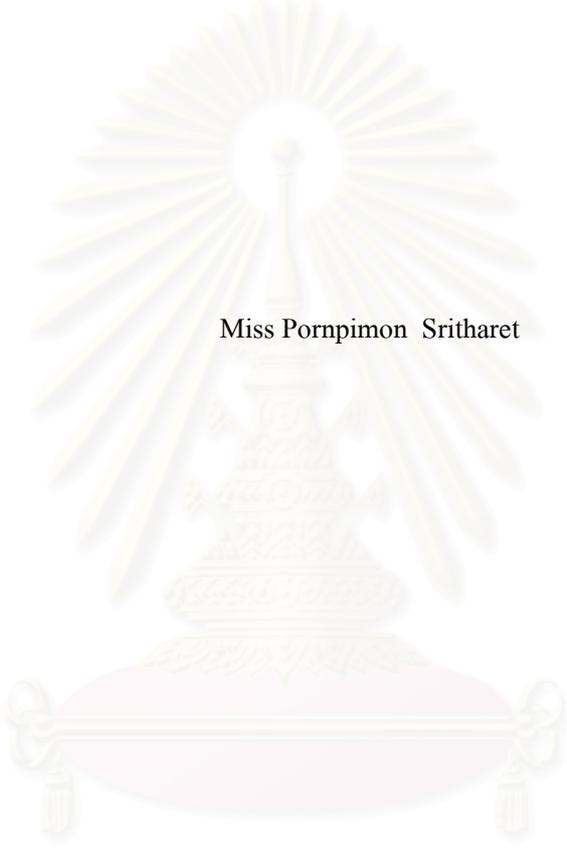
วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา

สำนักวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2551

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE STUDY OF TOURIST' S SATISFACTION TOWARDS DINOSAUR MUSEUM
MANAGEMENT IN THAILAND

Miss Pornpimon Sritharet

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Science Program in Sports Science

School of Sports Science

Chulalongkorn University

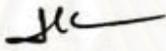
Academic Year 2008

Copyright of Chulalongkorn University

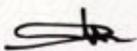
หัวข้อวิทยานิพนธ์ การศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยงที่มีต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์
ไดโนเสาร์ในประเทศไทย
โดย นางสาวพรพิมล ศรีธเรศ
สาขาวิชา วิทยาศาสตร์การกีฬา
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ศาสตราจารย์ ดร. สมบัติ กาญจนกิจ

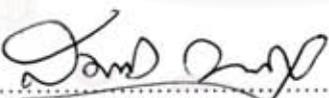

สำนักวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

..... คณบดีสำนักวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เฉลิม ชัยวัชรารักษ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุชาติ ทวีพรปฐมกุล)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ศาสตราจารย์ ดร. สมบัติ กาญจนกิจ)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร. จุฬา ดิงศภัทย์)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(อาจารย์ ดร. อัญจมา นิลนพคุณ)

พรพิมล ศรีวิเศษ : การศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทย (THE STUDY OF TOURIST'S SATISFACTION TOWARDS DINOSAUR MUSEUM MANAGEMENT IN THAILAND) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก:
ศ. คร. สมบัติ กาญจนกิจ, 127 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา และเปรียบเทียบ เพศ อายุ และรายได้ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทย ในด้านการจัดการ ด้านบุคลากร ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อการเผยแพร่ ด้านกิจกรรมนันทนาการ และด้านความปลอดภัย โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวพิพิธภัณฑ์สิรินธร อ.สหัสขันธ์ จ. กาฬสินธุ์ และพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ภูเวียง อ.ภูเวียง จ. ขอนแก่น ระหว่างเดือนธันวาคม พ.ศ. 2551 ถึงเดือนมกราคม พ.ศ. 2552 จำนวน 400 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า "ที" (t-test) ในการเปรียบเทียบความพึงพอใจระหว่างนักท่องเที่ยวเพศชายและหญิง การทดสอบค่า "เอฟ" (F-test) ในการเปรียบเทียบความพึงพอใจระหว่างนักท่องเที่ยวที่มีอายุและรายได้ต่างกัน

ผลการวิจัยพบว่า

- 1) นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 36 – 50 ปี มีสถานภาพโสด มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีอาชีพรับราชการ / รัฐวิสาหกิจ มีการศึกษาระดับปริญญาตรี มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท ไม่เคยมาเที่ยวชมพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์มาก่อน โดยเดินทางมาท่องเที่ยวเป็นคณะ / กลุ่ม ด้วยรถยนต์ส่วนตัว มีวัตถุประสงค์เพื่อพักผ่อน / ท่องเที่ยว และ ได้รับข้อมูลข่าวสารผ่านทางโทรทัศน์
- 2) นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการจัดการ ($\bar{x} = 4.10$) ด้านบุคลากร ($\bar{x} = 4.06$) ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก ($\bar{x} = 4.05$) ด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อการเผยแพร่ ($\bar{x} = 3.75$) ด้านกิจกรรมนันทนาการ ($\bar{x} = 3.89$) และด้านความปลอดภัย ($\bar{x} = 4.22$)
- 3) เมื่อเปรียบเทียบนักท่องเที่ยวโดยจำแนกตามเพศ พบว่า เพศต่างกันมีความพึงพอใจต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทย แตกต่างในด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อการเผยแพร่ ด้านกิจกรรมนันทนาการ และด้านความปลอดภัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
- 4) เมื่อเปรียบเทียบนักท่องเที่ยวโดยจำแนกตามอายุ พบว่า อายุต่างกันมีความพึงพอใจต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทย แตกต่างกันทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
- 5) เมื่อเปรียบเทียบนักท่องเที่ยวโดยจำแนกตามรายได้ พบว่า รายได้ต่างกันมีความพึงพอใจต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทย แตกต่างกันในด้านบุคลากรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สาขาวิชา.....วิทยาศาสตร์การกีฬา.....

ปีการศึกษา.....2551.....

ลายมือชื่อนิสิต *พรพิมล ศรีวิเศษ*

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก *สมบัติ กาญจนกิจ*

5078621039: MAJOR SPORTS SCIENCE

KEYWORDS: SATISFACTION / MANAGEMENT / DINOSAUR MUSEUM / TOURISTS

PORNPIMON SRITHARET: THE STUDY OF TOURIST'S SATISFACTION
TOWARDS DINOSAUR MUSEUM MANAGEMENT IN THAILAND. ADVISOR:
PROFESSOR SOMBAT KARNJANAKIT, Ph.D., 127 pp.

The purposed of this research were to study and compare gender, age and income the satisfaction of tourists toward the dinosaur museum management in Thailand in the management of personnel, location and facilities, publication, recreation activities and security. The sample were 400 Thai tourists who were traveled to the Sirinthorn Museum, Sahasakan district, Kalasin province and the Phuwiang dinosaur museum, Phuwiang district, Khon Kaen province during December 2008 to January 2009. A questionnaire was used as a survey tool to collect data. The data were the analyzed statistically using the percentage and means, standard deviation of test values "t" (t-test) was used for compare satisfaction between male and female visitors. The value "F" (F-test) was used for compare the satisfaction among visitors of different age and income.

The results were found as follow:

- 1) The majority of visitors were female whose aged between 36 to 50 years with a single domicile status in the Northeast, There were professional government / government enterprise who earned bachelor's degree and their incomes are less than 5,000 baht per month. In addition, they were first time the dinosaur museum, they joined in a group using private car as vehicle. The main purpose was to travel and relax themselves. Moreover, they got information through television.
- 2) Tourists have highly satisfaction with the management of dinosaur museum which satisfied with management ($\bar{x} = 4.10$), personnel ($\bar{x} = 4.06$), location and facilities ($\bar{x} = 4.05$), publication ($\bar{x} = 3.75$), recreation activities ($\bar{x} = 3.89$) and security ($\bar{x} = 4.22$)
- 3) Comparison of tourists gender, there were significant different between male and female at .05 level in location and facilities, publication, recreation activities and security.
- 4) Comparison of tourist age, there were significant different at .05 level in management, personnel, location and facilities, publication, recreation activities and security.
- 5) Comparison of tourist income, there were significant different at .05 level in personnel.

Field of Study: .....Sports Science..... Student's Signature: *Pornpimon Sritharet*
Academic Year: .....2008..... Advisor's Signature: *Sombat K.*

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้จะไม่สำเร็จได้ถ้าหากปราศจากความเมตตา กรุณา จากคณาจารย์ ที่คอยอบรมสั่งสอน ชี้นำแนวทาง ให้กับผู้วิจัย เริ่มตั้งแต่ก้าวแรกที่เข้ามาเป็นนิสิตของสำนักวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กราบขอบพระคุณศาสตราจารย์ ดร. สมบัติ กาญจนกิจ อาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุชาติ ทวีพรปฐมกุล อาจารย์ ดร. จุฬา ดิงศภักดิ์ คณะกรรมการสอบ วิทยานิพนธ์ และผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจเครื่องมือวิจัยในครั้งนี้ รองศาสตราจารย์ เทพประสิทธิ์ กุลธวัช วิชัย (กับคำสอนที่เน้นย้ำว่า ความรู้จะต้องคู่กับคุณธรรม) ดร. อรุณศรี อื้อศรีวงศ์ อาจารย์อุไรวรรณ ขม วัฒนา และคุณวราวุธ สุธีธร ผู้อำนวยการสำนักวิจัยชาดึกดำบรรพ์และพิพิธภัณฑสถานธรณีวิทยา รองศาสตราจารย์ ดร. ถนอมวงศ์ กฤษณ์เพ็ชร ที่คอยส่งกำลังใจมาให้แม้ในยามผู้วิจัยป่วย รองศาสตราจารย์ ดร. ประพัฒน์ ลักษณะพิสูทธิ์ ที่คอยถามไถ่ในความคืบหน้าของวิทยานิพนธ์ และสุขภาพของผู้วิจัยเสมอมา ตลอดจนคณาจารย์สำนักวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา และสถานศึกษาแห่งนี้นาม “จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย”

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่กรมทรัพยากรธรณี กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทุกท่านที่อำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้

ขอบคุณเพื่อนๆหาบ้นชาติรุ่นที่ 4 ที่คอยช่วยเหลือกันและกันเสมอมา โดยเฉพาะเพื่อนๆแขนงวิชาการจัดการนันทนาการการท่องเที่ยวทั้ง 9 คน ที่ไม่เคยทิ้งกัน ช่วยเหลือดูแลกันเสมอมา และรุ่นพี่ทุกคนที่เป็นแนวทางในการศึกษาในครั้งนี้

คงจะไม่สามารถก้าวผ่านมาถึงจุดนี้ได้ ถ้าหากขาดครอบครัวที่อบอุ่น และเป็นกำลังใจให้เสมอ แม้ในยามที่ท้อแท้ หมดทั้งแรงใจและร่างกาย แม้ผู้ให้ทั้งความรักและกำลังใจที่พร้อมกับการอบรมสั่งสอน ตลอดมา คุณตาปิ่น อุดรไสว ผู้จุดประกายความฝันให้หลานได้เรียนต่ออีกระดับ แม้วันนี้จะไม่ได้อยู่ดูความสำเร็จของหลานแล้วก็ตาม แต่ถึงอย่างไรหลานก็จะดำเนินตามแนวทางที่คุณตาได้เคยสั่งสอนไว้ คุณแม่พี่วย แจ่มภักดี กับความรักความห่วงใย และการดูแลตั้งแต่เกิด จนถึงปัจจุบัน และญาติพี่น้องทุกคนที่ได้ถามทุกข์สุขตลอดมา กราบขอบพระคุณทุกท่าน

ขอบคุณอุปสรรคต่างๆที่ผ่านเข้ามาทดสอบกำลังใจตลอดมา และทำให้ได้รู้ว่า “ว่าขึ้นสูงเพราะมีลมต้าน คนขึ้นสูงได้เพราะเผชิญอุปสรรค” เนื่องจากเป็นงานวิจัยเล่มแรกในชีวิต ข้อผิดพลาดที่เกิดจากวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขอภัย และรับผิดชอบแต่เพียงผู้เดียว

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ

บทที่

1	บทนำ.....	1
	ความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา.....	1
	วัตถุประสงค์ในการวิจัย.....	3
	ขอบเขตของการวิจัย.....	3
	คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	3
	ประโยชน์ที่ได้รับจากงานวิจัย.....	4
	กรอบแนวคิดการวิจัย.....	4
2	เอกสาร และรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	5
	แนวความคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการ.....	5
	แนวความคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการพิพิธภัณฑ์.....	7
	แนวความคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับนันทนาการ.....	11
	แนวความคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยว.....	17
	แนวความคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ.....	25
	ความรู้เกี่ยวกับไดโนเสาร์.....	27
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	43

บทที่	หน้า
3	วิธีการดำเนินการวิจัย..... 52
	ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง..... 52
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย..... 53
	ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ..... 54
	การเก็บรวบรวมข้อมูล..... 55
	การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ..... 55
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล..... 56
5	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ..... 98
	สรุปผลการวิจัย..... 98
	อภิปรายผล..... 104
	ข้อเสนอแนะ..... 108
	รายการอ้างอิง..... 111
	ภาคผนวก..... 116
	ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์..... 127

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ.....	57
2	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ.....	57
3	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสถานภาพสมรส.....	58
4	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามภูมิลำเนา.....	58
5	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอาชีพ.....	59
6	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุด.....	59
7	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายได้ทั้งหมดต่อเดือน.....	60
8	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามประสบการณ์มาเที่ยวชม พิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทย.....	60
9	จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามบุคคลที่มาชมพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ ในประเทศไทย.....	61
10	จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามพาหนะที่ใช้เดินทางมาเที่ยวชม พิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทย.....	61
11	จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามวัตถุประสงค์ในการเข้าชม พิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทยในครั้งนี.....	62
12	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามช่องทางที่ได้รับข้อมูลข่าวสาร ในการมาท่องเที่ยวครั้งนี้.....	62
13	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจของ นักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทย ด้านการจัดการ.....	63
14	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจของ นักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทย ด้านบุคลากร.....	64
15	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจของ นักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทย ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก.....	65

ตารางที่	หน้า
16	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจของ นักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทยด้านการ ประชาสัมพันธ์เพื่อการเผยแพร่..... 66
17	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจของ นักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทย ด้านกิจกรรมนันทนาการ..... 67
18	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจของ นักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทย ด้านความปลอดภัย..... 68
19	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มี ต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทยโดยรวม..... 69
20	ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการ พิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทยด้านการจัดการ โดยจำแนกตามเพศ..... 70
21	ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการ พิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทยด้านบุคลากร โดยจำแนกตามเพศ..... 71
22	ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการ พิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทยด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก โดยจำแนกตามเพศ..... 72
23	ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการ พิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทยด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อการเผยแพร่ โดยจำแนกตามเพศ..... 73
24	ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการ พิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทยด้านกิจกรรมนันทนาการการ โดยจำแนกตามเพศ..... 74

ตารางที่	หน้า
25	ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการ พิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทยด้านความปลอดภัย โดยจำแนกตามเพศ..... 75
26	ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการ พิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทยโดยรวมจำแนกตามเพศ..... 76
27	ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการ พิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทยด้านการจัดการ โดยจำแนกตามอายุ..... 77
28	ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการ พิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทยด้านบุคลากร โดยจำแนกตามอายุ..... 78
29	ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการ พิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทยด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก โดยจำแนกตามอายุ..... 79
30	ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการ พิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทยด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อการเผยแพร่ โดยจำแนกตามอายุ..... 80
31	ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการ พิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทยด้านกิจกรรมนันทนาการ โดยจำแนกตามอายุ..... 81
32	ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการ พิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทยด้านความปลอดภัย โดยจำแนกตามอายุ..... 82
33	ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการ พิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทยโดยรวม จำแนกตามอายุ..... 83
34	ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการ พิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทยด้านการจัดการ เป็นรายคู่ โดยจำแนกตามอายุ..... 84

ตารางที่		หน้า
35	ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการ พิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทยด้านบุคลากร เป็นรายคู่ โดยจำแนกตามอายุ.....	84
36	ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการ พิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทยด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก เป็นรายคู่โดยจำแนกตามอายุ.....	85
37	ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการ พิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทยด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อการเผยแพร่ เป็นรายคู่โดยจำแนกตามอายุ.....	86
38	ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการ พิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทยด้านกิจกรรมนันทนาการ เป็นรายคู่โดยจำแนกตามอายุ.....	87
39	ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการ พิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทยด้านความปลอดภัย เป็นรายคู่โดยจำแนกตามอายุ.....	88
40	ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการ พิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทยด้านการจัดการ โดยจำแนกตามรายได้.....	89
41	ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการ พิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทยด้านบุคลากร โดยจำแนกตามรายได้.....	90
42	ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการ พิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทยด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก โดยจำแนกตามรายได้.....	91
43	ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการ พิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทยด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อการเผยแพร่ โดยจำแนกตามรายได้.....	92
44	ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการ พิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทยด้านกิจกรรมนันทนาการ โดยจำแนกตามรายได้.....	93

ตารางที่		หน้า
45	ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการ พิพิธภัณฑสถานไดโนเสาร์ในประเทศไทยด้านความปลอดภัย โดยจำแนกตามรายได้.....	94
46	ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการ พิพิธภัณฑสถานไดโนเสาร์ในประเทศไทยโดยรวม จำแนกตามรายได้.....	95
47	ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการ พิพิธภัณฑสถานไดโนเสาร์ในประเทศไทยด้านบุคลากร เป็นรายคู่ โดยจำแนกตามรายได้.....	96

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในสังคมยุคโลกาภิวัตน์ การดำรงชีวิตของมนุษย์เปลี่ยนแปลงไป จากสังคมของเกษตรกรรมมาสู่สังคมอุตสาหกรรม มีการแข่งขันในการประกอบอาชีพ เพื่อให้ได้มาซึ่งความอยู่รอดและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ด้วยเหตุนี้มนุษย์ในสังคมปัจจุบันจึงประสบกับภาวะความตึงเครียดในการดำรงชีวิตประจำวันมากขึ้นกว่าเดิม นันทนาการจึงมีส่วนจำเป็นในชีวิต เพื่อให้เกิดความเพลิดเพลิน ผ่อนคลายความตึงเครียดทั้งทางร่างกายและจิตใจ โดยนันทนาการเป็นกิจกรรมสวัสดิการ ครอบคลุมการช่วยผ่อนคลายจากความเครียดต่างๆ และส่งเสริมให้สุขภาพจิตดีขึ้น เกิดการพัฒนาคุณภาพคุณภาพชีวิตของบุคคล ตลอดจนถึงสังคมได้ (สมบัติ กาญจนกิจ, 2544) สำหรับมนุษย์นั้น กิจกรรมนันทนาการมักเกิดขึ้นในช่วงสุดสัปดาห์ หรือวันหยุด โดยที่นันทนาการไม่ใช่งานอาชีพ ไม่ใช่อายมุข ไม่มีผลตอบแทน และไม่มีใครบังคับให้ร่วมกิจกรรม กิจกรรมนันทนาการมีหลากหลายรูปแบบ เช่น ดนตรี กีฬา งานอดิเรก เกม และการท่องเที่ยว การส่งเสริมกิจกรรมนันทนาการที่พึงประสงค์ต่อสังคม จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐบาลต้องจัดบริการให้กับชุมชนและสังคม (สมบัติ กาญจนกิจ และคณิต เขียววิชัย, 2544) เช่น สวนสาธารณะ อุทยานแห่งชาติ ศูนย์เยาวชน พิพิธภัณฑ์ เป็นต้น และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มาตรา 25 กล่าวไว้ว่า รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การกีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูลและแหล่งการเรียนรู้อื่นอย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ แสดงให้เห็นว่ารัฐบาลได้เล็งเห็นความสำคัญและประโยชน์ของแหล่งนันทนาการ พิพิธภัณฑ์เป็นแหล่งนันทนาการเพื่อการเรียนรู้นอกระบบและคลังปัญญาของสังคม พิพิธภัณฑ์ไม่ใช่สถานที่ให้การศึกษาแบบเป็นทางการรูปแบบเดียวกับโรงเรียนหรือสถานศึกษา แต่เป็นการให้ความรู้ในรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ ที่ส่งเสริมและกระตุ้นให้ผู้ชมเกิดการเรียนรู้แบบอิสระ (Free-choice Learning) จึงไม่อาจบังคับให้ผู้ชมเข้ามาเพื่อการเรียนรู้ในพิพิธภัณฑ์ได้ ผู้ชมเป็นผู้เลือกและตัดสินใจในการเข้าชม (สิริพรรณ ธีรศรีโชติ, 2548) พิพิธภัณฑ์นับได้ว่าเป็นแหล่งเรียนรู้ประเภทหนึ่ง ที่ให้บริการข้อมูลข่าวสาร ความรู้ในเรื่องต่างๆ ตามลักษณะบริการที่ดี เช่น ความรู้ในเรื่องต่างๆ ตามลักษณะของการบริการที่ดี เช่น ความรู้ทางประวัติศาสตร์ ธรรมชาติ โบราณคดี พืช สัตว์ ดาราศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีชีวิต ฯลฯ และอาจมีชื่อเรียกต่างๆ กันไปตามลักษณะของการบริการ เช่น พิพิธภัณฑ์ อุทยาน เมือง

สถาบัน เป็นต้น (สุมาลี สังข์ศรี, 2548) พิพิธภัณฑ์มีหลากหลายรูปแบบ โดยเฉพาะพิพิธภัณฑ์ทางด้านโบราณชีววิทยา ทำให้ทราบถึงต้นกำเนิด พัฒนาการ การดำรงอยู่ของสิ่งมีชีวิตกับธรรมชาติ เพื่อความอยู่รอด พิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ก็เป็นอีกแหล่งการเรียนรู้เกี่ยวกับวิวัฒนาการ การเปลี่ยนแปลงทางชีววิทยา อีกทั้งยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจ ผ่อนคลายจากความเครียดต่างๆในชีวิตประจำวัน ทั่วโลกมีพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ทั้งหมดเพียง 32 แห่งในจำนวน 13 ประเทศเท่านั้น

(พอล แบริร์เรตต์, 2550) นับว่าเป็นโอกาสที่ดีที่ประเทศไทยมีพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ถึง 2 แห่งด้วยกัน คือ พิพิธภัณฑ์สิรินธร และพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ภูเวียง โดยพิพิธภัณฑ์สิรินธรมีขนาดใหญ่เป็นอันดับ 2 ของทวีปเอเชีย และได้มีการพบซากกระดูกไดโนเสาร์ที่มีความสมบูรณ์ที่สุดของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และได้รับรางวัลยอดเยี่ยม(Thailand Tourism Awards 2008) ประเภทแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยในปี พ.ศ.2551 อีกด้วย สำหรับพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ภูเวียงนับได้ว่าเป็นพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์แห่งแรกของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์นับได้ว่าเป็นแหล่งนันทนาการการท่องเที่ยวที่มีองค์ความรู้ และเป็นแหล่งการเรียนรู้ทางเลือกที่ใครก็ตามสามารถเข้าไปหาความรู้ได้โดยไม่มีขีดจำกัดทางเพศ วัย การศึกษา หรือสถานภาพทางสังคม

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ให้เป็นแหล่งนันทนาการการท่องเที่ยว ได้สร้างความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยวได้มากน้อยเพียงใด การจัดการในสิ่งใดเป็นที่พึงพอใจของนักท่องเที่ยว และสิ่งใดที่ต้องปรับปรุง ผู้วิจัยจึงกำหนดขอบเขตการศึกษาถึงระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในด้านการจัดการ ด้านบุคลากร ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อการเผยแพร่ ด้านกิจกรรมนันทนาการ และด้านความปลอดภัย เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเป็นแนวทางในการปรับปรุง และสามารถสนองตอบต่อความพึงพอใจสูงสุดของนักท่องเที่ยว

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทยจำแนกตามเพศ อายุและรายได้ของนักท่องเที่ยว

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตทางด้านพื้นที่

ในการวิจัยนี้มุ่งศึกษาพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทยที่มีตัวอาคารพิพิธภัณฑ์และแหล่งขุดค้นรวมอยู่ด้วย 2 แห่ง ได้แก่ พิพิธภัณฑ์สิรินธร อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ และพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ภูเวียง อำเภอกุเวียง จังหวัดขอนแก่น

ขอบเขตทางด้านเนื้อหา

ในการทำวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทย โดยมีเนื้อหา 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการ ด้านบุคลากร ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อการเผยแพร่ ด้านกิจกรรมนันทนาการ และด้านความปลอดภัย

คำจำกัดความของการวิจัย

ความพึงพอใจ (Satisfaction) หมายถึง ความรู้สึกในทางบวกที่นักท่องเที่ยวมีต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทย เพื่อเป็นแหล่งนันทนาการการท่องเที่ยว

การจัดการ (Management) หมายถึง กระบวนการของกิจกรรมที่ต่อเนื่องและประสานงานกันของพิพิธภัณฑ์สิรินธรและพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ภูเวียง ในด้านทรัพยากรในการจัดการซึ่งประกอบด้วย ด้านบุคลากร ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อการเผยแพร่ ด้านกิจกรรมนันทนาการ ด้านความปลอดภัย และวิธีการจัดการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้วางเอาไว้

พิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ (Dinosaur museum) หมายถึง สถานที่เก็บรวบรวม จัดแสดง ให้ข้อมูลทางด้านวิชาการเกี่ยวกับไดโนเสาร์ ทั้งตัวอาคารหลุมขุดค้นและอาคารพิพิธภัณฑ์ คือ พิพิธภัณฑ์

สิรินธร อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ และพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ภูเวียง อำเภอเวียงเก่า จังหวัดขอนแก่น

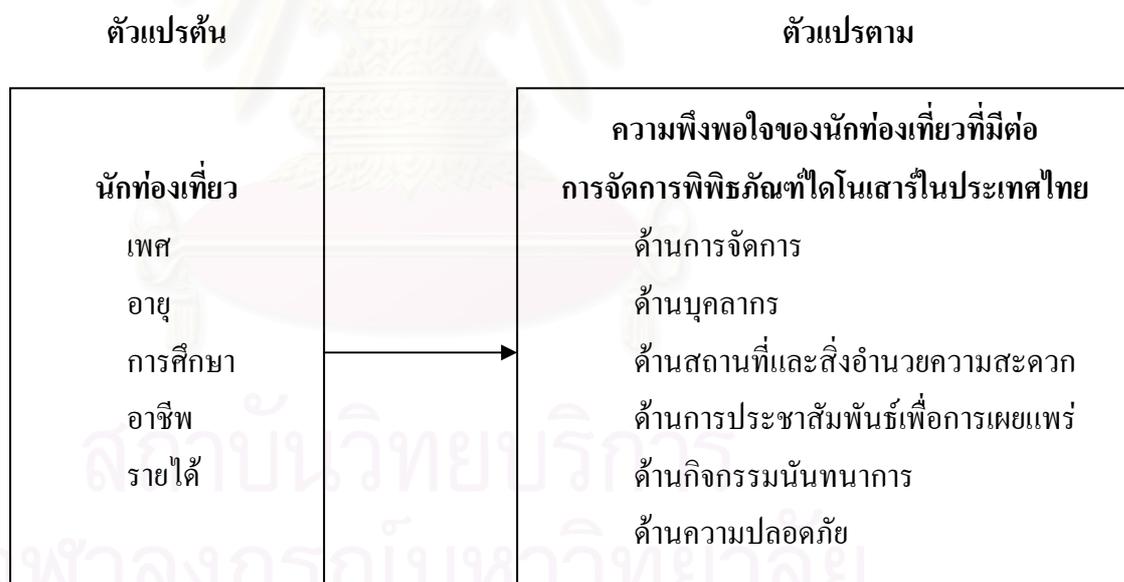

นักท่องเที่ยว (Tourists) หมายถึง นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวพิพิธภัณฑ์สิรินธร อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ และพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ภูเวียง อำเภอเวียงเก่า จังหวัดขอนแก่น

ประโยชน์ที่ได้รับจากงานวิจัย

1. ทราบถึงระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทย
2. เป็นแนวทางในการปรับปรุงการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในฐานะเป็นแหล่งนันทนาการการท่องเที่ยว
3. เพื่อตอบสนองความพึงพอใจสูงสุดของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทย

กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการพิพิธภัณฑสถานไดโนเสาร์ในประเทศไทยเพื่อเป็นแหล่งนันทนาการการท่องเที่ยว ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการ
2. แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการพิพิธภัณฑสถาน
3. แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับนันทนาการ
4. แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยว
5. แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ
6. ความรู้เกี่ยวกับไดโนเสาร์
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการ

ความหมายการจัดการ

เชอมาฮอน (Schermahorn, J.r, 1999) ให้ความหมายว่า การจัดการ คือ กระบวนการทำงานที่ประกอบไปด้วยการวางแผน การจัดการองค์การ และการควบคุมทรัพยากรที่องค์กรมีอยู่ เพื่อให้ดำเนินงานบรรลุซึ่งเป้าหมายขององค์กร

การจัดการ หมายถึง ภารกิจของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือหลายคน (ที่เรียกว่าผู้บริหาร) ที่เข้ามาทำหน้าที่ประสานให้การทำงานของบุคคลที่ต่างฝ่ายต่างทำ และไม่อาจประสบผลสำเร็จจากการแยกกันทำ ให้สามารถบรรลุผลสำเร็จได้ด้วยดี (Donnelly, Gibsons และ Ivancevich, 1978 อ้างถึงใน ธงชัย สันติวงศ์ 2545)

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2539) กล่าวว่า การจัดการ เป็นกระบวนการออกแบบและรักษาสภาพแวดล้อมเพื่อบรรลุเป้าหมายที่เลือกสรรไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารมีหน้าที่ในการวางแผน การจัดการองค์การ การจัดบุคคลเข้าทำงาน การชักนำ และการควบคุม การจัดการเป็นกิจกรรมที่สำคัญในทุกระดับขององค์กร

ศิริพร พงศ์ศิริโรจน์ (2540) กล่าวว่า การจัดการ หรือ การบริหาร คือ ศิลปะในการดำเนินงานร่วมกันของคณะบุคคล ซึ่งเป็นกลุ่มผู้บริหารขององค์กร ในส่วนที่เกี่ยวกับการวางแผน

การจัดองค์การ การจัดคนเข้าทำงาน การสั่งการและควบคุมกิจการ ให้ดำเนินไปตามนโยบายจนบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การที่วางไว้ได้อย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพสุด

การจัดการ (Management) หมายถึง กระบวนการในการทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยการสั่งการและการทำงานร่วมกับบุคคลอื่น (มัลลิกา ต้นสอน, 2544)

การจัดการตรงกับ คำในภาษาอังกฤษว่า Management หมายถึง การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ทั้งหมดในการบริหารได้แก่ คน (Man) เงิน (Money) วัสดุ (Material) และวิธีการจัดการ (Management) หรือ 4M's ให้มีประสิทธิภาพและได้ผลผลิตสูงสุด (ลีลา ตีนาอนุเคราะห์, 2530)

การจัดการคือศิลปะในการใช้คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ขององค์การและนอกองค์การ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพ (สมคิด บางโม, 2545)

จากความหมายดังกล่าวจะเห็นว่าจัดการมีองค์ประกอบที่สำคัญดังนี้

1. การจัดการเป็นศิลปะในการใช้คนทำงาน
2. การจัดการต้องอาศัยปัจจัยพื้นฐาน คือ คน เงิน และวัสดุอุปกรณ์
3. การจัดการเป็นการดำเนินงานของกลุ่มบุคคล

จากความหมายการจัดการดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การจัดการ หมายถึง กระบวนการทำงานที่ประกอบไปด้วยทรัพยากรในการจัดการ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของงานที่ได้วางเอาไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

ธงชัย สันติวงศ์(2545) กล่าวถึงทรัพยากรในการจัดการว่าประกอบไปด้วย

1. คน (Man) คือ ทรัพยากรที่ถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญที่จะก่อผลสำเร็จให้กับกิจการได้อย่างมากทั้งปริมาณและคุณภาพ
2. เครื่องจักร (Machine) คือ เครื่องจักร อุปกรณ์ที่จัดหาและซื้ออย่างพิถีพิถัน เพื่อใช้ปฏิบัติงานให้เกิดประโยชน์สูงสุดและคุ้มค่า
3. เงินทุน (Money) เป็นปัจจัยที่สำคัญในการให้การสนับสนุนจัดหาทรัพยากรเพื่อหล่อเลี้ยงและอำนวยความสะดวกให้กิจกรรมขององค์การดำเนินไปได้อย่างไม่ติดขัด ซึ่งเงินทุนนี้มีทั้งระยะสั้น ระยะยาว รวมถึงราคาต้นทุนของเงิน คือ ดอกเบี้ยอีกด้วย
4. วัสดุสิ่งของ (Material) เป็นปัจจัยที่ต้องจัดหามาใช้ในการดำเนินการผลิต หรือการบริการ

2. แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการพิพิธภัณฑ์

ความหมายของพิพิธภัณฑ์

พิพิธภัณฑ์ในประเทศไทยถือกำเนิดมาตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้โปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งพิพิธภัณฑสถานส่วนพระองค์ขึ้นในปี พ.ศ. 2417 และเปิดให้ประชาชนเข้าชมเป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2417 (สุมาลี สังข์ศรี, 2548)

พิพิธภัณฑ์ ตามความหมายของพิพิธภัณฑ์ระหว่างชาติ (International Council of Museum: ICOM) หมายถึง สถาบันที่ตั้งขึ้นโดยไม่หวังผลกำไร เพื่อบริการและพัฒนาสังคม โดยเปิดให้ประชาชนเข้าชม เพื่อประโยชน์ในทางส่งเสริมต่อการอนุรักษ์ ค้นคว้า การสื่อสารความรู้ความเข้าใจ และการจัดแสดงเผยแพร่ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการศึกษา เรียนรู้และเพื่อความเพลิดเพลิน ต่อวัตถุอันมีความสำคัญต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อมของมนุษย์ ทั้งนี้รวมถึงศิลปะ อุทยานประวัติศาสตร์ สวนพฤกษศาสตร์ สวนสัตว์ และสถานที่อื่นๆที่จัดแสดงสิ่งมีชีวิต

พิพิธภัณฑ์ตามความหมายของพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 กล่าวว่า พิพิธภัณฑ์ หมายถึง สถานที่เก็บรวบรวมและแสดงสิ่งต่างๆ ที่มีความสำคัญด้านวัฒนธรรมหรือด้านวิทยาศาสตร์ โดยมีความมุ่งหมายเพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา และก่อให้เกิดความเพลิดเพลินใจ

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ทรงบัญญัติ คำว่า “พิพิธภัณฑ์” โดยคำว่าพิพิธภัณฑ์ แยกตามรูปคำและความหมายได้ดังนี้

“พิพิธ” เป็น ภาษาบาลีและสันสกฤต แปลว่าต่างๆกัน

“ภัณฑ” แปลว่า สิ่งของเครื่องใช้

พิพิธภัณฑ์ จึงแปลความได้ว่าสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ นานา ที่เก็บรวบรวมไว้เพื่อการศึกษาชื่นชม และศึกษาหาความรู้ เช่น โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ เป็นต้น (อารีย์ อัสวานุภาพ, 2532)

พิพิธภัณฑ์ คือ สถาบันเพื่อการเก็บรวบรวมรักษา ค้นคว้าวิจัย และจัดแสดงสิ่งต่างๆในเรื่องของมนุษย์และสิ่งแวดล้อม เพื่อประโยชน์ทางการศึกษาและความเพลิดเพลินแก่ประชาชน โดยเน้นให้ประชาชนหรือผู้เข้าชมเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง (อรวรรณ กาจวงศกร, ออนไลน์.)

พิพิธภัณฑ์ หรือ พิพิธภัณฑสถาน เป็นองค์กรที่มีบทบาทหน้าที่ในการรวบรวมองค์ความรู้ในด้านต่างๆ มาเก็บและจัดแสดงอย่างเป็นระบบ ซึ่งแต่ละแห่งแต่ละที่ ต่างก็มีแนวทางของตนเองตามปัจจัยทางด้านวัตถุและบทบาทหน้าที่ของแต่ละหน่วยงาน (ลักขมณั บุนนฤ, 2549)

สรุปได้ว่า พิพิธภัณฑ์ หมายถึง สถานที่เก็บรวบรวม จัดแสดง วัตถุหายาก ที่มีคุณค่า ควรแก่การอนุรักษ์ไว้เพื่อเป็นมรดกสืบทอดต่อไป โดยเป็นองค์กรที่ไม่แสวงกำไร

ประเภทของพิพิธภัณฑ์

พิพิธภัณฑ์มีมากมายหลากหลาย เพื่อให้ง่ายต่อการเข้าใจจึงได้มีการจำแนกพิพิธภัณฑ์ออกเป็นหมวดหมู่ต่างๆดังต่อไปนี้

จira จงกล (2527) แบ่งรูปแบบของพิพิธภัณฑ์เป็น 2 ประเภท คือ

1. แบ่งตามลักษณะการบริหารหรือผู้ที่เป็นเจ้าของ ได้แก่
  - 1.1 พิพิธภัณฑ์ของหน่วยงานราชการ
  - 1.2 พิพิธภัณฑ์ของหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ
  - 1.3 พิพิธภัณฑ์องค์กรมหาชน
  - 1.4 พิพิธภัณฑ์มหาวิทยาลัย
  - 1.5 พิพิธภัณฑ์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
  - 1.6 พิพิธภัณฑ์เอกชน
  - 1.7 พิพิธภัณฑ์ของชุมชนหรือวัด
2. แบ่งตามลักษณะเรื่องราวหรือสิ่งที่จัดแสดง แบ่งเป็น 6 หมวดใหญ่คือ
  - 2.1 พิพิธภัณฑ์ศิลปะ หมายถึง พิพิธภัณฑ์ที่จัดแสดงศิลปะแขนงต่างๆ
  - 2.2 พิพิธภัณฑ์ศิลปะประยุกต์ หมายถึง พิพิธภัณฑ์ที่จัดแสดงศิลปะประยุกต์แขนงต่างๆ ได้แก่ สถาปัตยกรรม รูปภาพ ภาพยนตร์ ฯลฯ
  - 2.3 พิพิธภัณฑ์มานุษยวิทยา หมายถึง พิพิธภัณฑ์ที่จัดแสดงเรื่องราวที่มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของมนุษย์
  - 2.4 พิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์ หมายถึง พิพิธภัณฑ์ที่จัดแสดงหลักฐาน เรื่องราวหรือวัตถุทางโบราณคดี และประวัติความเป็นมาของมนุษย์ในอดีต
  - 2.5 พิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หมายถึง พิพิธภัณฑ์ที่จัดแสดงวิวัฒนาการความก้าวหน้าของเรื่องราวการคิดค้นทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแขนงต่างๆ
  - 2.6 พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยา หมายถึง พิพิธภัณฑ์ที่จัดแสดงเรื่องราวทางธรรมชาติ เกี่ยวกับ ดิน หิน แร่ สัตว์ มนุษย์ พืชและสิ่งมีชีวิต

นิคม มูลิกะคามะ, กุลพันธาดา จันทรโพธิ์ศรี และ มณีรัตน์ ท่วมเจริญ (2521) ได้จำแนกพิพิธภัณฑ์ออกเป็นสาขาต่างๆ หลายสาขาดังต่อไปนี้

1. พิพิธภัณฑ์สถานทางวิทยาศาสตร์และเครื่องกล จัดแสดงผลผลิตทางวิทยาศาสตร์ ตลอดจนเครื่องมือ เครื่องจักร เครื่องบิน รถไฟ ฯลฯ

2. พิพิธภัณฑ์สถานทางธรรมชาติวิทยา จัดแสดงเรื่องราวความงามของธรรมชาติบนผิวดิน ทรัพยากรธรรมชาติที่อยู่ใต้ดิน และเรื่องราวในท้องฟ้า
3. พิพิธภัณฑ์สถานทางมานุษยวิทยา จัดแสดงเรื่องราววัฒนธรรมของชนเผ่าต่างๆ ซึ่งอาศัยหรือเคยอาศัยอยู่ในโลก เพื่อให้คนได้รู้และเข้าใจเรื่องราวซึ่งกันและกัน
4. พิพิธภัณฑ์สถานทางประวัติศาสตร์และ โบราณคดี จัดแสดงเรื่องราวหลักฐาน ความเป็นมาของมนุษย์ในอดีตของท้องถิ่นต่างๆ
5. พิพิธภัณฑ์สถานทางศิลปะ จัดแสดงศิลปะประเภทต่างๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม การตกแต่ง ฯลฯ ที่มนุษย์ได้สร้างสรรค์ไว้
6. พิพิธภัณฑ์สถานทางศิลปะร่วมสมัยหรือหอศิลป์จัดแสดงงานศิลปะที่ศิลปินในปัจจุบันทำขึ้น เพื่อที่จะได้ทราบถึงแนวความคิด ทักษะและอุดมการณ์ในด้านสุนทรียะด้วย
7. พิพิธภัณฑ์สถานแบบพิเศษ จัดแสดงเรื่องราวเฉพาะอย่าง เช่น มีดสำหรับผ่าตัดทางการแพทย์ รถยนต์ จักรยาน ฯลฯ

หน้าที่และบทบาทของพิพิธภัณฑ์

เป็นที่ทราบกันทั่วไปว่าพิพิธภัณฑ์คือสถานที่เก็บรวบรวมสิ่งของหายากต่างๆ และจัดแสดงไว้เพื่อให้ความรู้แก่คนทั่วไป แต่ในความจริงแล้วพิพิธภัณฑ์มีหน้าที่และบทบาทมากกว่าที่เข้าใจกันดังนี้

คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยสภาการพิพิธภัณฑ์ระหว่างชาติ (2528) ได้กล่าวถึงหน้าที่ของพิพิธภัณฑ์ดังนี้

1. เป็นสถาบัน ซึ่งอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมทุกประการของชาติไว้ ไม่ให้เสื่อมสูญ และจัดแสดงให้ประชาชนได้ศึกษาหาความรู้
2. เป็นแหล่งข้อมูลข่าวสารได้ทุกสาขาของศิลปวิทยา เช่น โบราณคดี ศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ทรัพยากรธรรมชาติ ชาติพันธุ์วิทยา วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมต่างๆ เป็นต้น แหล่งข้อมูลข่าวสารเช่นนี้ สามารถบริการการศึกษาแก่ประชาชนได้อย่างกว้างขวาง
3. เป็นแหล่งของการศึกษานอกระบบสำหรับผู้ไม่มีโอกาสศึกษาในระบบโรงเรียน และเป็นแหล่งที่สามารถจัดสื่อการเรียนที่มีคุณภาพ เพื่อสนองความต้องการของสถานศึกษาหรือนักเรียน นักศึกษา ได้เข้ามาใช้สื่อเหล่านั้นอย่างทัดเทียมกัน ทั้งยังสามารถ จัดกิจกรรมพัฒนาเยาวชนในรูปแบบต่างๆ เช่น กิจกรรมวิทยาศาสตร์นอกระบบโรงเรียน กิจกรรมค่ายทางวิชาการ เพื่อฝึกฝนความมีวินัย ความสามัคคี ความรักสภาพธรรมชาติ การอนุรักษ์ทรัพยากร และการรักษาสิ่งแวดล้อมให้สมดุล เป็นต้น

4. สามารถจัดให้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ ของประชาชนทุกเพศทุกวัย ได้อย่างเหมาะสม โดยจัดสื่อการเรียนรู้ที่น่าสนใจ และเกิดความเพลิดเพลินในการเรียนรู้ จัดสวนและสภาพสิ่งแวดล้อมที่สวยงามร่มรื่น และให้บริการเพื่อการพักผ่อนตามธรรมชาติเช่นเดียวกับสวนสาธารณะทั่วไป

5. สามารถจัดให้เป็นแหล่งส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ของประเทศไทยได้อย่างเหมาะสม สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวต่างชาติ ต่างวัฒนธรรมให้เข้ามาชื่นชมกับมรดกวัฒนธรรม และทรัพยากรของประเทศไทยไม่น้อยไปกว่าสถานเริงรมย์อื่นๆ

นิคม มุสิกมะคา และคนอื่นๆ (2521) กล่าวเกี่ยวกับหน้าที่ของพิพิธภัณฑ์ไว้ดังต่อไปนี้

1. การรวบรวมวัตถุ (Collection) เป็นสถานที่เก็บรวบรวมวัตถุหายาก หรือมีคุณค่า เพื่อให้ความรู้แก่ผู้มาเที่ยวชม การเก็บรวบรวมวัตถุเป็นภาระที่หนักของผู้ดำเนินการ เพราะต้องอาศัยเวลา สถานที่และการเก็บรักษาเป็นอย่างมาก

2. การจำแนกประเภทวัตถุ (Identifying) เป็นการจำแนกประเภทวัตถุให้ถูกต้องและแน่นอน

3. การทำบันทึกหลักฐาน (Recording) เป็นการจัดทำบันทึกหลักฐาน รายละเอียดของวัตถุต่างๆ เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา และเก็บรักษา

4. การสงวนรักษา (Preservation) เป็นการเก็บรักษาวัตถุอย่างถูกวิธี รวมไปถึงการเก็บรักษาบันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุด้วย

5. การจัดแสดง (Exhibition) เป็นการจัดแสดงนิทรรศการที่เกี่ยวข้องกับวัตถุ เพื่อให้เกิดความรู้แก่ผู้มาเที่ยวชม

6. การศึกษา (Education) เป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับวัตถุที่จัดแสดงแก่ผู้เข้าชม

พิพิธภัณฑ์เป็นสถานที่เรียนรู้นอกระบบ การบริหารงานพิพิธภัณฑ์ให้เกิดประสิทธิภาพจึงมีความสำคัญ และจำเป็นจะต้องมีปัจจัยชี้วัดประสิทธิภาพของพิพิธภัณฑ์ ดังนี้ (พิทยา บวรวัฒนา, 2544 อ้างถึงใน อรรถนส์ บัณฑิตสุขุมาลัย, 2545)

1. รูปแบบการจัดแสดง เป็นองค์ประกอบหลักของพิพิธภัณฑ์ทุกแห่ง รูปแบบการจัดแสดงเป็นตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพของพิพิธภัณฑ์ แม้ว่านิทรรศการที่จัดแสดงจะเป็นนิทรรศการประจำ ควรมีการปรับเปลี่ยนในระยะเวลาที่เหมาะสม เพื่อหลีกเลี่ยงความเบื่อหน่ายของผู้เข้าชม และมีการกลับมาชมอีกครั้ง ซึ่งสอดคล้องกับนิคม มุสิกมะคา และคนอื่นๆ(2521) ที่กล่าวว่ารูปแบบการจัดนิทรรศการที่มีประสิทธิภาพ ควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

1.1 มีวิธีการนำเสนอมีความเหมาะสมกับเรื่องราวที่จัดแสดง

1.2 สามารถถ่ายทอดให้ผู้ชมเข้าใจ รับรู้ หรือได้รับความรู้จากเรื่องที่จัดแสดงได้

1.3 สามารถกระตุ้นความสนใจและดึงดูดผู้ชมให้ได้รับความเพลิดเพลิน

1.4 ทำให้ผู้ชมได้รับประสบการณ์หรือได้เห็นความแปลกใหม่

1.5 มีความสะดวกในการเข้าชม ทั้งเรื่องการเข้าถึงสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ การถ่ายเทอากาศ แสงสว่าง ขนาดตัวอักษร และการจัดวางวัตถุและอุปกรณ์ต่างๆ

1.6 ทำให้ผู้ชมมีส่วนร่วมในการจัดแสดงตามความเหมาะสม

2. ความน่าสนใจของกิจกรรม การจัดกิจกรรมเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วม และเป็นการสร้างสัมพันธ์ที่ีระหว่างประชาชนและพิพิธภัณฑ์ และเป็นการกระตุ้นให้พิพิธภัณฑ์เกิดความเคลื่อนไหว กิจกรรมที่มีประสิทธิภาพจะต้องสามารถดึงดูดความสนใจของประชาชนได้ และได้รับความร่วมมือจากประชาชนเช่นเดียวกัน

3. การโฆษณาและประชาสัมพันธ์ พิพิธภัณฑ์จะต้องมีการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างภาพลักษณ์ให้กับองค์กร และยังสามารถดึงดูดความสนใจของประชาชนได้อีกด้วย

4. จำนวนผู้เข้าชม จำนวนผู้เข้าชมไม่ใช่สิ่งสำคัญที่สุดของพิพิธภัณฑ์ สิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือพิพิธภัณฑ์นั้นจะต้องให้ความรู้และความเพลิดเพลินให้แก่ผู้เข้าชมได้มากที่สุด

3. แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับนันทนาการ

ความหมายของนันทนาการ

พระยาอนุমানราชชน ได้บัญญัติศัพท์คำว่า นันทนาการ ขึ้น โดยนำคำว่า “นันทน” ซึ่งหมายความว่า “ร่าเริงสนุกสนาน” มาสนธิกับคำว่า “อาการ” (นันทน+อาการ) หมายถึง ลักษณะอาการแห่งความสนุกสนานร่าเริงหรือการทำให้สนุกสนานร่าเริงบันเทิงใจ (จรินทร์ ธานีรัตน์, 2528)

คณิต เขียววิชัย (2529) ได้ให้ความหมายของนันทนาการว่า นันทนาการ คือ กิจกรรมยามว่างที่ทุกคนเข้าร่วมโดยสมัครใจ และกิจกรรมนั้นก่อให้เกิดความพึงพอใจแก่ผู้เข้าร่วมในทันทีทันใด ทั้งนี้กิจกรรมนั้นๆจะต้องไม่ขัดต่อวัฒนธรรมค่านิยมของสังคมนั้นๆ

จันทร ฝ่องศรี (2535) กล่าวว่านันทนาการ (Recreation) คือกิจกรรมต่างๆที่สร้างความสัมพันธ์ให้กับสิ่งแวดล้อมหรือสภาวะการณ์นั้นๆ ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับความสนใจและประสบการณ์ของแต่ละบุคคล นันทนาการเปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสดงความสามารถ ความต้องการของมนุษย์ตามสรีรกายวิภาคและจิตวิทยา มนุษย์ควรมีกิจกรรมเป็นสิ่งซึ่งก่อให้เกิดความเจริญอกงาม ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และจิตใจ นันทนาการเป็นกิจกรรมอาสาสมัครในการเข้าร่วมโดยไม่มีข้อผูกมัดหรือบังคับให้ต้องกระทำ เป็นสิ่งเร้าที่สร้างความพอใจอันมีผลแต่ทางดี เป็นการ

เข้าร่วมกิจกรรมเหล่านี้ในยามว่าง

สมบัติ กาญจนกิจ (2544) ให้คำนิยามว่านันทนาการ มีความหมาย 4 ประการ คือ

1. นันทนาการ หมายถึง การทำให้สดชื่น หรือการสร้างพลังงานขึ้นใหม่ (Re+Fresh+Creation) หลังจากที่ใช้พลังงานในแต่ละวัน ทำให้เกิดความเหนื่อยล้า จึงต้องการกิจกรรมนันทนาการเพื่อสร้างความสดชื่น ในรูปแบบของการเล่น กีฬา ดนตรี ศิลปะ เป็นต้น

2. นันทนาการ หมายถึง กิจกรรม (Activities) การที่บุคคลหรือชุมชนได้เข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการเป็นสื่อ เป็นกิจกรรมที่เลือกตามความสนใจ ในช่วงเวลาว่างโดยอิสระ หรือกิจกรรมที่พึงประสงค์ของชุมชน หรือเป็นกิจกรรมที่เลือกตามความสนใจและสมัครใจ เช่น เกม กีฬา งานอาสาสมัคร เป็นต้น เพื่อพัฒนาให้เกิดอารมณ์สุข สนุกสนาน หรือความสุขสงบ

3. นันทนาการ หมายถึง กระบวนการ (Process) การที่บุคคลหรือชุมชนเลือกกิจกรรมนันทนาการเป็นสื่อ เป็นกิจกรรมที่มีสาระจริงจึงมีจุดมุ่งหมาย เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาอารมณ์สุข สนุกสนาน ร่าเริง สุขสงบและก่อให้เกิดมิตรภาพ เป็นกระบวนการพัฒนาองค์รวม กาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

4. นันทนาการ หมายถึง (Social Welfare) และสถาบันสังคม (Social Institute) นันทนาการ เป็นสถาบันสังคมและสวัสดิการสังคม ฝ่ายบริหารท้องถิ่นมีหน้าที่ให้บริการแก่ชุมชน เพื่อให้สังคมน่าอยู่ เช่น จัดอุทยานแห่งชาติ ศูนย์เยาวชน สวนสาธารณะ เป็นต้น

ลักษณะของนันทนาการ

จันทร์ พ่องศรี(2535) ได้กล่าวเกี่ยวกับลักษณะของนันทนาการไว้ดังนี้

1. นันทนาการต้องประกอบไปด้วยกิจกรรม นันทนาการต้องมีกิจกรรมในรูปใดรูปหนึ่งเกี่ยวข้องด้วยเสมอ กิจกรรมนั้นอาจจะเป็นกิจกรรมสร้างความเจริญทางร่างกาย ทางอารมณ์ ทางสังคมและทางจิตใจ กิจกรรมทางนันทนาการที่ผู้เข้าร่วมอาจจะต้องใช้พลังงาน เช่น การเล่น กีฬา หรืออาจจะไม่ต้องใช้ เช่น การอ่านหนังสือ ดูภาพยนตร์ ก็ได้

นันทนาการมีหลากหลายรูปแบบ การที่นันทนาการมีหลากหลายรูปแบบ ทำให้นันทนาการมีขอบข่ายกว้างขวางและลึกซึ้ง แต่ละคนความหมายของนันทนาการจะแตกต่างกัน เพราะความปรารถนาและรสนิยมแตกต่างกัน ไม่สามารถบอกได้ว่า กิจกรรมอะไรบ้างที่คนพอใจและหาความสุขได้

2. นันทนาการเกิดขึ้นในเวลาที่ไม่มีการกิจ
3. ผู้เข้าร่วมหรือประกอบกิจกรรมนันทนาการกระทำด้วยความสมัครใจ
4. นันทนาการเป็นสิ่งที่ทุกคนต่างเสาะแสวงหาด้วยความพอใจ
5. นันทนาการเป็นสิ่งที่เต็มไปด้วยความมุ่งหมาย เนื่องจากนันทนาการเป็นประสบการณ์ที่สนุกสนานเพลิดเพลินอยู่เสมอ อาจทำให้เราเห็นไปว่ามันไร้ความมุ่งหมาย แต่ความจริงมีอยู่ว่า คนเรานั้นเอาจริงเอาจังกับสิ่งที่ตนพอใจและเพลิดเพลิน วิธีทดสอบง่ายๆ ว่าคำพูดเช่นนี้จะถูกเพียงใด ก็เพียงลองไปขัดจังหวะหรือทำลายสมาธิของคนที่กำลังวุ่นอยู่กับกิจกรรมนันทนาการหรืองานอดิเรกของเขา เราจะพบว่า การกระทำเช่นนั้น ไม่สู้จะเป็นที่พอใจของคนคนนั้นเท่าใดนัก
6. นันทนาการยืดหยุ่นได้ นันทนาการสามารถจัดขึ้นได้ทั้งที่มีแบบแผน และไม่มีแบบแผน นันทนาการที่จัดแบบมีแบบแผนอาจจะมาในรูปของกิจการสาธารณะ มีหน่วยงานรับผิดชอบ
7. นันทนาการมีผลพลอยได้

ประเภทของนันทนาการ

นันทนาการแบ่งแยกได้ตามความรับผิดชอบของหน่วยงานในการดำเนินงาน เช่น ถ้าจัดในโรงเรียน เรียกว่า นันทนาการ โรงเรียน ถ้าจัดตามสถานที่อื่นๆ ก็เรียกชื่อตามสถานที่นั้นๆ เช่น นันทนาการในบ้าน นันทนาการในกองทัพ นันทนาการในธนาคาร นันทนาการเทศบาล แต่มีเกณฑ์ที่แน่นอนที่สุดคือ อาศัยคุณสมบัติและความรับผิดชอบของผู้จัดเป็นเกณฑ์ (จันทร์ ผ่องศรี, 2535) มีการจัดอยู่ 5 ประเภทคือ

1. นันทนาการสาธารณะ (Public Recreation)
2. นันทนาการเอกชน (Private Recreation)
3. นันทนาการธุรกิจ (Commercial Recreation)
4. นันทนาการกึ่งสาธารณะ (Semi-Public Recreation)
5. นันทนาการส่วนบุคคลและครอบครัว (Individual and Home Recreation)

โพธิ์สวัสดิ์ แสงสว่าง (2527) กล่าวว่า นันทนาการอาจจัดขึ้นได้หลายประเภท แล้วแต่ความหมายของการจัด ผู้เข้าร่วมสถานที่จัด และผู้รับผิดชอบ ซึ่งมักจะเรียกกิจกรรมที่จัดขึ้นไปตามจุดมุ่งหมายนั้นๆ โดยประเภทของนันทนาการแบ่งออกได้ดังนี้

1. นันทนาการในบ้าน (Family Recreation)
2. นันทนาการในโรงเรียน (School Recreation)
3. นันทนาการสาธารณะ (Public Recreation)
4. นันทนาการเทศบาล (Municipal Recreation)

5. นันทนาการชุมชน (Community Recreation)
6. นันทนาการชนบท (Rural recreation)
7. นันทนาการในโรงงาน (Industrial Recreation)
8. นันทนาการในโรงพยาบาล (Hospital Recreation)
9. นันทนาการเกี่ยวกับการกีฬา (Sport Recreation)
10. นันทนาการอาสาสมัคร (Voluntary Recreation)
11. นันทนาการที่เป็นอาชีพ (Professional Recreation)

เป้าหมายของนันทนาการ

สมบัติ กาญจนกิจ (2540) กล่าวเกี่ยวกับเป้าประสงค์ของนันทนาการว่า

1. เพื่อพัฒนาอารมณ์สุข

นันทนาการเป็นกระบวนการที่เสริมสร้าง และพัฒนาอารมณ์สุขของบุคคล และชุมชน โดยอาศัยกิจกรรมต่างๆ เป็นสื่อกลางในช่วงเวลาว่าง หรือเวลาอิสระ การเข้าร่วมกิจกรรมต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจ และกิจกรรมนั้นจะต้องเป็นกิจกรรมที่สังคมยอมรับ สามารถก่อความสุข สนุกสนาน เพลิดเพลิน และหรือความสุขสงบ

2. เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ใหม่

กิจกรรมนันทนาการหลายอย่าง ช่วยสร้างประสบการณ์ใหม่ให้แก่ผู้เข้าร่วม ทั้งนี้เพราะความหลากหลายของกิจกรรม เช่น กิจกรรมท่องเที่ยว ทัศนศึกษา เสริมสร้างประสบการณ์ใหม่ในสถานที่และทรัพยากรท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นทางด้านโบราณวัตถุ ทัศนียภาพ โบราณสถาน ศิลปะ ประเพณี วัฒนธรรม หรือสิ่งของหายากก็ตาม การเล่นเกมหรือกีฬาพื้นเมือง กีฬาสากล ศิลปะ หัตถกรรม ดนตรี หรือวรรณกรรม การอ่าน พุด เขียน ตลอดจนนันทนาการนอกเมืองกลางแจ้ง นันทนาการสังคม ซึ่งมีความแตกต่างของกิจกรรมมากมายขึ้นอยู่กับประสบการณ์ และพื้นฐานเดิมของบุคคล หรือชุมชน

3. เพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์

กระบวนการทางนันทนาการ ก่อให้เกิดการพัฒนาทางอารมณ์สุข ดังนั้น ทัศนียภาพ ความซาบซึ้ง ความประทับใจ ความสะใจ ความภาคภูมิใจ มุมหนึ่งหรือเสี้ยวหนึ่งแห่งความประทับใจ มุมสงบ สุขใจ อารมณ์สุขสนุกสนานเพลิดเพลิน และอารมณ์สุขสงบจึงเป็นประสบการณ์หรือคุณภาพชีวิตของบุคคล หรือชุมชนที่พึงจะหาได้ กิจกรรมหลายอย่างต้องมีการเตรียมตัว เตรียมความพร้อม เช่น การเข้าร่วมกิจกรรม เสี่ยงทำทนายความสามารถผู้เข้าร่วมจะต้องมีการฝึกซ้อมเสริมสร้างความ

มั่นใจ ทักษะที่สร้างเสริมประสบการณ์ หรือกิจกรรมบางอย่างที่เคยเข้าร่วมมาแล้ว แต่ผู้เข้าร่วมอยากสร้างความประทับใจหรือความทรงจำเดิมเป็นการเพิ่มพูนประสบการณ์

4. เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วม

นันทนาการให้คุณค่า และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคคล และชุมชนฝึกให้เข้าร่วมในกิจกรรมของชุมชนด้วยความสนใจ และสมัครใจ กิจกรรมอาสาสมัคร ให้คุณค่าการมีส่วนร่วม อาสาพัฒนา เกี่ยวข้องกับชุมชนอื่น ให้กิจกรรมมนุษย์สัมพันธ์และกลุ่มสัมพันธ์ สอนให้ผู้เข้าร่วมทำงานเป็นทีม เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม รู้จักหน้าที่ สิทธิ ตลอดจนความรับผิดชอบต่อตนเอง และผู้อื่นในฐานะองค์กรของสังคม เช่นเดียวกับกิจกรรมกีฬา การอยู่ค่ายพักแรม เป็นต้น

5. เพื่อส่งเสริมการแสดงออกแห่งตน

กิจกรรมนันทนาการหลายประเภท เช่น ศิลปหัตถกรรม กีฬา ประเภทต่างๆ ดนตรี ละคร การเล่นเกมประเพณี เป็นการส่งเสริมให้บุคคลได้แสดงออกในด้านความนึกคิด สร้างสรรค์ การระบายอารมณ์ การเลียนแบบสถานการณ์ หรือพฤติกรรมต่างๆ ทำให้สามารถเรียนรู้และรู้จักตนเองมากขึ้น สร้างความมั่นใจ ความเข้าใจ และการควบคุมตนเอง การรู้จักเลือกกิจกรรม หรือพฤติกรรมในการแสดงออก เป็นการส่งเสริมสุขภาพ และบุคลิกภาพให้แก่ตนเอง

6. เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิต

กระบวนการนันทนาการ ช่วยส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคล และสังคม กิจกรรมนันทนาการช่วยพัฒนาอารมณ์ สุขภาพ ความสามารถของบุคคล สุขภาพและสมรรถภาพ ส่งเสริมสุขภาพจิต ความสมดุลของกาย และจิต และความสมดุลในการแบ่งเวลาทำงาน นันทนาการเป็นการลดความเครียด ความวิตกกังวล ส่งเสริมการมีส่วนร่วมกับกลุ่มสังคม ส่งเสริมการแสดงออก เพิ่มพูนประสบการณ์ สิ่งเหล่านี้ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของสังคม ทุกระดับวัย ทุกเพศ นอกจากนี้ นันทนาการยังพัฒนาคุณภาพชีวิตในกลุ่มประชากรทุกกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นชุมชนยากจนแออัด ชุมชนมั่งมี ประชากรพิเศษ คนพิการ หรือกลุ่มด้อยโอกาสก็ตาม

7. เพื่อส่งเสริมความเป็นมนุษยชาติ

กิจกรรมนันทนาการส่งเสริมพฤติกรรมและพัฒนาความเจริญงอกงามของบุคคลทั้งทางกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และจิตใจของทุกคน ทุกเพศ ทุกวัย ตามความสนใจและความต้องการของบุคคล กิจกรรมนันทนาการช่วยสร้างความเข้าใจอันดีในหมู่เพื่อนมนุษย์ เข้าใจสภาพสิ่งแวดล้อม เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ ช่วยสืบทอดศิลปวัฒนธรรมของชนชาติต่อไป ให้คุณค่าทางสังคม การอยู่ร่วมกัน การร่วมมือกันอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข นันทนาการนานาชาติ เช่น มหกรรมกีฬา ศิลปวัฒนธรรมนานาชาติช่วยส่งเสริมความเข้าใจอันดี และมิตรภาพของมนุษย์ในสังคมที่มีการปกครองในระบบที่ต่างกัน

8. เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดี

กิจกรรมนันทนาการ เป็นการให้การศึกษาแก่เยาวชนในด้านการช่วยเหลือตนเอง สิทธิหน้าที่ ความรับผิดชอบ ระเบียบวินัย และการปรับตัวให้เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มหรือสังคมที่ดี เป็นการพัฒนาความเป็นพลเมืองดี ตัวอย่างเช่น การอยู่ค่ายพักแรม กิจกรรมอาสาพัฒนา กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ กิจกรรมศิลปะ ดนตรี หัตถกรรม และการเล่นเกมต่างๆ ช่วยส่งเสริมคุณค่าลักษณะนิสัย ความเป็นพลเมืองดี ความไม่เห็นแก่ตัวและรู้จักช่วยเหลือส่วนรวมเป็นสำคัญ จึงช่วยให้สังคมอบอุ่น และเพิ่มพูนคุณภาพชีวิต

จรินทร์ ธานีรัตน์ (2528) กล่าวเกี่ยวกับความสำคัญและประโยชน์ของนันทนาการว่า นันทนาการเป็นปัจจัยเบื้องต้นของมนุษย์ เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่ามนุษย์ทุกคนต้องการความสุข ความพึงพอใจ อันเป็นคุณค่าเบื้องต้นทำให้เกิดความสมดุลแห่งชีวิต ซึ่งมีการทำงานเพื่อเลี้ยงชีพ และการพักผ่อนหย่อนใจ เพราะชีวิตจะไม่สมบูรณ์ถ้าปราศจากสิ่งดังกล่าว โดยประโยชน์ของนันทนาการมีดังต่อไปนี้

1. ช่วยให้ผู้รู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์
2. ช่วยให้กรรมกรได้พักผ่อน
3. ช่วยในทางสุขภาพจิต
4. ช่วยป้องกันอาชญากรรม และความประพฤติพาลเกรงของเด็ก
5. ช่วยบำรุงขวัญ ความแข็งแรงและความอดทนของทหาร
6. ส่งเสริมให้เกิดความสุข ความพอใจ
7. กิจกรรมนันทนาการช่วยให้ความปลอดภัยแก่สังคม
8. ช่วยเสริมความรัก ความอบอุ่น และความเข้าใจอันดี
9. ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดี
10. ส่งเสริมให้มีการสงวนทรัพยากรของประเทศ

จันทร์ ผ่องศรี (2535) กล่าวถึงประโยชน์ของนันทนาการไว้ว่า ถ้าหากเราตระหนักถึงแต่การทำงานตลอดทั้งวันไม่พักผ่อน ชีวิตเหมือนไม่มีค่า นันทนาการเปรียบเสมือนเครื่องดนตรี มีความไพเราะในตัว โดยเป็นไปตามธรรมชาติ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต มีประโยชน์โดยตรงสำหรับแต่ละคน เป็นกิจกรรมที่เสริมสร้างความเจริญงอกงามให้แก่ร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม

4. แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวมีองค์ประกอบด้วยกัน 3 อย่าง คือ

1. นักท่องเที่ยว
2. ทรัพยากรการท่องเที่ยว
3. อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

สำหรับความหมายของการท่องเที่ยวมีนักวิชาการทั้งต่างประเทศ และในประเทศได้กล่าวไว้ดังต่อไปนี้

ความหมายของการท่องเที่ยว

แบมเมล (Bammel, 1992) การท่องเที่ยว คือ การที่บุคคลเดินทางเพื่อเลือกชมในสิ่งที่ต้องการในรูปแบบต่างๆ เช่น การเดินทางท่องเที่ยว การสำรวจ การผจญภัย การค้นหาสถานที่และประสบการณ์ใหม่ๆ

แมค อินโทช (Mc Intosh, 1986) กล่าวว่า การท่องเที่ยว คือ ผลผลิตที่เกิดจากการนำทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นมารวมกันไปกับบริการที่ผู้เดินทางต้องการได้รับ เช่น ที่พัก อาหาร และความสะอาด เป็นต้น

ตุ้ย และฉิวพันธ์ (2527) ให้ความหมายว่า การท่องเที่ยว คือ การเปลี่ยนที่อยู่อาศัยจากที่อยู่เดิมไปยังที่อยู่อื่นเพียงชั่วคราว โดยไปตามความต้องการของผู้เดินทางเอง และไม่มีจุดประสงค์เพื่อค่าจ้าง มีช่วงเวลาที่สั้นที่สุด 24 ชั่วโมง และไม่เป็นการไปพักอยู่ถาวร ทั้งนี้ต้องไม่เป็นการทำสงคราม อพยพ การตั้งด่านประจำและการถูกเนรเทศ

สมบัติ กาญจนกิจ (2544) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเป็นกระบวนการนันทนาการรูปแบบหนึ่งที่เกิดขึ้นระหว่างเวลาว่าง ที่มีการเดินทางเข้ามาเกี่ยวข้อง โดยเป็นการเดินทางจากที่หนึ่งที่มีจุดหมายถึงที่อยู่อาศัย ไปยังอีกที่หนึ่งที่อยู่เป็นแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเปลี่ยนบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม โดยมีแรงกระตุ้นจากความต้องการในด้านกายภาพ ด้านวัฒนธรรม ด้านการปฏิสัมพันธ์ และด้านสถานะและเกียรติคุณ

ปรีชา แดงโรจน์ (2544) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์ ซึ่งกระทำเพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดจากกิจการงานประจำ โดยปกติการท่องเที่ยวจะหมายถึง การเดินทางจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งโดยไม่คำนึงว่าระยะทางนั้นจะใกล้หรือไกล และการเดินทางนั้นจะมีการค้างแรมหรือไม่

วรรณ วลัยวิช (2546) กล่าวว่า การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ หรือเพื่อความสนุก นอกจากนี้แล้วยังเป็นการเคลื่อนย้ายของประชากรจากแหล่งหนึ่งไปสู่อีกแหล่งหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นการเดินทางภายในประเทศและการเดินทางระหว่างประเทศ การท่องเที่ยวเป็นกระบวนการที่มีความสัมพันธ์ต่อกัน มีกิจกรรมร่วมกัน ได้รับความรู้ ความสนุกสนาน และความเพลิดเพลินร่วมกัน

นิตา ชัชกุล (2550) การท่องเที่ยว (Tourism) เป็นกิจกรรมการเดินทางจากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่ง ซึ่งนับตั้งแต่จุดเริ่มต้นจนถึงปลายทางจะต้องประกอบด้วยปัจจัยสามประการเป็นอย่างน้อย คือ การเดินทาง การพักผ่อน และการกินอาหาร

ดังนั้นการท่องเที่ยวจึงสรุปได้ว่า เป็นการเดินทางชั่วคราวจากถิ่นที่อยู่ปกติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการพักผ่อน แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ไม่ใช่การเดินทางเพื่อหารายได้ หรือประกอบอาชีพ ซึ่งใช้ระยะเวลาสั้นที่สุด 24 ชั่วโมง

ความหมายของนักท่องเที่ยว

สมบัติ กาญจนกิจ (2544) ให้นิยามว่า นักท่องเที่ยว หมายถึง ผู้ที่เดินทางไปเยี่ยมเยือนยังต่างถิ่น ที่มีค่าใช้จ่ายที่อาศัยปกติด้วยเหตุผลที่มีค่าใช้จ่ายดำรงชีพในถิ่นที่เดินทางไปเยี่ยมเยือนปลายทาง (Destination) นักท่องเที่ยว ซึ่งจะรวมทั้งผู้ที่สามารถนำมาจัดเก็บเป็นข้อมูลสถิติได้ และเก็บรวบรวมเป็นสถิติไม่ได้ เช่น ผู้อพยพ (Immigrants) ผู้เร่ร่อน (Nomads) ผู้โดยสารที่เดินทางผ่าน (Transit passenger) ผู้ทำงานตามชายแดน (Border workers) ผู้ปฏิบัติราชการที่ได้รับมอบหมายในประเทศนั้นๆ เช่น กลุ่มคณะทูตของประเทศต่างๆ ผู้แทนกงสุล และผู้แทนทางการทหาร

ประเภทของนักท่องเที่ยว

นิตา ชัชกุล (2550) ได้กล่าวถึงประเภทของนักท่องเที่ยวไว้ดังต่อไปนี้

ผู้มาเยือน (Visitors) หมายถึง บุคคลซึ่งมา (หรือไป) ยังประเทศหนึ่งซึ่งมิใช่การอยู่อาศัยถาวร ด้วยเหตุจูงใจใดก็ได้ ซึ่งมีค่าใช้จ่ายในการไปประกอบอาชีพที่ได้รับค่าจ้างตอบแทน และเข้ามาอยู่อย่างน้อย 24 ชั่วโมง และอย่างมากไม่เกิน 6 เดือน

นักท่องเที่ยว (Tourists) คือ ผู้มาเยือนชั่วคราวที่มาพักอาศัยอย่างน้อย 24 ชั่วโมง ในประเทศที่ไปเยือนและมีเหตุจูงใจในการมาเยือนเพื่อเป็นการพักผ่อนและเพื่อการปฏิบัติการกิจที่ได้รับมอบหมาย การปฏิบัติเกี่ยวกับครอบครัวและการประชุมต่างๆ

นักท่องเที่ยว (Excursionist) คือ ผู้ที่เดินทางมาเยือนชั่วคราวที่เข้าไปอยู่ในประเทศเพียงวันเดียว (น้อยกว่า 24 ชั่วโมง) และมีได้พักค้างคืน รวมทั้งผู้โดยสารพาหนะทางเรือประเภทเรือสำราญ (Cruise) ด้วย

ฉลองศรี พิมพ์สมพงศ์ (2542) กล่าวถึงความหมายของนักท่องเที่ยวว่า

Travelers หมายถึง ผู้เดินทาง นักเดินทาง นักท่องเที่ยว ซึ่งจะรวมทั้งผู้ที่สามารถนำมาจัดเก็บเป็นข้อมูลสถิติได้ เช่น นักท่องเที่ยว (tourists) และเก็บรวบรวมเป็นสถิติไม่ได้ เช่น ผู้อพยพ (immigrants) ผู้เร่ร่อน (nomads) ผู้โดยสารที่เดินทางผ่าน (transit passengers) ผู้ทำงานตามชายแดน (border workers) ผู้ปฏิบัติราชการที่ได้รับมอบหมายในประเทศนั้นๆ (Diplomats, Representatives of Consulates, Consulates, Members of Armed Force) และผู้ลี้ภัย (refugee)

Visitors หมายถึง ผู้มาเยือน นักท่องเที่ยว โดยแยกออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. Tourists หมายถึง นักท่องเที่ยวที่ค้างคืน เดินทางมาเยือนและพักอยู่ในประเทศตั้งแต่ 24 ชั่วโมงขึ้นไป โดยใช้บริการสถานที่พักแรม ณ แหล่งท่องเที่ยวต่างๆ (local accommodation) โดยแยกตามลักษณะของนักท่องเที่ยวดังนี้

2. International Tourist หมายถึง นักท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2545) (อ้างถึงใน สุเมธ ไชยชนะ, 2549) ได้จำแนกลักษณะนักท่องเที่ยวออกเป็น 3 ลักษณะ คือ

1. นักท่องเที่ยวระหว่างประเทศที่ค้างคืน (International Tourist) หมายถึง ชาวต่างประเทศที่เดินทางไปเยือนประเทศใดประเทศหนึ่ง ซึ่งพักอยู่ในประเทศที่มาเยือนตั้งแต่ 24 ชั่วโมงขึ้นไป (ไม่น้อยกว่า 1 คืน และไม่ต่ำกว่า 60 วัน) โดยมีวัตถุประสงค์ในการเดินทางที่มีใช้ประกอบอาชีพหารายได้

2. นักท่องเที่ยวภายในประเทศที่ค้างคืน (Domestic Tourist) คือกลุ่มเดินทางเฉพาะในอาณาเขตประเทศไทย

3. นักท่องเที่ยวที่ไม่ค้างคืน (Excursionists) คือ บุคคลที่เดินทางมาเยือนชั่วคราว

วัตถุประสงค์เพื่อการเดินทางตามคำจำกัดความขององค์การการท่องเที่ยวโลก

1. เพื่อนันทนาการและกิจกรรมยามว่าง

1.1 นันทนาการ

1.2 เทศกาลทางวัฒนธรรม

1.3 สุขภาพ

1.4 เล่นกีฬา

1.5 กิจกรรมอื่นเพื่อการพักผ่อนเวลาว่าง

2. เพื่อธุรกิจและวิชาชีพ
  - 1.1 การประชุมสัมมนา
  - 1.2 การเดินทางเพื่อสิ่งจูงใจ
  - 1.3 เพื่อการวิชาชีพ
  - 1.4 เพื่อธุรกิจ
  - 1.5 กิจกรรมอื่นๆ
3. เพื่อวัตถุประสงค์ท่องเที่ยวอื่นๆ
  - 3.1 การศึกษา
  - 3.2 การบำบัดเพื่อสุขภาพ
  - 3.3 ทางผ่าน
  - 3.4 กิจกรรมอื่นๆ

ปรีชา แดงโรจน์ (2544) กล่าวว่า จุดมุ่งหมายของการเดินทางเพื่อท่องเที่ยวต้องมีใช้เพื่อการประกอบอาชีพ และไปอยู่ประจำ แต่เป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายๆอย่างดังต่อไปนี้

1. เพื่อพักผ่อนในวันหยุด
2. เพื่อวัฒนธรรมหรือศาสนา
3. เพื่อการศึกษา
4. เพื่อการกีฬาและบันเทิง
5. เพื่อชมประวัติศาสตร์และความสนใจพิเศษ
6. เพื่องานอดิเรก
7. เพื่อเยี่ยมเยือนญาติมิตร
8. เพื่อวัตถุประสงค์ทางธุรกิจ
9. เพื่อเข้าร่วมประชุมหรือสัมมนา

ความหมายของทรัพยากรการท่องเที่ยว

นิตา ชัชกุล (2550) ได้นิยามความหมายของทรัพยากรการท่องเที่ยวว่า หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติและสิ่งที่มีคุณค่ามนุษย์สร้างขึ้นที่หมายถึง ชีวิตและวัฒนธรรมของผู้คนในชุมชนนั้นๆ เหล่านี้เป็นสิ่งดึงดูดใจ หรือจุดขาย ของการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาเยือนครั้งแล้ว

ครั้งเล่า ทรัพยากรการท่องเที่ยวอาจจะหมายถึง สิ่งแวดล้อมของมนุษย์ สิ่งต่างๆที่ปรากฏอยู่รอบตัวมนุษย์ ทั้งสิ่งมีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิต

องค์ประกอบของทรัพยากรการท่องเที่ยว

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) สรุปเกี่ยวกับองค์ประกอบของทรัพยากรการท่องเที่ยวว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยวควรมีองค์ประกอบอย่างน้อย 3 อย่างดังนี้

1. ทรัพยากรท่องเที่ยวต้องมีสิ่งดึงดูดใจ (Attraction) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของทรัพยากรท่องเที่ยว ซึ่งสิ่งดึงดูดใจของทรัพยากรท่องเที่ยวย่อมแตกต่างกันไปตามประเภทของทรัพยากรท่องเที่ยว ภาพลักษณ์และราคาเข้าชมก็มีส่วนในการดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเข้าไปเยี่ยมชมทรัพยากรท่องเที่ยว

2. ทรัพยากรท่องเที่ยวต้องมีเส้นทางขนส่งเข้าถึง (Accessibility) ทรัพยากรท่องเที่ยวต้องมีเส้นทางหรือเครือข่ายคมนาคมขนส่งที่สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวนั้น และสามารถติดต่อเชื่อมโยงกันระหว่างทรัพยากรท่องเที่ยวหนึ่งกับอีกทรัพยากรหนึ่งที่อยู่บริเวณใกล้เคียงกัน อีกทั้งต้องมีที่จอดรถหรือสถานีรถไฟ หรือท่าเรือ ท่าอากาศยานเพื่อให้ธุรกิจการขนส่งนำนักท่องเที่ยวเข้าไปท่องเที่ยวยังทรัพยากรท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกและปลอดภัย

3. ทรัพยากรท่องเที่ยวต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของทรัพยากรการท่องเที่ยว ที่ต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกไว้บริการนักท่องเที่ยว ที่เข้ามายังทรัพยากรท่องเที่ยวให้ได้รับความสะดวกสบายและความประทับใจ ทำให้นักท่องเที่ยวอยากอยู่ท่องเที่ยววันขึ้น ซึ่งสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว หมายถึง สรรพสิ่งที่รองรับในการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว เพื่อให้การเดินทางท่องเที่ยว

ประเภทของทรัพยากรการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้จำแนกประเภทแหล่งท่องเที่ยวไว้ 3 อย่างดังต่อไปนี้

1. ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ โดยเกิดจากสภาพแวดล้อมทางกายภาพตามธรรมชาติที่มีความสวยงามน่าสนใจต่อการเดินทางไปเที่ยวชม รวมถึงบริเวณที่มนุษย์เข้าไปปรุงแต่งเพิ่มเติมจากธรรมชาติในบางส่วน โดยอาจแบ่งทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติตามการพัฒนาออกได้เป็น 3 ประเภทย่อย คือ

1.1. ทรัพยากรท่องเที่ยวธรรมชาติในสภาพดั้งเดิมปราศจากการดัดแปลง เป็นทรัพยากรท่องเที่ยวในพื้นที่สัน โดยซึ่งอยู่ไกลชุมชน คุณค่าผู้มาเยี่ยมชมอยู่ที่ความอุดมสมบูรณ์เป็น

ธรรมชาติ ทำให้ผู้มาเยือนได้สัมผัสกับธรรมชาติและได้รับความรู้ความเข้าใจในปรากฏการณ์ธรรมชาติ เช่น ภูเขา ธรณีสัณฐาน วนอุทยาน เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ภูมิอากาศ ทะเล ชารน้ำแข็ง เป็นต้น

1.2. ทรัพยากรท่องเที่ยวธรรมชาติที่มีการดัดแปลงปรุงแต่ง แต่ยังรักษาสภาพธรรมชาติไว้ เป็นทรัพยากรท่องเที่ยวในพื้นที่กึ่งสันโดษ ซึ่งมีการปรุงแต่งเพื่อความสะดวกในการเข้าถึงและเพิ่มความสามารถในการรองรับ คุณค่าต่อผู้มาเยี่ยมชมอยู่ที่การได้สัมผัสกับธรรมชาติในระดับภายนอกและได้รับความสะดวกในการเยี่ยมชม เช่น ถ้ำ น้ำตก ทุ่งหญ้า น้ำพุร้อน ชายหาด อ่างเก็บน้ำ เป็นต้น

1.3. ทรัพยากรท่องเที่ยวธรรมชาติที่มีการดัดแปลงก่อสร้างเพิ่มเติม เป็นทรัพยากรท่องเที่ยวในพื้นที่ธรรมชาติที่มีการพัฒนาแล้ว ซึ่งมีการจัดกิจกรรมตอบสนองความต้องการของผู้มาเยี่ยมชม มีสิ่งอำนวยความสะดวกเต็มรูปแบบ คุณค่าต่อผู้มาเยือนอยู่ที่การได้พักผ่อนในสภาพธรรมชาติ แต่ได้รับความสะดวกสบายอย่างครบถ้วน เช่น รีสอร์ท เป็นต้น

2. ทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ โบราณสถานและ โบราณวัตถุ เป็นทรัพยากรท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นตามประโยชน์ของมนุษย์เองทั้งที่เป็นมรดกในอดีต และได้สร้างเสริมในสมัยปัจจุบัน ซึ่งมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี และศาสนา เป็นสิ่งที่แสดงถึงอารยธรรมและความเจริญก้าวหน้าของท้องถิ่นนั้นว่า ในสมัยโบราณมีความเจริญด้านใดบ้าง และเหลือเป็นมรดกตกทอดมายังชนรุ่นหลังอย่างไรบ้าง จึงมีผลดึงดูดให้นักท่องเที่ยวไปเยือนพื้นที่นั้นสามารถแบ่งทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ โบราณสถานและ โบราณวัตถุออกเป็น 2 ประเภทย่อยดังต่อไปนี้

2.1. ประเภทโบราณสถาน เป็นสถานที่ที่มีอายุนับร้อยปี หรือโดยลักษณะแห่งการก่อสร้าง หรือโดยหลักฐานเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของสถานที่นั้นเป็นประโยชน์ในทางประวัติศาสตร์หรือทางโบราณคดี

2.2. ประเภทโบราณวัตถุ เป็นสิ่งประดิษฐ์ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ หรือเป็นส่วนหนึ่งส่วนใดของโบราณสถาน ซึ่งโดยอายุหรือโดยลักษณะแห่งการประดิษฐ์หรือโดยหลักฐานเกี่ยวกับประวัติของวัตถุชิ้นนั้น เป็นประโยชน์ในทางประวัติศาสตร์หรือทางโบราณคดีในแต่ละจังหวัด หรือแต่ละประเทศ อาจจะเก็บสะสมไว้ในพิพิธภัณฑสถานหรือสถานที่เก็บแบบอื่นๆ เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นที่ได้พบโบราณวัตถุล้ำค่าเหล่านั้น เช่น ภาพเขียนโบราณวัตถุ สมบัติโบราณ พระพุทธรูปโบราณ รูปปั้นโบราณ เป็นต้น

3. ทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรมประเพณี และกิจกรรม เป็นทรัพยากรท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นในรูปแบบของการดำเนินชีวิตของผู้คน ในสังคมแต่ละกลุ่มชนที่มีความแตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ โดยยึดถือปฏิบัติสืบทอดต่อกันมา ตลอดจนกิจกรรมต่างๆของสังคมที่มีผลต่อ การดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปเยือน เราอาจแบ่งทรัพยากร

ท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรมประเพณีและกิจกรรมออกเป็นประเภทย่อยได้ 3 ประเภทดังต่อไปนี้

ประเภทศิลปวัฒนธรรม ได้แก่ ชุมชน หมู่บ้าน เรือนแพ ตลาด ตลาดน้ำ ศูนย์วัฒนธรรม การละเล่นพื้นบ้าน คนตรีพื้นเมือง สินค้าพื้นเมือง ไร่สวน เหมือง วิถีชีวิต อัญมณีไมตรีของประชาชน เป็นต้น

ประเพณี ได้แก่ ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีแห่เทียนพรรษา เทศกาลกินเจ ประเพณีลอยกระทง งานบุญบั้งไฟ งานพิธีโยนบัว ประเพณีอินทิล เป็นต้น

ประเภทกิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมแข่งขันกีฬา กิจกรรมบันเทิง สวนสนุก สวนสาธารณะเฉพาะทาง สนามกอล์ฟ สนามแข่งรถ เชื้อเพลิงไฟฟ้า เป็นต้น

ศิริ งามสุโพธิ์ (2543) แบ่งประเภทของการท่องเที่ยว (Type of Tourism) จำแนกตามจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวหรือแหล่งท่องเที่ยวเป็น 7 ประเภทดังนี้

4. การท่องเที่ยวเพื่อชาติพันธุ์ (Ethnic Tourism) เป็นการท่องเที่ยวที่แสดงออกทางวัฒนธรรม และแบบแผนการใช้ชีวิตของประชากรต่างเผ่าพันธุ์ การกลับไปเยือนบ้านเกิดเมืองนอน การเข้าร่วมพิธีกรรมรำฟ้อน และพิธีกรรมทางศาสนาต่างๆ

5. การท่องเที่ยวเพื่อสิ่งแวดล้อม (Environmental Tourism) เป็นการท่องเที่ยวเน้นสิ่งดึงดูดใจ (Attractions) ที่เป็นธรรมชาติสวยงาม รวมการเดินทางไกล การถ่ายภาพ การปีนเขา การล่องเรือเล็ก การตั้งแคมป์

6. การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (Cultural Tourism) เป็นการเดินทางเพื่อสัมผัสและการเข้าร่วมใช้ชีวิตเก่าๆที่กำลังจะสูญหายไปบางท้องถิ่น เพื่อให้เข้าใจอย่างลึกซึ้งถึงประวัติความเป็นมา การดำเนินชีวิตที่แตกต่างไปจากวัฒนธรรมของตน เช่น การแสดงศิลปวัฒนธรรมประเพณีและงานเทศกาล เป็นต้น

7. การท่องเที่ยวเพื่อประวัติศาสตร์ (Historical Tourism) เป็นการท่องเที่ยวชมโบราณสถาน ที่เน้นความรุ่งเรืองในอดีต

8. การท่องเที่ยวเพื่อธุรกิจ (Business Tourism) มีลักษณะเด่น คือ การประชุมหรือการพบปะกัน หรือการสัมมนา ซึ่งมักรวมเอาการท่องเที่ยวประเภทอื่นมาไว้ด้วย เมื่อมีการท่องเที่ยวเพื่อธุรกิจเกิดขึ้น แหล่งท่องเที่ยวแต่ละแหล่งจะมีการท่องเที่ยวได้หลายประเภท บางแห่งเป็นทั้งแหล่งท่องเที่ยวเพื่อนันทนาการ สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม แล้วแต่นักท่องเที่ยวจะต้องการ

9. การท่องเที่ยวเพื่อการนันทนาการ (Recreation Tourism) เป็นการเข้าร่วมในการแข่งขันกีฬา นันทนาการ กีฬาโรด การอาบแดด และการสมาคมในสิ่งแวดล้อมที่ผ่อนคลายจิตใจ สถานที่ดังกล่าว ได้แก่ หาดทราย ชายทะเล การแข่งขันกอล์ฟในสนามกอล์ฟชั้นเยี่ยม และการแข่งขันเทนนิส เป็นต้น

10. การท่องเที่ยวเป็นรางวัล (Incentive Tourism) เป็นการท่องเที่ยวที่จัดขึ้นเพื่อเป็นรางวัลแก่พนักงาน เพื่อเป็นสวัสดิการของหน่วยงาน และบริษัทห้างร้านต่างๆ เพื่อการดูงาน ประชุม ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมและเพื่อนันทนาการ โดยหน่วยงานและบริษัทห้างร้านจะเป็นผู้รับผิดชอบ ในค่าใช้จ่ายต่างๆทั้งหมด

นิสา ชัชกุล (2550) ได้แบ่งประเภทของทรัพยากรการท่องเที่ยวออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. ประเภทธรรมชาติ หรือสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ (Natural Environment) จำแนกย่อยได้ 2 ประเภทคือ

1.1 สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Environment) เช่น ลักษณะทางภูมิศาสตร์ ธรณีวิทยา ทัศนียภาพ ได้แก่ ชายหาด โค้งเว้า ระดับความลาดชันของใต้ทะเลที่เหมาะสมกับการเล่น มีทะเลสาบ ภูเขา ภูเขาไฟ น้ำพุร้อน เป็นต้น

1.2 สิ่งแวดล้อมทางกายภาพหรือชีวภูมิศาสตร์ (Bio-geographic Environment) เช่น ป่าไม้ สัตว์ป่า สัตว์น้ำ และพืชพันธุ์ธรรมชาติ เป็นต้น

2. ประเภทวัฒนธรรม (Cultural Environment) หรือสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นแบ่งได้เป็น 2 ชนิดคือ

2.1. ประวัติศาสตร์โบราณวัตถุสถานและ ศาสนสถาน เป็นสิ่งก่อสร้างที่เกี่ยวข้องหรือเป็นหลักฐานสำคัญทางประวัติศาสตร์โบราณคดีและศาสนา เช่น อุทยานประวัติศาสตร์ ชุมชนโบราณ กำแพงเมือง พิพิธภัณฑสถาน วัฒนธรรม วัด ศาสนสถาน และสิ่งก่อสร้างที่มีคุณค่าทางศิลปะและสถาปัตยกรรม ได้แก่ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติในจังหวัดต่างๆ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม พระบรมมหาราชวัง อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย เป็นต้น

2.2 ศิลปวัฒนธรรมประเพณี เทคโนโลยี และกิจกรรมต่างๆ เช่น วิถีชีวิต งานประเพณี การแสดงศิลปวัฒนธรรม สินค้าพื้นเมือง สวนสนุก เทศกาลประเพณีของจังหวัดต่างๆ เป็นต้น

ปรีชา แดงโรจน์ (2544) แบ่งแหล่งท่องเที่ยว (Tourist Attraction) ออกเป็น 4 ประเภทคือ

1. แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ (Natural Attractions) หมายถึงสถานที่ธรรมชาติ เช่น ภูเขา น้ำตก ทะเล อุทยานแห่งชาติ ธรรมชาติใต้ทะเล และซากดึกดำบรรพ์ ฯลฯ ที่เปิดให้สาธารณชนเข้าใช้สถานที่เพื่อการท่องเที่ยว โดยสถานที่เหล่านั้นอาจอยู่ในความรับผิดชอบของรัฐหรือเอกชนก็ได้

2. แหล่งท่องเที่ยวโบราณสถานและศิลปวัฒนธรรม (Archaeological and Cultural Attractions) หมายถึงสถานที่โบราณสถานหรือสถานที่สำคัญต่างๆ เช่น วัด โบราณสถาน อุทยานประวัติศาสตร์ พิพิธภัณฑสถาน ศูนย์วัฒนธรรม แหล่งผลิตสินค้าพื้นเมือง ฯลฯ โดยสถานที่ดังกล่าวเปิดเป็นสถานที่ท่องเที่ยว และอยู่ในความรับผิดชอบของรัฐหรือเอกชนก็ได้

3. แหล่งท่องเที่ยวเพื่อการนันทนาการ (Recreation Attractions) หมายถึงสถานที่สร้างขึ้นเพื่อจัดให้บริการนันทนาการต่างๆ เพื่อให้เกิดความเพลิดเพลิน ให้ความรู้กับนักท่องเที่ยว เช่น สวนสนุก Them Park พิพิธภัณฑน์ เป็นต้น

4. แหล่งท่องเที่ยวเมืองและชุมชน (Town and Communities Attractions) หมายถึงแหล่งท่องเที่ยวในเมืองหรือชุมชนที่สะท้อนให้เห็นเอกลักษณ์ วัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ในท้องถิ่นนั้นๆ เช่น หมู่บ้านคีรีวง จังหวัดนครศรีธรรมราช

6. แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ

ความหมายของความพึงพอใจ

วรูม (Vroom, 1964) กล่าวว่า ทักษะและความพึงพอใจในสิ่งหนึ่งสามารถใช้แทนกันได้ เพราะทั้งสองคำนี้ หมายถึง ผลที่ได้จากการที่บุคคลเข้าไปมีส่วนร่วมในสิ่งนั้น ทักษะด้านบวกจะแสดงให้เห็นสภาพความพึงพอใจในสิ่งนั้น และทัศนคติทางลบจะแสดงให้เห็นความไม่พึงพอใจ

มาสโลว์ (Maslow Abraham, 1970) กล่าวเกี่ยวกับ ความพึงพอใจว่า ความพึงพอใจของมนุษย์จะเกิดขึ้นเมื่อ ความต้องการได้รับการตอบสนองในระดับหนึ่ง ซึ่งจะเริ่มพัฒนาจากความต้องการในระดับความต้องการขั้นพื้นฐาน (Basic needs) ก่อน เมื่อความต้องการขั้นพื้นฐานได้รับการตอบสนองจนเป็นที่พอใจแล้ว มนุษย์ก็จะเกิดความต้องการในระดับที่สูงกว่าต่อไป โดยลำดับความต้องการของมนุษย์ไว้ 5 ขั้นดังต่อไปนี้

1. ความต้องการทางด้านกายภาพ (Physical Needs) เป็นความต้องการขั้นพื้นฐาน และเป็นสิ่งที่จำเป็นที่สุดในการดำรงชีพ ได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค และความต้องการทางเพศ
2. ความต้องการความปลอดภัย (Safety Needs) เป็นความต้องการความมั่นคง ปลอดภัยในชีวิต รวมถึงความก้าวหน้าและความอบอุ่นทางใจ
3. ความต้องการทางด้านสังคม (Social or Belonging Needs) เป็นความต้องการให้สังคมยอมรับตนเข้าเป็นสมาชิก การได้รับความเป็นมิตรและจากคนรอบข้าง
4. ความต้องการทางด้านชื่อเสียง (Esteem Needs) เป็นความต้องการให้สังคมหรือบุคคลอื่นๆยกย่อง สรรเสริญ
5. ความต้องการได้รับความสำเร็จ (Self Actualization) เป็นความต้องการที่ยากแก่การเสาะแสวงหา

เดรพเวอร์ เจมส์ (Drever James, 1972) กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นเมื่อได้รับผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย หรือเป็นความรู้สึกขั้นสุดท้าย (end-state in felling) ที่ได้รับผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์

เบนจามิน บี โวลแมน (Benjamin B. Wolman, 1973) ได้ให้ความหมายว่า “ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึก (felling) มีความสุข เมื่อคนเราได้รับผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย (goals) ความต้องการ (wants) แรงจูงใจ (motivation)”

เชลลี่ (Shelly, 1975) กล่าวว่า ความรู้สึก 2 แบบ ของมนุษย์ คือ ความรู้สึกในทางบวก และ ความรู้สึกในทางลบ ความรู้สึกทางบวก คือ ความรู้สึกที่เกิดขึ้นแล้วจะทำให้เกิดความสุข ซึ่งความสุขนี้จะเป็นความสุขในทางบวก ความรู้สึกทางลบ คือ ความรู้สึกที่เกิดขึ้นแล้วจะทำให้เกิดความทุกข์และความกังวล ความรู้สึกทางบวกและความรู้สึกทางลบ มีความสัมพันธ์กันอย่างสลับซับซ้อน และระบบความสัมพันธ์ของความรู้สึกทั้งสองนี้ รวมเรียกว่า ระบบความพอใจ โดยความพอใจจะเกิดขึ้นเมื่อมีความรู้สึกทางบวกมากกว่าทางลบ ความพอใจสามารถแสดงออกมาในรูปของความรู้สึกทางบวกแบบต่างๆ ได้ และความรู้สึกทางบวกนี้ยังเป็นตัวช่วยให้เกิดความพอใจเพิ่มอีกได้ สิ่งที่ทำให้เกิดความรู้สึก ความคิดเห็น หรือความพอใจแก่มนุษย์ ได้แก่ ทรัพยากร (Resource) หรือสิ่งเร้า (Stimuli) การวิเคราะห์ระบบความพอใจ คือ การศึกษาว่าทรัพยากรหรือสิ่งเร้าแบบใด เป็นที่ต้องการที่จะทำให้เกิดความพอใจ และความสุขแก่มนุษย์ ความพอใจจะเกิดขึ้นได้มากที่สุด เมื่อมีทรัพยากรทุกอย่างที่เป็นที่ต้องการครบถ้วน แต่เนื่องจากทรัพยากรในโลกนี้มีอยู่จำกัด ดังนั้น ความพอใจจะเกิดขึ้นได้มากที่สุด เมื่อมีการจัดการทรัพยากรอย่างถูกต้อง เหมาะสม

วิมลสิทธิ หรยางกูร (2526) ให้ความหมายว่า ความพึงพอใจเป็นการให้ค่าความรู้สึกของคนเราที่สัมพันธ์กับระบบโลกทัศน์ที่เกี่ยวกับความหมายของสภาพแวดล้อมจะแตกต่างกัน เช่น ความรู้สึก ดี-เลว พอใจ-ไม่พอใจ สนใจ-ไม่สนใจ

ดิเรก ฤกษ์หรัย (2515) อ้างถึงใน เมตตา เสวตเลข, 2539 กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ทัศนคติในทางบวกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งจะเปลี่ยนแปลงไปเป็นความพอใจในการปฏิบัติต่อสิ่งนั้น ทัศนคติและความพึงพอใจเกือบจะเป็นเรื่องเดียวกัน เพราะความพึงพอใจเป็นทัศนคติในทางบวก

หลุย จำปาเทศ (2533) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความต้องการ (Needs) ที่ได้รับบรรลุเป้าหมาย พฤติกรรมที่แสดงออกมาก็จะมีความสุข สังเกตได้จาก คำพูด และการแสดงออก

เมตตา เสวตเลข (2539) ศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวประเภทนันทนาการ ศึกษาเฉพาะกรณี สวนสัตว์ดุสิต ได้กล่าวเกี่ยวกับความพึงพอใจว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ความรู้สึกพึงพอใจจะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลได้รับในสิ่งที่ต้องการ หรือบรรลุเป้าหมายในระดับหนึ่ง ความรู้สึกดังกล่าวจะลดลงหรือไม่เกิดขึ้นหากความต้องการหรือจุดหมายนั้นไม่ได้รับการตอบสนอง

เพชรรัตน์ ภูพันธ์ (2550) ศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างประเทศ เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในกรุงเทพมหานคร ได้สรุปความหมายของความพึงพอใจว่าความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกประทับใจ หรือทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อันเกิดจากพื้นฐานของการรับรู้ ค่านิยม และประสบการณ์ที่แต่ละบุคคลจะได้รับ และจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อ สิ่งนั้นสามารถตอบสนองความต้องการให้แก่บุคคลนั้นได้ ซึ่งระดับความพึงพอใจของแต่ละบุคคล ย่อมมีความแตกต่างกันไป

กัญญลักษณ์ พรวิพิทยาเลิศ (2551) ศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อการบริการของ โรงแรมเรดิสัน กรุงเทพฯ ได้กล่าวว่า ความพึงพอใจ (Satisfaction) เป็นทัศนคติที่เป็นนามธรรม ไม่สามารถมองเห็นเป็นรูปร่างได้ การที่เราจะทราบว่า บุคคลมีความพึงพอใจหรือไม่สามารถสังเกตได้โดยการแสดงออกที่ค่อนข้างสลับซับซ้อน

จากความหมายความพึงพอใจและความต้องการที่ได้รวบรวมมานี้ ผู้วิจัยสรุปว่า ความพึงพอใจจะเกิดขึ้นเมื่อความต้องการได้รับการตอบสนองจากสิ่งหนึ่งสิ่งใด และเป็นทัศนคติในทางบวก

7. ความรู้เกี่ยวกับไดโนเสาร์

ความหมายบรรพชีวินวิทยา

กรมทรัพยากรธรณี (2549) ให้คำจำกัดความเกี่ยวกับซากดึกดำบรรพ์ว่า ซากดึกดำบรรพ์ หมายถึง ซากหรือร่องรอยของสิ่งมีชีวิตที่ถูกเก็บรักษาไว้ในชั้นหิน มีหลากหลายชนิดและรูปแบบ เช่น ฟอสซิล เปลือกกระดูกต่างๆ กระดูก ฟัน อุจจาระ ส่วนต่างๆของพืช รูหนอน และรอยตีน เป็นต้น ซึ่งเป็นของสิ่งมีชีวิตชั้นต่ำไปจนถึงสิ่งมีชีวิตชั้นสูง สิ่งมีชีวิตเหล่านี้เมื่อล้มตายแล้วจะถูกรักษาหลักฐานไว้ในชั้นหินในสภาวะแวดล้อมที่เหมาะสม

วราวุธ สุธีธร (2545) กล่าวว่า ฟอสซิลหรือซากดึกดำบรรพ์ คือ ซากของสิ่งมีชีวิตของพืชและสัตว์ที่ผ่านกระบวนการธรรมชาติเก็บรักษาไว้ในหิน นักวิทยาศาสตร์พบว่า ไดโนเสาร์ตายแล้วเหลือซากบางส่วนกลายเป็นฟอสซิลเพียง 1 ส่วนต่อทุกๆล้านส่วนเท่านั้น นอกนั้นก็จะถูกไดโนเสาร์หรือสัตว์อื่นกินเป็นอาหารหรือผุพังสลายไปหมด

วิโรจน์ นุตพันธุ์ (2528) กล่าวว่า ชีวิตและสิ่งสรรพในโลกล้วนต้องมีการผันแปร ล้มหายตายจากไปเป็นธรรมดาทุกสิ่งต้องมีเมื่อวันวานเมื่อช่วงก่อน มีช่วงเวลาที่ผ่านมานับล้านๆปี ชีวิตที่ปรากฏขึ้นและเคยมีภาวะขณะหนึ่งก็จะต้องล่วงเลยตามกาลเวลา สูญสลายไป แต่ก็มิรู้มีชีวิตและสิ่งบางลักษณะยังคงทิ้งซากร่องรอยให้ปรากฏเห็นรูป โดยการถูกเก็บอันหมายถึงถูกทับถมเป็นระยะ

เวลานานนับล้านๆปี จนกลายเป็นหิน กลายเป็นรอยจารึกที่ไม่ลบเลือนมีทั้งซากสัตว์ วากพืช และ ซากแห่งร่องรอย ปรากฏการณ์ธรรมชาติต่างๆเหล่านั้น คือ ซากดึกดำบรรพ์ (Fossil)

ศุรพงษ์ เลิศทัศนีย์ (2536) นิยามว่า บรรพชีวินวิทยา เป็นวิทยาศาสตร์ของสิ่งมีชีวิตที่เคยมีชีวิตอยู่ในสมัยโบราณและได้ตายไปแล้ว ซากของสิ่งมีชีวิตเหล่านี้ได้ถูกทับถมเก็บรักษาไว้ในหิน จนกลายเป็นส่วนหนึ่งของหินไปในที่สุด เรียกว่า ซากดึกดำบรรพ์ (Fossil) แต่ไม่สามารถศึกษา รูปร่างและพฤติกรรมของสิ่งมีชีวิตที่สูญเสีรูปร่างไปแล้ว เช่น แกรไฟต์ น้ำมัน รวมทั้งอินทรีย์ สารอื่นๆที่กระจายอยู่ในชั้นหิน

บรรพชีวินวิทยา (Paleontology) คือ วิชาที่ศึกษาลักษณะรูปร่าง ลักษณะความเป็นอยู่ และ ประวัติการวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิต ได้แก่ สัตว์ พืช ในธรณีกาล โดยอาศัยข้อมูลหรือร่องรอยต่างๆ ของสัตว์และพืชต่างๆ ที่ถูกเก็บบันทึกและรักษาไว้ในชั้นหิน จัดเป็นแขนงหนึ่งของวิชาธรณีวิทยา ที่อาศัยความรู้ทางชีววิทยาปัจจุบัน ไปเปรียบเทียบกับหลักฐานที่ได้สภาพซากดึกดำบรรพ์ เพื่อให้เข้าใจสภาพแวดล้อมในอดีตในช่วงที่สิ่งมีชีวิตเหล่านี้อาศัยอยู่ โดยการศึกษาที่เป็นที่รู้จักกันคือ การศึกษาเกี่ยวกับไดโนเสาร์ จนบางครั้งเราเรียกนักบรรพชีวินว่า นักไดโนเสาร์วิทยา

พอล แบร์เร็ดต์ (2550) ได้กล่าวถึงเหตุการณ์สำคัญเกี่ยวกับการค้นพบไดโนเสาร์ว่า เมื่อ 600 ปีก่อน ค.ศ. มีพ่อค้าชาวเอเชียกลางนำเรื่องราวของกริฟฟินซึ่งมีที่มาจากการพบซากกระดูกของ ไพรโทเซราทอปส์ ไปเผยแพร่แก่ชาวกรีกโบราณ

ค.ศ.300 ประชาชนชาวจีนบันทึกเรื่องราวการค้นพบ “กระดูกมังกร”

ค.ศ.1677 โรเบิร์ต พล็อด วาดภาพกระดูกต้นขาซึ่งอาจจะเป็นเมกะ โลซอร์ส

ค.ศ.1824 วิลเลียม บักแลนด์ ตั้งชื่อ เมกะ โลซอร์ส นับเป็ินไดโนเสาร์ชนิดแรกที่ได้รับการตั้งชื่อพร้อมคำจำกัดความทางวิทยาศาสตร์

ค.ศ.1825 กีเดียน แมนเทลล์ ตั้งชื่อ อิกัว โนดอน

ค.ศ.1842 ริชาร์ โอเวน บัญญัติคำว่า “ไดโนซอเรีย”

ค.ศ.1850 – 1851 มีการจัดแสดงหุ่นจำลอง อิกัว โนดอน, เมกะ โลซอร์ส และไฮลิซอร์ส ใน งานมหกรรมกรุงลอนดอน

ค.ศ.1856 ฟอสซิลไดโนเสาร์ชุดแรกจากสหรัฐอเมริกาได้รับการอธิบายทางวิทยาศาสตร์

ค.ศ. 1867 โทมัส เฮนรี ฮักซลีย์ คือ นักวิทยาศาสตร์คนแรกที่เสนอว่า นก คือลูกหลานสายตรงของไดโนเสาร์

ค.ศ. 1877–1895 “สงครามกระดูก” หรือการชิงชัยอย่างเข้มข้นระหว่าง โอทเนียล ซี. มาร์ช กับเอ็ดเวิร์ด ดี. โคลบ นำไปสู่การค้นพบตัวอย่างฟอสซิลไดโนเสาร์นับร้อยๆชิ้น ในภาคตะวันตกของสหรัฐอเมริกา

ค.ศ. 1878 คนงานเหมืองค้นพบกระดูกอิกัวโนดอน จำนวนหลายสิบโครงที่เบอร์นิสซาร์ต ประเทศเบลเยียม

ค.ศ. 1920 คณะสำรวจหลายชุดของพิพิธภัณฑสถานชาติวิทยาอเมริกา ที่เดินทางไปยัง ทะเลทรายโกบีของมองโกเลียค้นพบไขไดโนเสาร์ฟองแรก และไดโนเสาร์ชนิดใหม่อีกหลายชนิด

ค.ศ. 1930 ซี. ซี. ยัง นักวิทยาศาสตร์ชาวจีน เริ่มออกสำรวจซากไดโนเสาร์ในจีน

ค.ศ. 1969 จอร์น ออสตรอม แห่งมหาวิทยาลัยเยล ตีพิมพ์คำจำกัดความของ ไดโนในคัส นับเป็นจุดเปลี่ยนของภาพลักษณ์ไดโนเสาร์ในสายตาของนักวิทยาศาสตร์และสาธารณชน

ค.ศ. 1970 เป็นต้นมา มีการค้นพบหลักฐานเพิ่มเติมที่บ่งชี้ว่า ไดโนเสาร์คือ บรรพบุรุษของ นกจริงๆ การศึกษาตัวอย่างฟอสซิลไดโนเสาร์อย่างต่อเนื่องแสดงให้เห็นว่าไดโนเสาร์เป็นสัตว์ที่ กระฉับกระเฉงและซับซ้อน

ไดโนเสาร์

วราวุธ สุธีธร (2545) ได้กล่าวถึงไดโนเสาร์ (Dinosaur) ว่าเป็นสัตว์เลื้อยคลานชนิดหนึ่ง และเคยมีชีวิตอยู่บนโลกเมื่อหลายสิบล้านปีมาแล้ว ไดโนเสาร์มีขนาดและรูปร่างแตกต่างกัน มากมาย ตั้งแต่ขนาดใหญ่ 100 ตัน สูงมากกว่า 100 ฟุต จนถึงพวกที่มีขนาดเล็กๆ บางชนิดมีขนาดเล็กกว่าไก่ บางพวกเดินสี่ขา บางพวกเดินและวิ่งบนขาหลัง 2 ข้างบางพวกกินแต่พืชเป็นอาหาร อีก พวกหนึ่งกินเนื้อ ไดโนเสาร์พวกแรกปรากฏขึ้นมาในช่วง 225 ล้านปีที่ผ่านมา หลังจากไดโนเสาร์ สูญพันธุ์ไปแล้ว ซึ่งอยู่ในช่วงของยุคไทรแอสซิกตอนปลาย ซึ่งเป็นเวลาที่ทวีปทั้งหลายยังคงเป็น ผืนเดียวกัน ไดโนเสาร์มีชีวิตอยู่และมีวิวัฒนาการตลอดระยะเวลายาวนาน 160 ล้านปี จึงได้สูญพันธุ์ ไปในช่วง 65 ล้านปีที่ผ่านมา ซึ่งอยู่ในปลายยุคครีเทเชียส ในขณะที่ต้นตระกูลของมนุษย์เพิ่งจะ ปรากฏในโลกเมื่อ 5 ล้านปีที่ผ่านมา หลังจากไดโนเสาร์สูญพันธุ์ไปแล้ว 60 ล้านปี

พอล แบร์เรตต์ (2550) กล่าวว่า ศาสตราจารย์ริชาร์ด โอเวน นักวิทยาศาสตร์ที่มีชื่อเสียงของ อังกฤษเป็นคนตั้งชื่อไดโนเสาร์ในการประชุมของสมาคมวิทยาศาสตร์ก๊าวหน้าเมื่อปี ค.ศ. 1841 (พ.ศ. 2384) ก่อนที่ศาสตราจารย์โอเวนตั้งชื่อ ไดโนเสาร์ ได้ทำการศึกษาฟอสซิลของสัตว์เลื้อยคลาน ขนาดใหญ่ที่พบในประเทศอังกฤษมาก่อน โดยเฉพาะฟอสซิลของ อิกัวโนดอน และไฮลิโอซอรัส ซึ่งพบตั้งแต่ปี พ.ศ. 2363 และ พ.ศ. 2373 ได้ศึกษาอย่างละเอียดและพบว่าฟอสซิลเหล่านั้นถึงแม้จะ เหมือนกับสัตว์เลื้อยคลานขนาดใหญ่ แต่ในความเป็นจริงแล้วมันเหมือนกับช้าง ไม่เหมือนกับ สัตว์เลื้อยคลานในปัจจุบัน คือขาจะรับน้ำหนักจากร่างกายโดยตรง แต่สัตว์เลื้อยคลานปัจจุบัน ทั้งหมด เช่น เต่า จระเข้ คลานไปบนพื้นด้วยขาซึ่งออกมาจากด้านข้างของลำตัว ศาสตราจารย์โอเวน

จึงตั้งชื่อว่า ไดโนเสาร์ (Dinosaur) ซึ่งเป็นคำที่มาจากภาษาละติน คำว่า ไดโนส (Deinos) กับซอโรส (Sauros) เข้าด้วยกันจนได้ความหมายว่า “สัตว์เลื้อยคลานที่น่าสะพรึงกลัว”

นอกจากนี้ วราวุธ สุธีธร (2545) ยังได้อธิบายว่า ไดโนเสาร์มีชีวิตอยู่บนโลก 3 ช่วงเวลา คือ ยุคไทรแอสซิก ยุคจูแรสซิก และยุคครีเทเชียส เป็นระยะเวลาประมาณ 160 ล้านปี นักโบราณชีววิทยามองว่าช่วงระยะเวลาที่บรรพบุรุษของมนุษย์เคยอาศัยอยู่ในโลกนี้มีเพียงประมาณ 100,000 ปีเท่านั้น ซึ่งแสดงว่ามนุษย์โบราณไม่เคยอาศัยร่วมและต่อสู้กับไดโนเสาร์ ไดโนเสาร์สูญพันธุ์ไปประมาณ 65 ล้านปีมาแล้ว และมนุษย์โบราณคนแรกเพิ่งเกิดได้เมื่อ 5 ล้านปีที่แล้ว

การจำแนกประเภทของไดโนเสาร์

วราวุธ สุธีธร (2545) ได้อธิบายถึงการจำแนกประเภทของไดโนเสาร์ว่า ต้องดูจากลักษณะของโครงกระดูก เพราะไดโนเสาร์ได้สูญพันธุ์ไปหมดแล้ว โดยทั่วไปมักจะแบ่งออกเป็น ไดโนเสาร์กินพืชหรือกินเนื้อ และไดโนเสาร์เดิน 2 ขา หรือ 4 ขา แต่การแบ่งทั้ง 2 แบบ เพราะหาหลักฐานได้ยาก เช่น จะดูว่าไดโนเสาร์ตัวนี้กินอะไรเป็นอาหาร ต้องดูจากลักษณะของฟัน แต่ส่วนกะโหลกและฟันกลับเป็นส่วนที่พบได้ยากที่สุด ส่วนการเดิน 2 ขา หรือ 4 ขา ก็ต้องดูจากกระดูกท่อนขา ซึ่งก็มักจะกระจัดกระจายไปเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น สิ่งที่นักโบราณชีววิทยาใช้จำแนกประเภทของไดโนเสาร์ในเบื้องต้น คือ รูปแบบการเรียงตัวของกระดูกที่เรียกว่า กระดูกเชิงกราน ซึ่งประกอบไปด้วยกระดูก 3 ชิ้น ได้แก่ กระดูกสะโพก กระดูกหัวหน่าวและกระดูกก้น เพราะนอกจากจะเป็นกระดูกชิ้นใหญ่ที่หาไม่ยากแล้ว เมื่อศึกษาก็พบว่ามีความสัมพันธ์กับวิวัฒนาการของไดโนเสาร์ด้วย โดยสามารถแบ่งไดโนเสาร์ออกเป็น 2 กลุ่มคือ ซอริสเซียน และออร์นิธิเซียน

1. **ซอริสเซียน** ไดโนเสาร์สะโพกแบบสัตว์เลื้อยคลาน (Saurischians, the Lizard-Hipped) มีกระดูกหัวหน่าวและกระดูกก้นซี่ไปคนละทิศ คล้ายกับการเรียงตัวของกระดูกสะโพกของสัตว์เลื้อยคลาน จึงเรียกไดโนเสาร์กลุ่มนี้ว่า ไดโนเสาร์สะโพกแบบสัตว์เลื้อยคลานหรือซอริสเซียน มีทั้งพวกกินเนื้อและพวกกินพืช โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่มหลักคือ

1.1 **เทอโรพอด** ไดโนเสาร์กินเนื้อ เดิน 2 ขา นักล่าที่สำคัญที่สุดในยุคมีโซโซอิก เนื่องจากเป็นนักล่า เทอโรพอดจึงมีรูปร่างปราดเปรียว การเดิน 2 ขาทำให้วิ่งได้เร็ว ส่วน 2 ขาหน้ามีกรงเล็บและฟันแหลมคมใช้ตะปบเหยื่อ ไดโนเสาร์กลุ่มนี้เป็นนักล่าที่สำคัญในทุกะบบนิเวศ จึงมีหลากหลายทั้งนักล่ารุ่นจิ๋วอย่าง คอมพ์ซอกอนซัส นักล่ารุ่นเล็กอย่าง ซีโลไฟซิส นักล่ารุ่นใหญ่อย่าง ไทรันโนซอรัส และสไปโนซอรัส นักล่าสี่เท้าจัดอย่าง ออร์นิโทมิมัส และนักล่ากรงเล็บยาวอย่าง เวโลซิแรปเตอร์ เป็นต้น

1.2 **ซอโรพอด** ไดโนเสาร์กินพืช คอยาว หางยาว เดิน 4 ขา สัตว์บกที่ใหญ่ที่สุดที่เคยมีมา ซอโรพอดเป็นไดโนเสาร์กินพืชจึงมีระบบทางเดินอาหารขนาดใหญ่ และยังมีกระดูกหัวหน่าวยื่น

มาด้านหน้า ทำให้อวัยวะของระบบทางเดินอาหารอยู่ด้านหน้า ส่งผลให้ต้องเดิน 4 ขา อู้อย่าง จึงวิวัฒนาการให้ตัวใหญ่ขึ้นเพื่อป้องกันตัวจากนักล่าทั้งหลาย นอกจากนั้นยังมีคอยาวไว้กินพืชที่สูงขึ้น มีหางยาวเพื่อรักษาสมดุลกับคอ และยังใช้ป้องกันตัว ไดโนเสาร์ในกลุ่มนี้ได้แก่ อแพตโตซอร์ส แบรดคิโอซอร์ส มาเมนซิซอร์ส และ ไทรันโนซอร์ส เป็นต้น

2. **ออร์นิธิเชียน** ไดโนเสาร์สะโพกแบบนก (Ornithischians, the Bird – Hipped Dinosaurs) เป็นพวกกินพืชทั้งหมด มีทั้งชนิดที่เดิน 4 ขา และเดิน 2 ขา กระดูกหัวหน้าของไดโนเสาร์ประเภทนี้ชี้ไปด้านหลังทำให้ระบบย่อยอาหารอยู่ตรงกับขาคู่หลังที่ใช้รับน้ำหนัก ทำให้สามารถทรงตัวอยู่บน 2 ขาคู่หลังได้ แต่เนื่องจากกินพืชเป็นอาหาร จึงมีระบบทางเดินอาหารใหญ่ ทำให้มีพุงกลมกว่าไดโนเสาร์กินเนื้อที่เดิน 2 ขา ออร์นิธิเชียนแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มหลักได้แก่

2.1 ไทรีโอโพแรน ไดโนเสาร์หุ้มเกราะแบ่งเป็น 2 กลุ่มย่อยคือ สเตโกซอร์ ไดโนเสาร์เดิน 4 ขา ที่มีแผงหลัง อาทิ สเตโกซอร์ส และพวกแอนคิโลซอร์ ไดโนเสาร์เดิน 4 ขา ที่มีเกราะหนาอย่าง ยูโอโพลเซฟาลัส

2.2 ออร์นิโทพอด ไดโนเสาร์ปากจะงอย เป็นไดโนเสาร์ที่มีรูปร่างเรียบง่าย แต่พัฒนาส่วนปากจนเป็นจะงอยและมีระบบฟันซับซ้อนให้เหมาะกับการเคี้ยวพืช เช่น เฮอเทอโรคอนโตซอร์ส ไครโอซอร์ส อิกัวโนดอน เอ็ดมันโตซอร์ส และพาราเซอโรโลฟัส เป็นต้น

2.3 ทาร์จิโนเซฟาเลียน ไดโนเสาร์หัวเกราะ แบ่งเป็น 2 กลุ่มย่อย คือ พวกหัวเกราะแท้ อย่าง แพคคิเซฟาโลซอร์ส กับพวกปากนกแก้ว ได้แก่ ซิตตะโกซอร์ส โปรโตเซอราทอปส์ และ ไทรเซอราทอปส์ เป็นต้น

ไดโนเสาร์ที่พบในประเทศไทย

วราวุธ สุธีธร (2545) ได้กล่าวถึงการค้นพบซากกระดูกไดโนเสาร์ในประเทศไทยว่ามีทั้งหมด 16 ชนิด ในจำนวนนี้เป็นไดโนเสาร์ชนิดใหม่ของโลก 5 ชนิด โดยที่ 4 ชนิดเป็นสกุลใหม่ของโลก และได้รับการตั้งชื่อตามชื่อของบุคคลหรือสถานที่ที่ขุดค้นพบ

1. ยุคไทรแอสสิก ได้แก่ อีสานโนซอร์ส, อรรถวิภัชชี
2. ยุคจูแรสสิก ได้แก่ สเตโกซอร์, ฮิปซีโลโพคอน
3. ยุคครีเทเชียส ได้แก่ ภูเวียงโกซอร์ส สิริธรเน, กิรินิมัส, สยามโมซอร์ส สุธีธรนิ, สยามโมไทรันนัส อีสานเอนซิส, ซิตตะโกซอร์ส สัตยารักษ์กี

ภูเวียงโกซอร์ส สิริธรเน (Phuwianggosaurus Sirinthornae) ยุค: ครีเทเชียสตอนต้น ประมาณ 130 ล้านปีมาแล้ว เป็นไดโนเสาร์ซอโรพอดชนิดแรกที่พบในประเทศไทย มีขนาดใหญ่ คอยาว หางยาว เดิน 4 เท้า กินพืชเป็นอาหาร กระดูกที่พบในประเทศไทย มีลักษณะต่างจากพวกซอ

โรพอดที่พบในสหรัฐอเมริกา จีน และที่อื่นๆ จึงจัดเป็นสกุลใหม่ และชนิดใหม่ของโลก ในประเทศไทยพบครั้งแรกที่ภูเวียง จังหวัดขอนแก่น และต่อมาพบอยู่ในชั้นหินหมวดเสาข้าวยุคครีเทเชียสตอนต้นประมาณ 130 ล้านปีมาแล้ว ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย โดยคณะสำรวจไทย – ฝรั่งเศส ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525 วิจัยแล้วพบว่าเป็นสกุลและชนิดใหม่ ชื่อสกุล ภูเวียงโกซอรัส หมายถึง สัตว์เลื้อยคลานจากภูเวียง และชื่อชนิด สิรินครเน เพื่อเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี แหล่งที่พบมากที่สุด คือ ภูคุ้มข้าว อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

สยามโมไทรันนัส อีสานเอนซิส (*Siamotyrannus isanensis*) ยุค: ครีเทเชียสตอนต้น ประมาณ 130 ล้านปี เป็นไดโนเสาร์เทอโรพอด เดินและวิ่งด้วย 2 ขาหลัง ซึ่งมีขนาดใหญ่แข็งแรง ขาหน้าสั้นมาก กินเนื้อเป็นอาหาร ค้นพบและวิจัยโดยคณะสำรวจโบราณชีววิทยาไทย-ฝรั่งเศส เป็นสกุลใหม่และชนิดใหม่ ซึ่งชื่อสกุลตั้งจาก *สยาม* อันเป็นชื่อดั้งเดิมของประเทศไทย และ *ไทรันนัส* เป็นภาษากรีก ที่มาจากภาษาอังกฤษว่า *tyrant* ส่วนชื่อชนิดมาจากชื่อภาคอีสาน ถิ่นที่พบไดโนเสาร์ประเภทนี้

สยามโมซอรัส สุธีธรณี (*Siamosaurus suteethorni*) ยุค: ครีเทเชียสตอนต้น ประมาณ 130 ล้านปี เป็นไดโนเสาร์ชนิดแรกของไทย พบในชั้นหินหมวดเสาข้าวไดโนเสาร์ชนิดนี้เป็นไดโนเสาร์เทอโรพอดขนาดใหญ่ มีความยาวประมาณ 7 เมตร ลักษณะฟันเป็นรูปทรงกรวยมีแนวร่อง และสันเรียงสับตลอด ฟันคล้ายจระเข้ สันนิษฐานว่าน่าจะอาศัยอยู่ใกล้บริเวณแหล่งน้ำ และกินปลาเป็นอาหาร ได้รับการวิจัยและรายงานการค้นพบตั้งแต่ปีพ.ศ. 2529 โดย ดร.อิริก บูฟโต และรุจา อิงคะวัต จากคณะสำรวจโบราณชีววิทยาไทย-ฝรั่งเศส โดยชื่อ *สยามโมซอรัส* มาจากชื่อสยาม ซึ่งเป็นชื่อดั้งเดิมของประเทศไทย มีความหมายคือ สัตว์เลื้อยคลานจากสยาม และชื่อชนิด *สุธีธรณี* ตั้งให้เป็นเกียรติแก่ นายวรารุช สุธีธร ซึ่งมีส่วนสำคัญในการค้นพบฟอสซิลสัตว์มีกระดูกสันหลังในประเทศไทย

จิตตะโกซอรัส สัตยารักษ์กี (*Psittacosaurus sattayarakii*) ยุค: ครีเทเชียสตอนต้น ประมาณ 100 ล้านปี เป็นไดโนเสาร์ที่มีกระดูกสะดะโคกแบบนก ซึ่งต่างจากพวกไดโนเสาร์อื่นที่พบในเมืองไทย ที่มีสะโคกเป็นแบบสัตว์เลื้อยคลาน พบฟอสซิลจากชั้นหินหมวดโคกกรวด ยุคครีเทเชียสตอนต้น ประมาณ 100 ล้านปี ที่จังหวัดชัยภูมิ โดยนักธรณีวิทยาจากกรมทรัพยากรธรณี ทำการวิจัย โดย ดร.อิริก บูฟโต และนายวรารุช สุธีธร จากคณะสำรวจโบราณชีววิทยาไทย-ฝรั่งเศส พบว่าเป็นไดโนเสาร์ปากแก้ว ตัวมีขนาดเล็กยาวประมาณ 1 – 1.5 เมตร กินพืชเป็นอาหาร ลักษณะฟอสซิลที่พบใกล้เคียงกับ *จิตตะโกซอรัส* ที่พบทางตอนเหนือของจีน ไชบีเรีย และมองโกเลีย จึงจัดให้อยู่ในสกุล *จิตตะโกซอรัส* แต่มีลักษณะบางอย่างที่แตกต่างออกไปจึงให้เป็นชนิดใหม่ “*สัตยารักษ์กี*” เพื่อเป็นเกียรติแก่ นายนเรศ สัตยารักษ์ ผู้ค้นพบ

อิสานโนซอรัส อรรถวิภันซ์ (Isanosaurus attavipachi) ยุค: ไทรแอสซิก ตอนปลาย ประมาณ 210 ล้านปี เป็นไดโนเสาร์ซอโรพอดที่เก่าแก่ที่สุดเท่าที่เคยมีหลักฐานมาก่อน ค้นพบในชั้นหินหมวดน้ำฟองที่จังหวัดชัยภูมิ ในเวลาปลายยุคไทรแอสซิกประมาณ 210 ล้านปีมาแล้ว ชิ้นส่วนกระดูกขา และอื่นๆ แสดงลักษณะของไดโนเสาร์กินพืชขนาดใหญ่ เดิน 4 ขา คอยาว หางยาว ลำตัวน่าจะมีความยาวถึง 16 เมตร เป็นไดโนเสาร์สกุลใหม่ ชนิดใหม่ ซึ่งยังไม่เคยพบที่ไหนมาก่อน การค้นพบครั้งนี้เป็นหลักฐานนับได้ว่าไดโนเสาร์ซอโรพอดเกิดก่อนยุคไทรแอสซิก ที่เก่าแก่ไปมากกว่า 209 ล้านปีแล้ว ยืนยันว่าพื้นแผ่นดินไทยเชื่อมต่อกับแผ่นดินทวีปเอเชียมาก่อน

การสูญพันธุ์ของไดโนเสาร์

การสูญพันธุ์ของไดโนเสาร์ นักโบราณชีววิทยาเชื่อว่าการสูญพันธุ์ของไดโนเสาร์เกิดจากแนวคิดหลักสองประการดังต่อไปนี้ (วราวุธ สุธีธร, 2545)

ประการแรก เป็นเรื่องเกี่ยวกับจักรวาล ซึ่งให้ความเห็นว่า มีอุกกาบาตขนาดใหญ่ตกมาบนโลก การตกของอุกกาบาตทำให้เกิดฝุ่นละอองและไอน้ำจำนวนมากกระจายสู่อากาศ บดบังแสงอาทิตย์เป็นเวลานานหลายปี ทำให้โลกเย็นลงและมีดี พืชไม่สามารถสังเคราะห์แสงได้ สัตว์ขาดอาหาร จึงเป็นสาเหตุให้ไดโนเสาร์สูญพันธุ์ไปในที่สุด สาเหตุที่ทำให้นักโบราณชีววิทยาเชื่อเช่นนี้ เพราะสามารถพิสูจน์ได้ว่าไดโนเสาร์ตายไปทั้งหมดอย่างทันทีทันใด เนื่องจากไม่พบไดโนเสาร์อีกเลยหลังจากยุคครีเทเชียส และยังสามารถพิสูจน์ได้ว่าดาวตกเป็นเหตุให้เกิดการสูญพันธุ์ของไดโนเสาร์ครั้งใหญ่ เพราะพบชั้นดินสะสมตัวในช่วงปลายยุคครีเทเชียส มีส่วนประกอบของแร่ตัวหนึ่งที่มีธาตุอิริเดียมสูง นักวิทยาศาสตร์ที่ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องแร่ธาตุกล่าวว่า การมีอิริเดียมในระดับสูงได้จะต้องเกิดจากอุกกาบาตที่มาจากนอกโลก เพราะธาตุอิริเดียมมาจากฝุ่นซึ่งเกิดจากการระเบิดของอุกกาบาตขณะพุ่งเข้าชนโลกเหมือนกับระเบิดขนาดมหึมา

ประการที่สอง มาจากแนวคิดที่กล่าวว่าอากาศเปลี่ยนแปลง เนื่องจากการเคลื่อนไหวของทวีปต่างๆบนโลกจากกระบวนการที่รู้จักกันว่า ทวีปจร (Continental Drift) ทวีปต่างๆที่อยู่บนผิวเปลือกโลกที่บางซึ่งห่อหุ้มภายนอกโลกที่เป็นของเหลวร้อน เหมือนลาวาที่ไหลออกมาจากภูเขาไฟ ขณะที่หินเหลวร้อนภายในโลกเคลื่อนไหวนั้นก็ดึงเอาเปลือกโลกและทำให้ทวีปเคลื่อนที่ไปด้วย

ในช่วงที่ไดโนเสาร์มีชีวิตอยู่ โลกค่อนข้างจะอบอุ่นซึ่งเหมาะกับสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมทั้งปละยุคของไดโนเสาร์ นักโบราณชีววิทยาพบว่าพืชค่อยๆเปลี่ยนเป็นพวกที่ชอบอากาศเย็นมากขึ้น ทำให้นักโบราณชีววิทยาสันนิษฐานว่า สภาพอากาศของโลกได้เปลี่ยนไปอย่างช้าๆ และเป็นสิ่งที่ไดโนเสาร์ไม่ชอบ ทำให้พบสัตว์ที่ชอบอากาศเย็นมากขึ้นเรื่อยๆ เช่น สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่มีขนหนา ซึ่งหมายถึง ทวีปได้เคลื่อนที่ไปมากในเวลา 160 ล้านปีที่ไดโนเสาร์อาศัยอยู่ และอากาศที่เปลี่ยนแปลงไปนี้ทำให้ไดโนเสาร์สูญพันธุ์ในที่สุด นักวิทยาศาสตร์มีความเห็นว่าไดโนเสาร์ไม่ได้

สูญพันธุ์ไปอย่างทันทีทันใด แต่ลดลงในช่วงเวลาหลายล้านปี ลักษณะพืชหลายๆชนิดที่ค่อยๆ เปลี่ยนจากพืชที่ชอบอากาศอุ่นเป็นพวกที่ชอบอากาศเย็น และยังคงกล่าวถึงธาตุอริเดียมที่มีค่าผิดปกติว่าไม่ได้มาจากอุกกาบาตที่พุ่งเข้าชนโลก แต่มาจากการระเบิดของภูเขาไฟซึ่งเกิดขึ้นอย่างมากมาย ในช่วงสิ้นยุคครีเทเชียส ธาตุอริเดียมถูกกักอยู่ในหินหลอมละลายภายใต้โลก และถูกพ่นขึ้นในช่วงเวลาที่เกิดระเบิดของภูเขาไฟขนาดใหญ่

จากการศึกษาซากฟอสซิลไดโนเสาร์ เช่น รอยเท้า ฟัน หนัง ไข่ ทำให้นักโบราณชีววิทยา ทำให้ทราบถึงวิธีการกิน อาหารที่ไดโนเสาร์กิน และรูปร่างลักษณะของไดโนเสาร์ สิ่งที่นักโบราณชีววิทยาไม่สามารถรู้ได้เพียงแต่คาดเดาก็คือ สีของไดโนเสาร์ และเสียง แต่เดิมนักโบราณชีววิทยาเชื่อว่าไดโนเสาร์ได้สูญพันธุ์ไปแล้ว เปลี่ยนแปลงไป บางทีไดโนเสาร์อาจยังคงเหลืออยู่นั่นก็คือ นก เพราะว่ามันมีสายพันธุ์ที่ใกล้เคียงกับไดโนเสาร์มากที่สุด เนื่องจากขาและเท้าของนกขนาดใหญ่ เช่น นกกระเจอกเทศหรือนกอื่นๆ มีลักษณะคล้ายกับรอยเท้าของไดโนเสาร์

การเกิดขึ้นสะสมกระดูกไดโนเสาร์

นักโบราณชีววิทยาเชื่อว่า บริเวณที่จะเกิดฟอสซิลได้มักจะเป็นแหล่งใกล้กับแม่น้ำ ชายฝั่ง ทะเล ทะเลสาบ บางครั้งก็ทะเลทราย เนื่องจากว่าเมื่อไดโนเสาร์ตายในน้ำจะถูกพัดพาไปติดกับฝั่งที่มีลักษณะเป็นทรายหรือดินร่วน ส่วนอ่อนๆเช่น เนื้อและหนังจะเน่าเปื่อยหลุดไปเหลือแต่ส่วนแข็งคือ กระดูกและฟันจะถูกทรายและโคลนทับถมเอาไว้ ถ้าหากเกิดการทับถมเป็นเวลารวดเร็ว โครงกระดูกจะเรียงเป็นโครงเดิม ในทางตรงกันข้ามหากเกิดการทับถมเป็นเวลาช้า โครงกระดูกจะเกิดการกระจาย การทับถมของโคลนและทรายจะทำให้อากาศและออกซิเจนที่มีแบคทีเรียไม่สามารถเข้าถึงซากได้ และในการทับถมของโคลนและทรายนี้ยังนำเอาแร่ธาตุต่างๆที่มีอยู่ในดินซึมเข้าเนื้อกระดูก ทำให้กระดูกมีความแข็งแรงขึ้นพอที่สามารถรับกับน้ำหนักของหิน ดิน ทราย ที่จะทับถมในเวลาต่อมาได้ เมื่อมีการสะสมเป็นเวลานานกระดูกเหล่านี้ก็จะกลายเป็นหิน ยกเว้นอวัยวะที่แข็งแรงที่สุดของร่างกาย เช่น ฟัน จะไม่กลายเป็นหินมากจากที่เป็นอยู่เดิม บางครั้งแร่ธาตุบางอย่างเข้าไปกักตร้อนกระดูกเป็น โพร่ง ซึ่งโพร่งฟอสซิลเหล่านี้เรียกว่า แม่พิมพ์ เมื่อมีแร่ธาตุต่างๆเข้าไปอุดอยู่ในโพร่งกลายเป็นรูปหล่อของชิ้นกระดูก บางครั้งเมื่อไดโนเสาร์ตายใหม่ๆถูกทับถมด้วยโคลนแล้วเนื้อหนังเน่าเปื่อยไปกลายเป็นโพร่ง แม่พิมพ์ก็จะเกิดเป็นรูปหล่อของรอยผิวหนัง ทำให้ทราบถึงลักษณะของผิวหนังของไดโนเสาร์ ในบางครั้งแหล่งซากไดโนเสาร์หลายตัวถูกน้ำพัดพามาทับถมอยู่ด้วยกันทำให้เกิดเป็นชั้นสะสมของกระดูก มีกระดูกจำนวนมากถูกทับถมอยู่ด้วยกันในชั้นหิน นอกจากฟอสซิลกระดูก ฟัน และร่องรอยของผิวหนังแล้ว ยังพบรอยเท้าของไดโนเสาร์ ตามชายฝั่งแม่น้ำและทะเลสาบ ฟอสซิลเหล่านี้ทำให้ทราบว่าเป็นไดโนเสาร์เดิน 2 ขา หรือ 4 ขา เชื่องช้าหรือวิ่งไว อยู่เป็นฝูงหรืออยู่เดี่ยว บางครั้งนักโบราณชีววิทยาก็พบฟอสซิลที่เรียกว่า “คอบโพร

ไถท์” ซึ่งก็คือมูลของไดโนเสาร์ มีการพบไข่ไดโนเสาร์ทำให้ทราบว่าไดโนเสาร์นั้นมีการขยายพันธุ์โดยไข่ บางครั้งในไข่มีตัวอ่อนของไดโนเสาร์อยู่ข้างในด้วย และยังพบ โครงกระดูกของไดโนเสาร์กำลังกกไข่ แสดงถึงการดูแลลูกอ่อนของไดโนเสาร์ (วราวุธ สุธีธร, 2545)

แหล่งที่พบฟอสซิลไดโนเสาร์ในประเทศไทย

จากการศึกษาของวราวุธ สุธีธร (2545) ได้อธิบายถึงลักษณะแหล่งที่พบฟอสซิลในประเทศไทยว่าได้แก่ กลุ่มหินโคราชหรือชั้นหินตะกอนแดง เพราะลักษณะของหินตะกอนมักจะมีสีแดง กลุ่มหินโคราชนี้ชั้นหินจะประกอบไปด้วยหินดินดาน หินทรายแป้ง หินทราย และหินกรวดมนสีน้ำตาลแดงแผ่กระจายอยู่บริเวณที่ราบสูงโคราช บริเวณภาคเหนือและภาคใต้ของประเทศไทย กลุ่มหินโคราชนี้มีต้นกำเนิดบนแผ่นดินในยุคไดโนเสาร์ครองโลก ได้มีการสำรวจและรายงานการสำรวจตั้งแต่ปี พ.ศ.2466 ถึงปัจจุบันพบว่าชั้นตะกอนมีความหนาทั้งสิ้นกว่า 4,000 เมตร ตะกอนส่วนใหญ่เกิดจากการสะสมตัวในสภาพแวดล้อมที่มีออกซิเจนหรือเกิดบนแผ่นดินเหนียวระดับน้ำทะเล เช่น ตามแม่น้ำ ลำธาร ทะเลสาบ และปากแม่น้ำ ในบริเวณที่มีภูมิอากาศแห้งแล้งพบซากดึกดำบรรพ์ของหอยน้ำจืด ฟีช ฟันของสัตว์เลื้อยคลาน ซึ่งมีอายุระหว่างยุคไทรแอสซิกตอนปลาย ยุคจูแรสซิก และยุคครีเทเชียส ได้แก่

1. จังหวัดกาฬสินธุ์ อำเภอสหพันธ์ (Sahatsakhan District) อำเภอกุฉินารายณ์ (Kuchinarai District) อำเภอเขาวง (Khao wong District) อำเภอคำม่วง (Kham mong District) และอำเภอท่าคันโท (Thakanto District)
2. จังหวัดขอนแก่น อำเภอภูเวียง (Phuwaing District) อำเภอมีชัยคีรี (Manjakiri District) และอำเภอเมือง (Mueng District)
3. จังหวัดอุดรธานี อำเภอหนองวัวซอ (Nongwuerso District)
4. จังหวัดสกลนคร (Sakolnakorn)
5. จังหวัดชัยภูมิ อำเภอกอนสวรรค์ (Khonsawan District) อำเภอเมือง (Mueng District) อำเภอหนองบัวแดง (Nongbuedang District)
6. จังหวัดเลย บริเวณภูหลวงพบรอยเท้าไดโนเสาร์ (Phuluang, Foot print dinosaur)
7. จังหวัดมุกดาหาร อำเภอเมือง (Mueng District) อำเภอคำชะอี (Kham cha E District)
8. จังหวัดปราจีนบุรี บริเวณเขาใหญ่พบรอยเท้าไดโนเสาร์ (Foot print dinosaur)
9. จังหวัดนครราชสีมา อำเภอโคกกรวด (Coke kruad District)
10. จังหวัดเพชรบูรณ์ อำเภอน้ำหนาว (Nam Nao District)

11. จังหวัดหนองบัวลำภู อำเภอเมือง (Mueng District) อำเภอโนนสัง (Nonsoong District)
12. จังหวัดอุบลราชธานี (Ubonratchathani)
13. จังหวัดนครพนม อำเภอท่าอุเทน (Tha U Tain District) พบรอยเท้าไดโนเสาร์ (Foot print dinosaur)
14. จังหวัดพิษณุโลก (Pitsanuloke)
15. จังหวัดร้อยเอ็ด (Loi Et)
16. จังหวัดสระแก้ว (Sakhaew)
17. จังหวัดกระบี่ (Krabi)
18. จังหวัดพะเยา อำเภอเชียงม่วน (Chaingmuen District)
19. จังหวัดบุรีรัมย์ (Buriram)
20. จังหวัดอำนาจเจริญ (Umnatchaluern)

การตั้งชื่อและการเขียนชื่อไดโนเสาร์

จากเอกสารทำเนียบซากดึกดำบรรพ์ไทย นามยกย่องบุคคลของกรมทรัพยากรธรณี (2549) ได้กล่าวถึงการตั้งชื่อซากดึกดำบรรพ์ เป็นการจำแนกซากดึกดำบรรพ์ที่มีลักษณะคล้ายกันอยู่รวมกันเป็นหมวดหมู่เดียวกัน เช่นเดียวกันกับการจำแนกตามอนุกรมวิธานของสิ่งมีชีวิตอื่น ซากดึกดำบรรพ์เป็นสิ่งที่เคยมีชีวิตในอดีต ดังนั้นการตั้งชื่อซากดึกดำบรรพ์สัตว์จะยึดหลักเกณฑ์สากลตาม International Code of Zoological Nomenclature (ICZN) การตั้งชื่อซากดึกดำบรรพ์เป็นเพียงการตั้งชื่อตามรูปลักษณะพื้นฐาน (form taxa) เท่านั้น เนื่องจาก เป็นเพียงการศึกษารูปลักษณะพื้นฐาน และรูปแบบโครงสร้างกระดูกที่หลงเหลืออยู่ เนื้อเยื่อที่สมบูรณ์ได้สูญพังสลายไปแล้ว จึงไม่สามารถศึกษาพฤติกรรมต่างๆของสิ่งมีชีวิตได้อย่างละเอียด ใช้คำศัพท์ในภาษาลาตินหรือกรีก ที่แสดงถึงรูปลักษณะพื้นฐานของซากดึกดำบรรพ์ เรียกการตั้งชื่อแบบนี้ว่า การตั้งชื่อเทียม (ratification nomenclature) โดยมีหลักการดังต่อไปนี้

เหนือวงศ์	-oidea	อ่านว่า	“โอไอดี”
วงศ์	-idea	อ่านว่า	“อิดี”
วงศ์ย่อย	-inae	อ่านว่า	“ไอนี”
เหล่า	-ini	อ่านว่า	“อินิ”
เหล่าย่อย	-i	อ่านว่า	“ไอ”

ชื่อสกุลของซากดึกดำบรรพ์ ใช้อักษรลาตินโดยตัวแรกจะเป็นตัวใหญ่ เป็นตัวพิมพ์ที่แตกต่างไปจากข้อความอื่นๆในเนื้อหา เช่น อาจเป็นตัวเน้นให้เข้ม (bold) ตัวเอน (italic) ขีดเส้นใต้

หรืออักษรอื่นใดที่แตกต่างออกไป ตัวอย่างเช่น **Bellamyia** หรือ Bellamyia หรือ BELLAMYIA เป็นต้น แต่ที่นิยมกันมากได้แก่อักษรตัวเอน โดยมักจะเป็นชื่อที่มีคำลงท้ายที่บ่งชี้ถึงความสัมพันธ์กับสิ่งมีชีวิตในปัจจุบัน เช่น

ชื่อต่อท้ายสกุล	สกุลของซากดึกดำบรรพ์	ประเภทซากดึกดำบรรพ์	ที่มาของคำ
-cyon	<i>Maemohcyon</i>	สุนัขจากแม่เมาะ	cyon สุนัข
-pithecus	<i>Khoratpithecus</i>	เอปจากโคราช	pithecus เอป
-saurus	<i>Siamsaurus</i>	สัตว์เลื้อยคลานจากสยาม	saurus

สัตว์เลื้อยคลาน

นอกจากนี้การตั้งชื่อสกุลอาจใช้ศัพท์ลาตินหรือกรีกที่มีรูปลักษณะพื้นฐานของซากดึกดำบรรพ์นั้น เช่น *Echiperiporopollenites* เป็นชื่อที่ประกอบด้วยคำว่า echi + peri + poro + pollenites เมื่อ echi หมายถึง “หนาม” peri หมายถึง “โดยรอบ” poro หมายถึง “รู” ส่วน pollenites หมายถึง ละอองเรณู ชื่อสกุลนี้จึงแสดงถึงรูปลักษณะของละอองเรณูที่มีหนามและรูหลายรูกระจายไปโดยรอบเซลล์ละอองเรณูนั้น การเรียนรู้ภาษาลาตินจึงมีความสำคัญมากในการตั้งชื่อซากดึกดำบรรพ์ เช่น

Echinate	หมายถึง	มีลวดลายเป็นหนามแหลม
Reticulate	หมายถึง	มีลวดลายเป็นร่างแห
Psilate	หมายถึง	มีผิวเรียบ
Striatate	หมายถึง	มีลวดลายเป็นเส้น
Verucate	หมายถึง	มีลวดลายเป็นตุ่มนูนคล้ายเม็ดหูด

ส่วนชื่อชนิดนั้น เขียนเป็นอักษรลาตินแบบเดียวกับที่ใช้ชื่อสกุลแต่เป็นอักษรตัวเล็กเท่านั้น โดยไม่มีเครื่องหมายหรือตัวเลขใดๆประกอบอยู่ และต้องพิมพ์ร่วมกับชื่อสกุลเสมอ นิยมตั้งชื่อตาม 4 ลักษณะคือ

1. ตั้งขึ้นเพื่อเป็นเกียรติแก่บุคคล เช่น *Phuwiangosaurus sirindhornae* ซึ่งตั้งชื่อตามพระนามาภิไธยสมเด็จพระรัตนราชสุตาฯสยามบรมราชกุมารี ให้อ่านชื่อชนิดว่า “สิรินธรณี” เป็นต้น

2. ตั้งขึ้นตามตำแหน่งทางภูมิศาสตร์ที่พบซากดึกดำบรรพ์ เช่น *Nipponnaia mekongensis* ซึ่งตั้งชื่อชนิดตามตำแหน่งที่พบคือบริเวณแม่น้ำโขง เป็นต้น

3. ตั้งขึ้นตามลักษณะพื้นฐานเด่นๆของซากดึกดำบรรพ์ เช่น *Spinomarginifera plana* ชื่อชนิด *plana* หมายถึงลักษณะแบนราบ

4. ตั้งขึ้นตามความเก่าแก่หรืออายุของการลำดับชั้นหินที่พบซากดึกดำบรรพ์ เช่น ใช้คำว่า *antiquus*, *nouveou*, และ *primitivus* เป็นต้น หรืออาจใช้ชื่อยุคสมัยตามมาตราธรณีกาลต่างๆ เช่น *eocaenus* เป็นต้น

การเขียนชื่อของชวาคศึกษาคำบรรพที่จะเป็นไปตามระบบของลินเนียส ซึ่งประกอบไปด้วย 3 ส่วน (epithet) คือสกุล (generic epithet) ชนิด (specific epithet) และผู้ตั้งชื่อ (author epithet) โดยจะตามด้วยปี ค.ศ. ที่ตั้งชื่อด้วยทั้งนี้ทั้งหมดต้องเป็นภาษาลาตอนหรือกรีก โดยอักษรตัวแรกของชื่อสกุลต้องเป็นตัวพิมพ์ใหญ่ ชื่อชนิดให้เป็นตัวพิมพ์เล็ก

พิพิธภัณฑิ์ไดโนเสาร์ทั่วโลก

แหล่งนันทนาการการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับชวาคโบราณชีววิทยาของไดโนเสาร์ทั่วโลก ได้แก่ (พอล แบริร์เรตต์, 2550)

1. เอเชีย (Asia)

1.1 ประเทศไทย (Thailand) ได้แก่ พิพิธภัณฑิ์สิรินธร อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ และพิพิธภัณฑิ์ไดโนเสาร์ภูเวียง อำเภอกุเวียง จังหวัดขอนแก่น

1.2 ญี่ปุ่น (Japan) ได้แก่ พิพิธภัณฑิ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ, โตเกียว และพิพิธภัณฑิ์ไดโนเสาร์จังหวัดฟุกุยกุ, คัตสึยามะ

1.3 จีน (China) ได้แก่ พิพิธภัณฑิ์ไดโนเสาร์จ้อกง, เสฉวน

2. ยุโรป (Europe)

2.4 ฝรั่งเศส (France) ได้แก่ พิพิธภัณฑิ์ธรรมชาติวิทยา, ปารีส และพิพิธภัณฑิ์ไดโนเสาร์, เอสเปราซา

2.5 เยอรมนี (Germany) ได้แก่ พิพิธภัณฑิ์ธรรมชาติวิทยาฮุมโบลท์, เบอร์ลิน และพิพิธภัณฑิ์ธรรมชาติวิทยาชตาลีช, ชตุทท์การ์ท

2.6 รัสเซีย (Russia) ได้แก่ สถาบันโบราณชีววิทยา, มอสโก

2.7 สเปน (Spain) ได้แก่ พิพิธภัณฑิ์ธรรมชาติวิทยาแห่งชาติ, มาดริด

2.8 สหราชอาณาจักร (UK) ได้แก่ พิพิธภัณฑิ์ธรรมชาติวิทยา, ลอนดอน พิพิธภัณฑิ์ธรรมชาติวิทยาแห่งมหาวิทยาลัย, ออกซ์ฟอร์ด พิพิธภัณฑิ์วิทยาศาสตร์ว่าด้วยโลกเซดจ์ริค, มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ พิพิธภัณฑิ์และหอศิลป์เมืองบริสตอล พิพิธภัณฑิ์ธรณีวิทยาไอเชิลออฟไวต์ และพิพิธภัณฑิ์เมืองเลสเตอร์

2.9 โปแลนด์ (Poland) ได้แก่ สถาบันโบราณชีววิทยา, วอซอ

3. อเมริกาเหนือ (North America)

3.1 แคนาดา (Canada) ได้แก่ พิพิธภัณฑิ์รอยัลออนแทรีโอ, คตรอนโต และพิพิธภัณฑิ์โบราณชีววิทยาเรลล์, ครัมเฮลเลอร์, แอลเบอร์ตา

3.2 สหรัฐอเมริกา (America) ได้แก่ พิพิธภัณฑิ์ธรรมชาติวิทยาอเมริกา, นิวยอร์ก พิพิธภัณฑิ์ธรรมชาติวิทยาแห่งชาติ, วอชิงตัน ดี. ซี. พิพิธภัณฑิ์ธรรมชาติวิทยาคาร์เนกี, ทิตต์สเบิร์ก

พิพิธภัณฑ์บอดี, มหาวิทยาลัยเยล พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยาฟิลด์, ชิคาโก พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยา มหาวิทยาลัยยูทาร์, ซอลต์เลกซิตี พิพิธภัณฑ์โบราณชีววิทยา มหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย, เบิร์กลีย์

อนุสรณ์สถานไดโนเสาร์แห่งชาติเจนเซ่น, เจนเซ่น, ยูทาร์ พิพิธภัณฑ์แห่งร็อกกี, โบซแมน, มอนแทนา

4. โอเชียเนีย (Oceania)

4.1 ออสเตรเลีย (Australia) ได้แก่ พิพิธภัณฑ์ควีนส์แลนด์, เซาท์บริสเบน และพิพิธภัณฑ์วิกตอเรีย, เมลเบิร์ด

5. แอฟริกา (Africa)

5.1 แอฟริกาใต้ (South Africa) พิพิธภัณฑ์แอฟริกาใต้, เคปทาวน์

การก่อตั้งพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทย

การศึกษาและจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทย (วราวุธ สุธีธร, 2545) ได้รายงานการศึกษาโบราณชีววิทยาเกี่ยวกับไดโนเสาร์และได้ดำเนินการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ขึ้นในประเทศไทยว่า เริ่มจากคณะสำรวจโบราณคดีชีววิทยาไทย-ฝรั่งเศส นำโดยนางรุจา อิงคะวัต นายวราวุธ สุธีธร และนางเยาวลักษณ์ ชัยมณี เจ้าหน้าที่ฝ่ายไทยผู้บุกเบิกงานด้านนี้ร่วมกับผู้เชี่ยวชาญด้านสัตว์มีกระดูกสันหลังจากประเทศฝรั่งเศส ผลของการศึกษาวิจัยทำให้ทราบไดโนเสาร์พันธุ์ใหม่ๆที่พบในประเทศไทย ได้รับการตีพิมพ์ลงในเอกสารทางวิชาการซึ่งเป็นที่ยอมรับทั่วโลก ทำให้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยหยิบยกเอามาเป็นโครงการพัฒนาพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์จังหวัดขอนแก่น โดยกำหนดสถานที่พบคืออุทยานแห่งชาติภูเวียง อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น เป็นพื้นที่โครงการ ได้เริ่มของงบประมาณดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2537 ได้งบประมาณในการก่อสร้างในปี พ.ศ. 2541 เดิมพื้นที่โครงการกำหนดภายในอุทยานแห่งชาติภูเวียง แต่เพื่อความเหมาะสมทั้งทางด้านสิ่งแวดล้อมและป้องกันอันตราย อันอาจจะเกิดจากแร่ยูเรเนียมซึ่งเป็นแร่กัมมันตรังสี จึงได้ย้ายพื้นที่โครงการออกมาที่ที่ดินสาธารณประโยชน์โคกสนามบิน ซึ่งไม่เป็นพื้นที่อุทยานฯ และห่างจากหลุมขุดค้นในอุทยานฯเป็นระยะทางประมาณ 3 กม. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ขอให้กรมทรัพยากรธรณี โดยฝ่ายโบราณชีววิทยา กองธรณีวิทยา เป็นผู้ดำเนินการโครงการ ปัจจุบันอาคารหลุมขุดค้นได้รับการก่อสร้างปรับปรุงรวมทั้งตกแต่งนิทรรศการประกอบและเปิดให้ประชาชนเข้าชมเรียบร้อยแล้วตั้งแต่ ปี พ.ศ.2542 ส่วนอาคารพิพิธภัณฑ์ก่อสร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว เปิดให้ประชาชนเข้าชมตั้งแต่ 13 เมษายน พ.ศ. 2544 เป็นต้นมา

ในปี พ.ศ.2537 เช่นเดียวกับการเริ่มโครงการพัฒนาพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ภูเวียง คณะสำรวจโบราณชีววิทยาไทย-ฝรั่งเศส ก็ได้ทำการขุดเปิดแหล่งขุดค้นแหล่งใหม่ที่วัดสักกะวัน ภูคุ้มข้าว

อำเภอสหัชชนันท์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้พบซากกระดูกจำนวนมากกว่า 700 ชิ้น ในช่วงเวลาไม่ถึง 6 เดือน เป็นจำนวนมากเกินกว่าจะขนย้ายเข้าไปดำเนินการในห้องปฏิบัติการที่กรมทรัพยากรธรณี กรุงเทพมหานคร ฝ่ายโบราณชีววิทยา จึงได้ใช้สถานที่ใกล้หลุมขุดค้นภูกุ่มข้าวเป็นที่ตั้งโครงการวิจัยพัฒนาและจัดสร้างพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ภูกุ่มข้าว โครงการดังกล่าวได้รับการสนับสนุนจากอดีตปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม นายปรีชา อรรถวิวัฒน์ ซึ่งดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมทรัพยากรธรณีในขณะนั้น วัตถุประสงค์ของโครงการคือ ก่อสร้างอาคารวิจัยเพื่อขุดค้น ตกแต่ง และศึกษาซากกระดูก สร้างอาคารถาวรคลุมหลุมขุดค้นเพื่อให้ประชาชนได้มีโอกาสชมการขุดค้นของเจ้าหน้าที่อย่างอิสระและสร้างอาคารพิพิธภัณฑ์เพื่อเผยแพร่ข้อมูลที่ได้ขุดค้นและศึกษาวิจัยแล้ว

ประวัติการก่อตั้งพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ภูเวียง

พิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ ภูเวียง จัดเป็นพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์แห่งแรกของประเทศไทย เป็นสถานที่ศึกษาวิจัยอนุรักษ์ซากไดโนเสาร์ และเผยแพร่เรื่องราวของไดโนเสาร์ ตลอดจนธรณีวิทยา สาขาอื่น ๆ ให้กับเยาวชนและประชาชนทั่วไป ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ โดยจัดให้อยู่ในรูปแบบของแหล่งท่องเที่ยวทางวิชาการของ จ. ขอนแก่น โดยมีพื้นที่ 100 ไร่เป็นส่วนหนึ่งของศูนย์ศึกษาวิจัยซากดึกดำบรรพ์ไดโนเสาร์ภูเวียง ก่อตั้งโดยความร่วมมือระหว่างการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ขอนแก่น และกรมทรัพยากรธรณี กรุงเทพมหานคร เพื่อศึกษาค้นคว้าและเผยแพร่ความรู้ด้านทรัพยากรธรณีสู่สาธารณชน เพื่อการอนุรักษ์ เพื่อประโยชน์ของสังคมและส่งเสริมการท่องเที่ยวให้เกิดการพัฒนาแบบยั่งยืนต่อไป อาคารพิพิธภัณฑ์แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนบริการ ได้แก่ ร้านขายของที่ระลึก ขายอาหาร ห้องบรรยาย ส่วนวิชาการ ได้แก่ ห้องปฏิบัติการ ห้องทำงาน ห้องสมุด และส่วนนิทรรศการ ได้แก่ ห้องจัดแสดงชั้นล่างและชั้นบน พิพิธภัณฑ์นี้เปิดให้เข้าชมทุกวัน ตั้งแต่เวลา 09.00-17.00 น.(ออนไลน์)

ประวัติการก่อตั้งพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์สิรินธร

จากบทความของนราเมศวร์ ชีระรังสิกุล และสุภาภักย์ อิ่มสมุทร (2548) ที่ได้เขียนถึงการก่อตั้งพิพิธภัณฑ์สิรินธร (เดิมชื่อพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ภูกุ่มข้าว) ว่าซากดึกดำบรรพ์ของไดโนเสาร์ที่ภูกุ่มข้าว อำเภอสหัชชนันท์ จังหวัดกาฬสินธุ์ พบโดยพระครูวิจิตรสหัสคุณเจ้าอาวาสวัดสักกะวัน ในปี.ศ. 2537 และได้เริ่มทำการขุดค้นอย่างเป็นระบบ โดยคณะสำรวจไดโนเสาร์จากกรมทรัพยากรธรณี ตั้งแต่ปลายปี.ศ. 2537 พบว่า ภูกุ่มข้าว ตำบลโนนบุรี อำเภอสหัชชนันท์ จังหวัด กาฬสินธุ์ เป็นแหล่งไดโนเสาร์กินพืชที่สมบูรณ์ที่สุดของประเทศไทย

โดยพบกระดูกไดโนเสาร์เกือบทั้งตัว กองรวมอยู่กับกระดูกไดโนเสาร์กินพืชอีกชนิดหนึ่ง กระดูกทั้งหมดอยู่ในชั้นหินที่วางตัวอยู่บนไหล่เขาของภูมู่ข้าวซึ่งมีรูปร่างคล้ายลอมฟาง มีความสูงประมาณ 240 เมตร

ปัจจุบันกรมทรัพยากรธรณีได้ขุดค้นซากไดโนเสาร์พบกระดูกมากกว่า 700 ชิ้น เป็นกลุ่มของกระดูกส่วนขา สะโพก ซี่โครง คอ และหางของไดโนเสาร์กินพืชไม่น้อยกว่า 7 ตัว นอกจากนี้ยังพบฟันของไดโนเสาร์ทั้งกินพืช และกินเนื้ออีกอย่างละ 2 ชนิด จากลักษณะของกระดูกพบว่าเป็นไดโนเสาร์กินพืชสกุลภูเวียง (*Phuwiangosaurus sirindhornae*) 1 ชนิด และเป็นไดโนเสาร์กินพืชชนิดใหม่อีก 1 ชนิด คาดว่าอาจเป็นไดโนเสาร์สกุลและชนิดใหม่ของโลก

พิพิธภัณฑ์สิรินธร จังหวัดกาฬสินธุ์ เดิมคือศูนย์วิจัยไดโนเสาร์ภูมู่ข้าว ซึ่งดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 เพื่อเป็นสถานที่ปฏิบัติงานศึกษาวิจัย อนุรักษ์เก็บรวบรวมตัวอย่างอ้างอิงซากไดโนเสาร์และ สัตว์ร่วมสมัยและนำข้อมูลเหล่านี้ไปเผยแพร่แก่นักท่องเที่ยวในรูปแบบของพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ ปัจจุบันมีนักท่องเที่ยวปีละกว่า 300,000 คน มีความเป็นมาและรายละเอียดของการจัดการ ดังนี้

ปี 2521 คณะสำรวจธรณีวิทยา โดยนายวราวุธ สุธีธร พบซากกระดูกไดโนเสาร์ที่เก็บไว้โดยพระครูวิจิตรสหัสคุณ เจ้าอาวาสวัดสักกะวัน ปี พ.ศ. 2537

ปี 2538 เมื่อวันที่ 24 พฤศจิกายน 2538 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จมาทอดพระเนตรซากกระดูกไดโนเสาร์ จัดตั้งโครงการพัฒนาพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ภูมู่ข้าวขึ้น โดยสร้างอาคารหลุมขุดค้นเป็นการชั่วคราวเพื่อใช้ป้องกันซากกระดูก รวมทั้งใช้บังร่มเงาแก่นักวิชาการในการขุดแต่งกระดูก

ปี 2539 กรมทรัพยากรธรณีสร้างอาคารวิจัยมีพื้นที่ใช้งาน 375 ตารางเมตร เพื่อเป็นสถานที่ทำการอนุรักษ์ ศึกษาวิจัยและเก็บรวบรวมซากดึกดำบรรพ์ที่สำรวจพบในประเทศไทย

ปี 2542 กรมทรัพยากรธรณีสร้างอาคารถาวรหลุมขุดค้น โดยใช้ชื่อว่า “ อาคารพระญาณวิสาละ ” ตามชื่อสมณศักดิ์ของท่านเจ้าอาวาสวัดสักกะวัน ผู้ค้นพบกระดูกไดโนเสาร์ภูมู่ข้าว เปิดเป็นพิพิธภัณฑ์แหล่งขุดค้นไดโนเสาร์ภูมู่ข้าว

ปี 2544 อาคารพิพิธภัณฑ์สิรินธร ในส่วนแรกได้มีการก่อสร้างจนแล้วเสร็จ

ปี 2547 ที่ประชุมคณะกรรมการกลั่นกรองเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรีครั้งที่ 6 (ฝ่ายสังคม) ครั้งที่ 36/2546 วันที่ 4 ธันวาคม 2546 มีมติให้กรมทรัพยากรธรณีใช้เงินงบกลางรายการค่าใช้จ่ายในการเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ พัฒนาอาคารพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ภูมู่ข้าวระยะต้น เพื่อปรับปรุงและตกแต่งภายใน และคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2547 รับทราบและเห็นชอบตามมติคณะกรรมการกลั่นกรองฯ ซึ่งได้มีการก่อสร้างตกแต่งภายในจนแล้วเสร็จในปี 2548

ปี 2549 ได้รับงบประมาณ เพื่อสร้างส่วนนิทรรศการ จนได้ดำเนินการเสร็จสิ้นเมื่อต้นปี 2550

ปี 2550 พิพิธภัณฑ์สิรินธรเปิดให้บริการได้อย่างเต็มรูปแบบ

วันที่ 9 ธันวาคม ในปี พ.ศ. 2551 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินเป็นองค์ประธานเปิดพิพิธภัณฑ์สิรินธร ซึ่งเป็นสถานที่แสดง ศึกษา ค้นคว้า วิจัย ไดโนเสาร์และซากดึกดำบรรพ์ที่ทันสมัยและใหญ่ที่สุดในอาเซียน ที่ภูมู่ข้าว อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

ส่วนประกอบภายในพิพิธภัณฑ์สิรินธร

พิพิธภัณฑ์สิรินธรแบ่งออกเป็น ๓ ส่วน คือ นิทรรศการถาวร นิทรรศการชั่วคราว และ นิทรรศการกลางแจ้ง

ส่วนนิทรรศการถาวร แบ่งพื้นที่ออกเป็น ๘ โซน เส้นทางนำชมประกอบไปด้วยความรู้ในแต่ละหัวข้อ ดังนี้ (พิพิธภัณฑ์สิรินธร, 2550)

โซน ๑ จักรวาลและโลก แสดงนิทรรศการเกี่ยวกับ การกำเนิดของจักรวาล โลก และ สิ่งมีชีวิตรวมทั้งไดโนเสาร์

โซน ๒ เมื่อชีวิตแรกปรากฏ แสดงนิทรรศการเกี่ยวกับ การกำเนิดของสิ่งมีชีวิตในยุคแรก สภาพแวดล้อมของโลกในยุคนั้น

โซน ๓ พาลีโอโซอิก : มหายุคแห่งวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิตโบราณ แสดงนิทรรศการ เกี่ยวกับการขยายเผ่าพันธุ์ของสิ่งมีชีวิตในยุคเริ่มแรก วิวัฒนาการและสภาพแวดล้อมของโลกในช่วง ของยุคพาลีโอโซอิก

โซน 4 แบ่งออกเป็น 2 โซน คือ 4.1 มีโซโซอิก: มหายุคแห่งสัตว์เลื้อยคลานและไดโนเสาร์ และ 4.2 ไดโนเสาร์ไทย

โซน ๕ วิถีชีวิตไดโนเสาร์ แสดงนิทรรศการเกี่ยวกับวิถีชีวิต การดำรงชีวิต และการสูญพันธุ์ ของไดโนเสาร์

โซน 6 ถิ่นชีวิตให้ไดโนเสาร์ แสดงนิทรรศการเกี่ยวกับการทำงานอนุรักษ์ซากดึกดำบรรพ์ ของนักโบราณชีววิทยา

โซน 7 ซีโนโซอิก : มหายุคแห่งสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม แสดงนิทรรศการเกี่ยวกับเรื่องราว หลังจากไดโนเสาร์สูญพันธุ์

โซน 8 เรื่องของมนุษย์ แสดงนิทรรศการเกี่ยวกับวิวัฒนาการของมนุษย์จากอดีตจนถึง ปัจจุบัน

การเดินทาง

พิพิธภัณฑสถานสิรินธร (ชื่อเดิม พิพิธภัณฑสถานไดโนเสาร์ภูมู่ข้าว)

โดยรถยนต์ส่วนตัว จากตัวเมืองจังหวัดกาฬสินธุ์ ใช้เส้นทางหมายเลข 217 (กาฬสินธุ์ – สหัสขันธ์) ไปประมาณ 30 กิโลเมตร จะมีทางแยกขวามือติดกับโรงเรียนสหัสขันธ์ศึกษา เลี้ยวขวาเข้าไปอีก 2 กิโลเมตร ถึงวัดสักกะวัน หลุมขุดค้นและพิพิธภัณฑสถานสิรินธร

โดยรถโดยสารประจำทาง ใช้บริการรถโดยสารประจำทาง กาฬสินธุ์ – สหัสขันธ์ หรือ กาฬสินธุ์ – คำม่วง สามารถลงรถได้ที่หน้าโรงเรียนสหัสขันธ์ศึกษา และเดินเท้า ไปยังพิพิธภัณฑสถานได้

โทรศัพท์ 043-871014, 043- 871394

พิพิธภัณฑสถานไดโนเสาร์ภูเวียง

โดยรถยนต์ส่วนตัว จากตัวเมืองจังหวัดขอนแก่น ใช้เส้นทางหมายเลข 12 (ขอนแก่น - ชุมแพ) ประมาณ 48 กิโลเมตรจะถึงทางแยกเลี้ยวขวาไปอำเภอภูเวียง สังเกตเห็นรูปปั้นไดโนเสาร์ขนาดใหญ่อยู่ทางด้านซ้ายมือ เลี้ยวขวาไปอีกประมาณ 30 กิโลเมตร จะถึงพิพิธภัณฑสถานไดโนเสาร์ภูเวียง

โดยรถโดยสารประจำทาง ใช้บริการรถโดยสารประจำทางขอนแก่น – ภูเวียง หรือ ขอนแก่น – ศรีบุญเรือง (หนองบัวลำภู) และลงที่สถานีขนส่งผู้โดยสารอำเภอภูเวียง จากนั้นจะมีรถรับจ้างในท้องถิ่นให้บริการไป – กลับ พิพิธภัณฑสถานไดโนเสาร์ภูเวียงตลอดทั้งวัน

โทรศัพท์ 043-438025

8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

วรลักษณ์ พลสม และปณณัฐ ศศกัน โท (2551) ศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้บริการสายการบินนกแอร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้บริการคนไทยที่มีต่อการบริการของสายการบินนกแอร์ ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมผู้ให้บริการมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ในการให้บริการด้านผลิตภัณฑ์ (Product) การให้บริการด้านราคา (Price) ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) และด้านการส่งเสริมการขาย (Promotion) ผู้โดยสารที่มีเพศ อายุ อาชีพ รายได้ ระดับการศึกษา และจำนวนครั้งของการใช้บริการ แตกต่างกันมีความพึงพอใจต่อการให้บริการสายการบินนกแอร์แตกต่างกัน

เพชรรัตน์ ภูพันธ์ (2550) ศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างประเทศ เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างประเทศ เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ในกรุงเทพมหานคร ในด้านสถานที่ ด้านบุคลากร ด้านการบริการ ด้านเครื่องมือและอุปกรณ์ และด้าน ข้อมูลข่าวสารการให้บริการและการประชาสัมพันธ์ ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวศักยภาพสูงส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวเพศหญิง โดยมีอายุระหว่าง 31 – 40 ปีมีระดับการศึกษาสูงสุดอยู่ในระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว และพนักงานบริษัท/ลูกจ้าง นักท่องเที่ยวมีประสบการณ์ เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยรู้จักการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจาก สื่อนิยายสาร / วารสาร มากที่สุด ส่วนใหญ่เคยเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่เป็นการนวด / อบ / ประคบสมุนไพร / มากที่สุด โดยเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวเดือนละ 1 ครั้ง ทั้งนี้พบว่า มักไปคนเดียว หรือไปกับเพื่อนฝูง และรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่นักท่องเที่ยวคาดหวังมากที่สุด คือ ทัวร์นวดแผนไทย นักท่องเที่ยวพึงพอใจในด้านบุคลากรอยู่ในระดับมากที่สุด และนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศมีความพึงพอใจ เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ในกรุงเทพมหานคร ในด้านสถานที่ ด้านบุคลากร ด้านการบริการ และด้านเครื่องมือและอุปกรณ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ยกเว้นด้านข้อมูลข่าวสารการให้บริการและการประชาสัมพันธ์ ไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ชลวรรณ อัตนะ (2549) ศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการบริการในพื้นที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพเศรษฐกิจ สังคม และข้อมูลด้านการท่องเที่ยว ระดับความพึงพอใจ และปัจจัยที่มีผลต่อการเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวกับการบริการในพื้นที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 32 ปี มีการศึกษาระดับปริญญาตรี มีสถานภาพโสด มีอาชีพรับราชการ มีรายได้และรายจ่ายรวมของครัวเรือนเฉลี่ยต่อปีเท่ากับ 279,657 บาท และ 268,660 บาทตามลำดับ มาท่องเที่ยวในลักษณะกลุ่มเพื่อน มีจำนวนเฉลี่ย 9 คน ใช้รถยนต์ส่วนตัวเป็นพาหนะเดินทาง มีการพักผ่อนหย่อนใจ มีค่าใช้จ่ายในการเดินทางเฉลี่ย 2,426 บาท มีความพึงพอใจต่อการบริการในพื้นที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี ในระดับสูง โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.72 ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการบริการในพื้นที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน คือ จำนวนนักท่องเที่ยวในกลุ่มมีขนาดใหญ่ และความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

เบญจมาศ ประยูรหงส์ (2549) ศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวสวนสัตว์คูสิต โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา และเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวสวนสัตว์คูสิต ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยมีความพึงพอใจต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวสวนสัตว์คูสิตอยู่ในระดับปานกลาง นักท่องเที่ยว

ที่มีเพศ และสถานภาพแตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการจัดการสวนสัตว์คู่สัดไม่แตกต่างกัน นักท่องเที่ยวที่มีอายุ สถานภาพ และลักษณะการเดินทางมาท่องเที่ยวสวนสัตว์ต่างกันมีความพึงพอใจต่อการจัดการสวนสัตว์คู่สัดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ปทุมพงษ์ ก้อสตาร์ (2548) ศึกษาความต้องการ ความพึงพอใจและปัญหาของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยบริเวณเกาะเสม็ด ผลการวิจัยพบว่า

1. นักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง โดยมีอายุระหว่าง 20 – 30 ปี เป็นนักเรียนหรือนักศึกษา มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี มีรายได้ต่อเดือนอยู่ระหว่าง 5,000 – 10,000 บาท

2. นักท่องเที่ยวมีความต้องการด้านสถานที่อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ต้องการสถานที่มีความสวยงาม ส่วนด้านอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านบริหารจัดการ ด้านบุคลากร และด้านกิจกรรม นักท่องเที่ยวมีความต้องการอยู่ในระดับมากในทุกๆประเด็น และกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวต้องการเข้าร่วมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ เจริญสกี การดำน้ำดูปะการังน้ำตื้น พายเรือแคนู จักรยานเสือภูเขา และกิจกรรมเดินชมธรรมชาติ ส่วนกิจกรรมอยู่ในระดับน้อย คือ วินเซิร์ฟ

3. นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านสถานที่ ด้านบุคลากร และด้านกิจกรรมในทุกๆประเด็น ส่วนความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่อยู่ในระดับน้อย ได้แก่ จำนวน และความสะอาดของห้องน้ำ จำนวนที่รองรับขยะ ราคาค่าบริการและส่วนลด

4. ปัญหาที่นักท่องเที่ยวพบว่ามีปัญหาระดับมาก ได้แก่ ด้านอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านบริการจัดการทุกๆประเด็น และด้านสถานที่ ได้แก่ ความสกปรกและขาดความปลอดภัย ส่วนด้านอื่นๆนักท่องเที่ยวพบว่าเป็นปัญหาน้อย

5. นักท่องเที่ยวที่มีเพศ และอาชีพต่างกัน มีความต้องการ ความพึงพอใจ และปัญหา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ยกเว้นความพึงพอใจและปัญหา ด้านกิจกรรม เพศต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ปาริฉัตร เวียร์ร่า (2547) ศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยวประเภทนันทนาการ ศึกษาเฉพาะกรณีสวนสยาม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยวประเภทนันทนาการ ศึกษาเฉพาะกรณีสวนสยาม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักท่องเที่ยวที่เข้ามาใช้บริการในสวนสยาม จำนวน 400 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ การแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ พบว่า ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวประเภทนันทนาการศึกษาเฉพาะกรณีสวนสยาม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 47.4 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านบุคลากร ด้านกิจกรรมนันทนาการ ด้านสถานที่ อุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวกและความปลอดภัย และด้านการจัดและดำเนินงาน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 51.9, 46.5, 45.8 และ 45.4 ตามลำดับ

พัชรา ลากลือชัย (2546) ศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการจัดการท่องเที่ยวตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี และตลาดน้ำท่าคา จังหวัดสมุทรสงคราม ผลการวิจัยพบว่า ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการจัดการตลาดน้ำดำเนินสะดวกและตลาดน้ำท่าคาแตกต่างกัน โดยมีความพึงพอใจการจัดการท่องเที่ยวตลาดน้ำท่าคา มากกว่า และให้ความสำคัญกับสภาพวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของชุมชนตลาดน้ำท่าคามากที่สุด ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อตลาดน้ำดำเนินสะดวกคือระดับการศึกษา อาชีพ พาหนะที่ใช้ในการเดินทาง การรับรู้ข่าวสาร บุคคลในครอบครัว เพื่อน และเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยมีความสัมพันธ์ทิศทางเดียวกับความพึงพอใจสำหรับนักท่องเที่ยวที่ท่องเที่ยวตลาดน้ำท่าคา ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจ ได้แก่ อายุ การรับรู้ข่าวสารเพื่อน และความคาดหวัง โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับความพึงพอใจ

สิรินยา จูรเทียบ (2546) ศึกษาการนำเสนอระบบจัดการพิพิธภัณฑ์ของดีเมืองกาฬสินธุ์เพื่อการศึกษาของชุมชน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา สภาพ ปัญหา ความต้องการของชุมชน แนวทางการจัดการและนำเสนอระบบจัดการพิพิธภัณฑ์ของดีเมืองกาฬสินธุ์เพื่อการศึกษาของชุมชน พบว่า

1. สภาพและบทบาทงานบริการการศึกษาของพิพิธภัณฑ์ของดีเมืองกาฬสินธุ์มีการจัดแสดงเนื้อหาเกี่ยวกับท้องถิ่นมีประโยชน์ในหลายด้านทั้งให้ความรู้ ความรู้สึกภูมิใจในภูมิปัญญา และสนุกสนานเมื่อเข้าชม ใช้ประโยชน์ในการสอนได้ในหลายวิชา

2. ปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการบริการการศึกษาของพิพิธภัณฑ์ของดีเมืองกาฬสินธุ์ปัจจุบันไม่สนองต่อความต้องการของชุมชนได้ทั้งหมด ทั้งการบริการข้อมูลของดีเมืองกาฬสินธุ์ การนำเสนอข้อมูลอธิบาย การประชาสัมพันธ์ ชุมชนมีความต้องการให้มีเจ้าหน้าที่นำชม เพิ่มเนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่นและให้นำเทคโนโลยีเข้ามาช่วย เพิ่มการบริการสิ่งพิมพ์ ห้องสมุด คอมพิวเตอร์ ประสานงานกับโรงเรียนหรือศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อมวลชนหน่วยงานต่างๆ และการจัดทำเว็บไซต์ของพิพิธภัณฑ์เอง จัดกิจกรรมการแสดง สอน สาธิตเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และด้านประเมินผล ต้องการให้เก็บสถิติผู้เข้าชม และสำรวจความคิดเห็น

3. แนวทางการจัดการพิพิธภัณฑ์ของดีเมืองกาฬสินธุ์เพื่อการศึกษาของชุมชนสามารถจัดเป็นลักษณะที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนเป็นหลัก เน้นไปทำงานบริการการศึกษา และการสร้างเครือข่ายการจัดการแสดง ที่เข้าถึงผู้เข้าชม โดยจัดแสดงวัตถุนำเสนอเรื่องราวของท้องถิ่นผ่านวัตถุที่จัดแสดง

4. ระบบการจัดการพิพิธภัณฑ์ของดีเมืองกาฬสินธุ์เพื่อการศึกษาของชุมชนมี 4 องค์ประกอบดังนี้ (1.) ปัจจัยนำเข้าระบบการจัดการพิพิธภัณฑ์เพื่อการศึกษา ที่ประกอบไปด้วย

นโยบายของพิพิธภัณฑ์ บุคลากร งบประมาณ และความต้องการของชุมชน (2.) กระบวนการดำเนินงานของพิพิธภัณฑ์ประกอบด้วย การจัดแสดงที่เน้นการให้ความรู้ลึกมีเนื้อหา “ของดีเมืองกาฬสินธุ์” และเทคนิคการจัดแสดงที่ใช้ไฮโดรทศนุปรกรณ์ การบริการการศึกษาทั้งในและนอกพิพิธภัณฑ์ การประสานงานในองค์กรกับสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด และเจ้าหน้าที่วัฒนธรรมในแต่ละพื้นที่ การสร้างเครือข่ายกับการศึกษา สื่อมวลชนท้องถิ่น และองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ทั้งในและนอกพิพิธภัณฑ์ (3.) การศึกษาของชุมชน เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกให้ชุมชนได้รับข่าวสาร ความรู้ เข้าร่วมกิจกรรมเรียนรู้วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และรักในท้องถิ่นตน (4.) การประเมินผล ดำเนินการโดยเก็บข้อมูลสถิติ ดำเนินการความคิดเห็นของผู้เข้าชมและชุมชนเพื่อนำไปปรับปรุงปัจจัยและกระบวนการดำเนินงานต่อไป

อรณณส์ บัณฑิตสุขุมาลัย (2545) ศึกษารูปแบบการบริหารพิพิธภัณฑ์และประสิทธิผลในการดำเนินงาน ศึกษากรณี การบริหารแบบราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์กรมหาชน มหาวิทยาลัย และเอกชน พบว่าพิพิธภัณฑ์แบบราชการและมหาวิทยาลัยขาดความคล่องตัวในการบริหารด้านคน เงิน อุปกรณ์และการจัดการ ขณะที่รัฐวิสาหกิจ องค์กรมหาชน และเอกชน จะมีอิสระในการบริหารงานด้านต่างๆ และพบว่าพิพิธภัณฑ์ทุกรูปแบบมีการจัดการนิทรรศการ กิจกรรม และวิธีการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย สวามประสิทธิผลในการดำเนินงานนั้นพบว่า พิพิธภัณฑ์ทุกรูปแบบ ยกเว้นรัฐวิสาหกิจมีจำนวนผู้ชมต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานของสภาการพิพิธภัณฑ์ระหว่างชาติ (International Council of Museum) ขณะที่ด้านความพึงพอใจนั้นพบว่า คนส่วนใหญ่พอใจต่อการดำเนินงานของพิพิธภัณฑ์ราชการ มหาวิทยาลัยและรัฐวิสาหกิจ ส่วนพิพิธภัณฑ์เอกชนและองค์กรมหาชนนั้นคนยังไม่ค่อยพอใจ และจากการทดสอบสมมติฐาน เพื่อหาความสัมพันธ์โดยใช้สถิติไคสแควร์ (Chi-Square) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า รูปแบบการบริหารไม่มีผลต่อจำนวนผู้เข้าชม ยกเว้นพิพิธภัณฑ์ด้านวิทยาศาสตร์ แต่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้เข้าชม ยกเว้นพิพิธภัณฑ์ด้านศิลปะ

วรวิทย์ องค์กรุทธรักษา (2544) ศึกษาพิพิธภัณฑ์ที่พึงประสงค์ของนักท่องเที่ยวชาวไทย ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ทางด้านสิ่งดึงดูดใจของพิพิธภัณฑ์ นักท่องเที่ยวต้องการรูปแบบทางสถาปัตยกรรมของพิพิธภัณฑ์แบบผสมผสานระหว่างแบบศิลปะท้องถิ่นและแบบสมัยใหม่ ประเภทของพิพิธภัณฑ์ที่ดึงดูดใจ นักท่องเที่ยวต้องการเข้าไปเที่ยวชม 3 อันดับ ได้แก่ พิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์ พิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และพิพิธภัณฑ์ชาติพันธุ์วิทยา โดยนักท่องเที่ยวต้องการพิพิธภัณฑ์ที่มีเนื้อหาในการจัดแสดงที่หลากหลาย ต้องการวิธีการนำเสนอการจัดแสดงคือ จัดแสดงวัตถุที่จำลองมาสามารถจับและทดลองสิ่งของที่จัดแสดงได้ต้องการให้มีเจ้าหน้าที่นำชม บรรยาย และสาธิต รวมทั้งต้องการให้มีการนำเสนอเนื้อหากว้างๆและง่ายต่อความ

เข้าใจ ส่วนกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสนใจให้จัดขึ้นในพิพิธภัณฑ์ 3 อันดับได้แก่ นิทรรศการตามเทศกาลหรือช่วงเวลาสำคัญ กับกิจกรรมที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัด นิทรรศการหมุนเวียนจากพิพิธภัณฑ์อื่น และมีการแสดงและการละเล่นให้ชม ในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกพบว่านักท่องเที่ยวต้องการ 5 อันดับคือ มีห้องน้ำที่สะอาดเพียงพอ มีสถานที่จอดรถสะดวกสบาย ปลอดภัย มีร้านอาหารหรือร้านเครื่องดื่มและของว่าง มีสวนและบริเวณพักผ่อนที่ร่มรื่นสวยงาม และมีเก้าอี้หรือจุดพักผ่อนที่เพียงพอ กับ มีที่นั่งชยะตามจุดต่างๆเพียงพอ ส่วนสิ่งอำนวยความสะดวกในด้านกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ต้องการ 5 อันดับ คือ มีเจ้าหน้าที่บริการนำชมและให้ข้อมูลที่มีความชำนาญ มีเอกสารและหนังสือเกี่ยวกับเนื้อหาที่จัดแสดงจำหน่าย มีห้องฉายภาพยนตร์หรือวิดีโอ มีคอมพิวเตอร์เชื่อมโยงข้อมูลจากพิพิธภัณฑ์อื่นและมีห้องสมุดที่รวบรวมเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่จัดแสดง ในด้านความสะดวกในการเข้าถึงของพิพิธภัณฑ์ที่พึงประสงค์ พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ต้องการให้พิพิธภัณฑ์ตั้งอยู่ในเขตชุมชนเมืองหรือในหมู่บ้าน ปัจจัยที่ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้าถึงพิพิธภัณฑ์ได้ง่ายและสะดวก 3 อันดับ คือ การมีป้ายทางเข้าชัดเจนและป้ายบอกทางเป็นระยะๆ มีรถรับจ้างทั่วไปสามารถพาไปได้ และเส้นทางไปพิพิธภัณฑ์เป็นถนนหลวงสายหลัก ทั้งนี้สื่อที่นักท่องเที่ยวได้รับข่าวสารจากพิพิธภัณฑ์ได้ดีที่สุด 3 อันดับ คือ ป้ายโฆษณาพิพิธภัณฑ์ระหว่างเส้นทางรถท่องเที่ยว วารสารและนิตยสาร และศูนย์บริการนักท่องเที่ยว สำหรับช่วงวันและเวลาที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่พอใจที่จะเข้าชมพิพิธภัณฑ์ คือ วันหยุดเสาร์ – อาทิตย์ ช่วงเวลา 13.00 – 17.00 น.

ฐปณี สุวรรณฉัตรชัย (2542) ศึกษาการแสวงหาข่าวสาร การใช้ประโยชน์ และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อข่าวสารของศูนย์ส่งเสริมการท่องเที่ยวกรุงเทพมหานคร พบว่า

1. ลักษณะประชากรทาง สถานภาพ อาชีพ รายได้และประเทศ ที่แตกต่างกันมีการแสวงหาข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวกรุงเทพมหานครแตกต่างกัน
2. การแสวงหาข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวกรุงเทพมหานครมีความสัมพันธ์กับการใช้ประโยชน์จากข่าวสาร
3. การแสวงหาข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวกรุงเทพมหานครมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในข่าวสาร
4. การใช้ประโยชน์จากข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวกรุงเทพมหานคร มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในข่าวสาร

เมตตา เสวตเลข (2540) ศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวประเภทนันทนาการ ศึกษาเฉพาะกรณี สวนสัตว์ดุสิต มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาถึงระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อสวนสัตว์ดุสิต และศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจต่อสวน

สัตว์คู่ชีวิต โดยกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เข้ามาใช้บริการในสวนสัตว์คู่ชีวิต เฉพาะผู้ที่เสียค่าธรรมเนียมบัตรผ่านประตูประเภทบัตรผู้ใหญ่ จำนวน 400 ราย พบว่า นักท่องเที่ยว มีความพึงพอใจต่อสวนสัตว์คู่ชีวิตในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกความพึงพอใจออกเป็นแต่ละด้าน พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อระยะห่างจากกลุ่มช้างเคียง สภาพแวดล้อมทางกายภาพและ สิ่งอำนวยความสะดวก ในระดับปานกลาง ผลการวิเคราะห์การผันแปร พบว่า ระดับการศึกษา แตกต่างกันมีความพึงพอใจต่อสวนสัตว์คู่ชีวิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 อายุแตกต่างกันมีความพึงพอใจต่อสวนสัตว์คู่ชีวิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ระยะเวลาในการพักผ่อนแตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อสวนสัตว์คู่ชีวิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.05

อารีย์ อัสวณุกภาพ (2531) ศึกษาการนำเสนอรูปแบบพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการศึกษาพบว่า

1. คณะกรรมการในการดำเนินงาน จัดตั้งพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นควรมาจากประชาชนใน ชุมชนท้องถิ่น และเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานราชการต่างๆในจังหวัด และส่วนกลางที่เกี่ยวข้อง
2. อาคารและสถานที่ตั้ง ควรเป็นอาคารพิพิธภัณฑ์ที่สร้างขึ้น โดยเฉพาะ และตั้งอยู่ใน สถานที่ที่เป็นศูนย์กลางชุมชน
3. พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ควรมีเนื้อหาการแสดงในด้านวิถีทางการดำเนินชีวิต และพัฒนา ความเป็นมาของท้องถิ่นเสมอ ในทุกแห่ง
4. เทคนิคในการจัดแสดง ควรใช้วิธีจัดแสดงด้วยวัตถุที่เป็นจริง มีคำบรรยายประกอบ และจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เข้าชมมีส่วนร่วม โดยจัดนิทรรศการในลักษณะที่ต้องใช้วิถีชีวิตสัมผัส เข้ามา มีส่วนร่วมในการให้เกิดการแสดงในเรื่องนั้นๆ
5. การจัดบริการอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ชม ควรมีการจัดบริการนำชม แนะนำ รายละเอียดต่างๆในพิพิธภัณฑ์ การจัดแผนผังป้ายบอกทิศทาง การมีเอกสารประกอบการชม พิพิธภัณฑ์ และการจัดบริการที่พักผ่อนภายในพิพิธภัณฑ์
6. การดำเนินงานของพิพิธภัณฑ์ ควรดำเนินการโดยหน่วยงานราชการภายในท้องถิ่นนั้น และควรแบ่งการทำงานเป็น 3 ฝ่าย คือ ฝ่ายบริหาร ฝ่ายวิชาการและฝ่ายเทคนิค
7. งบประมาณ ใช้งบประมาณแผ่นดิน เงินบริจาคจากเอกชน และกิจกรรมหารายได้
8. การประชาสัมพันธ์ ควรมีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง และควรใช้สื่อทุกรูปแบบ โดยเฉพาะสื่อทางวิทยุและโทรทัศน์มากที่สุด

งานวิจัยต่างประเทศ

เชน ไต เฮง (Chen, Tai – Heng, 2007) ศึกษาการวิเคราะห์พฤติกรรมเวลาในว่างและการท่องเที่ยวของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาชาวต่างชาติ และชาวอเมริกันในสหรัฐอเมริกา วัตถุประสงค์ของการศึกษานี้คือเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมและความชอบท่องเที่ยวของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา 3 กลุ่มที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมกัน ได้แก่ นักศึกษาชาวอเมริกัน นักศึกษาชาวไต้หวัน และนักศึกษาต่างชาติอื่นๆ ที่กำลังศึกษาและอาศัยอยู่ 13 รัฐในสหรัฐอเมริกา ในการวิจัยนี้จำแนกปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจ พฤติกรรม ความชอบในการท่องเที่ยว ผลการสำรวจพบว่านักศึกษาชาวอเมริกันแตกต่างจาก นักศึกษาชาวไต้หวันและนักศึกษาต่างชาติอื่นๆ ส่วนใหญ่สัมพันธ์กับลักษณะของแรงดึงดูดและแรงผลักของนันทนาการของพวกเขา ประเภทของแรงดึงดูดใจเพื่อค้นหาประสบการณ์นันทนาการของนักศึกษาชาวอเมริกัน เช่น ปีนจักรยาน ชิม้ำ ปีนเขาและปีนจักรยาน 4 ล้อ นักศึกษาชาวอเมริกันแตกต่างจากนักศึกษาชาวไต้หวัน และนักศึกษาต่างชาติอื่นๆ ในเรื่องของแรงกดดันสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยหรือแรงผลัก ที่เป็นการตอบสนองการท่องเที่ยว เช่น ความเครียดจากการเรียน ที่ส่งผลต่อร่างกาย ค้นหาความตื่นเต้น และใช้เวลากับเพื่อนและครอบครัว สามสิ่งสุดท้ายคือแรงจูงใจที่มีมากของนักศึกษาชาวอเมริกัน นักศึกษาชาวอเมริกันมีความชอบต่อกิจกรรมที่คุ้นเคยมากกว่านักศึกษาต่างชาติอื่นๆ ข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงคุณภาพเกี่ยวกับความเข้าใจของ 3 กลุ่มการวิจัยในด้านประสบการณ์การท่องเที่ยว แรงกระตุ้นและแรงดึงดูดใจ ความคิดเห็นอื่นๆ โดยทั่วไปมีความสัมพันธ์กับเชิงปริมาณ มีความแตกต่างระหว่างสัญชาติและกลุ่มอายุทั้งแรงกระตุ้นและแรงดึงดูดใจ ชาวเอเชียมีความเป็นครอบครัวและกลุ่มตะวันออกมากกว่าชาวอเมริกัน นักศึกษาชาวอเมริกันชอบท่องเที่ยวเพื่อเยี่ยมครอบครัวมากกว่า นักศึกษาชาวไต้หวันและนักศึกษาชาวต่างชาติอื่นๆ อย่างไรก็ตาม 2 กลุ่มนี้มีทางเลือกที่เป็นไปได้ น้อยมาก ที่จะไปท่องเที่ยวเพื่อเยี่ยมครอบครัวที่อาศัยอยู่ในสหรัฐอเมริกา ขณะที่นักศึกษาวอเมริกันมีทางเลือกนี้ นักศึกษาชาวอเมริกันไม่ได้รับประโยชน์นันทนาการและการท่องเที่ยวที่ไม่มีค่าใช้จ่ายและถูกเช่นเดียวกันกับนักศึกษาชาติอื่นๆ โปรแกรมนันทนาการและการท่องเที่ยวถูกพิจารณาเป็นอันดับแรกสำหรับนักศึกษาต่างชาติที่เรียนอยู่นนสหรัฐอเมริกา นักศึกษาชาวไต้หวันมองหาโอกาสเวลาว่างมากกว่านักศึกษาชาวต่างชาติอื่นๆ หรือนักศึกษาชาวอเมริกัน

นาตาลิสตา เดียส (Diash, 2003) ศึกษาเรื่องผลกระทบของสัญญาณการจัดการของคุณภาพการบริการที่มีต่อระดับความพึงพอใจ เนื่องจากปัจจุบันตลาดการแข่งขันของสายการบินในประเทศ อินโดนีเซียมีสูงมาก ผลการศึกษาพบว่า ผู้โดยสารส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในระดับน้อยต่อการจัดให้บริการ ระดับความพึงพอใจของผู้โดยสารหรือระดับความไม่พึงพอใจไม่มีความแตกต่างกันในด้านราคาและความหลากหลายส่วนบุคคล แต่มีความหลากหลายในด้านอื่นๆ เช่น การรับรู้ของ

ผู้โดยสารต่อคุณภาพของการบริการ ความเหมาะสมระหว่างคุณภาพการบริการและการสื่อสารภายนอก และสถานการณ์ต่างๆที่อาจมีผลกระทบ สรุปได้ว่า ความหลากหลายของสถานการณ์สร้างความแตกต่างต่อระดับความพึงพอใจของผู้โดยสารในแต่ละส่วน

โชบอต (Chobot, C and Chobot, 1990) ได้ศึกษาบทบาทหน้าที่พิพิธิภัณฑ์ในปัจจุบันถูกกำหนดให้เป็นแหล่งการศึกษาตลอดชีวิต และได้เพิ่มการเปลี่ยนแปลงมุมมองหน้าที่ของพิพิธิภัณฑ์ออกไป รวมทั้งความสำคัญของการศึกษาในพิพิธิภัณฑ์ด้วย จากการเก็บรักษา การนำกลับหรือแก้ไข และเทคโนโลยีในการจัดแสดง เช่นวิดีโอ-ดิสก์ และคอมแพค-ดิสก์ มาช่วยอำนวยความสะดวกรวดเร็วในการให้การศึกษาในพิพิธิภัณฑ์มากยิ่งขึ้น

อีไล (Ealine, 1984) ศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อนันทนาการและสวนสาธารณะของเอกชนในนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยการสำรวจประชาชนที่มาท่องเที่ยว จำนวน 9,800 คน ใช้แบบสอบถามเพื่อทราบระดับความพึงพอใจในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 68.82 ความพึงพอใจในด้านการจัดโปรแกรมกิจกรรมนันทนาการอยู่ในระดับมากทั้งชายและหญิง ใกล้เคียงกันคิดเป็นร้อยละ 50 สำหรับอาชีพส่วนใหญ่เป็นนักธุรกิจ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ทั้งด้านสภาพพื้นที่และนันทนาการ รองลงมาคือ ข้าราชการ นักเรียน นักศึกษา

โบว์แมน และ นอร์แมน จูเนียร์ (Bouman and Norman JR, 1975 อ้างถึงในสุขสันต์ ส่งประเสริฐ) ศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยไวโอมิง พบว่า การให้บริการสาธารณะโดยหน่วยงานของรัฐมีความคล่องตัวน้อยกว่าการให้บริการสาธารณะโดยภาคเอกชน กล่าวคือ ผู้ให้บริการภาคเอกชนมีความกระตือรือร้นกว่า มีแรงจูงใจสูงกว่า สวัสดิการ ตลอดจนมีความพึงพอใจในงานสูงกว่าด้วย อีกทั้งในด้านลักษณะการปฏิบัติงานสำหรับภาคเอกชน และจะมีการให้ข้อมูลข่าวสารที่ดี มีรูปแบบเป็นมาตรฐานในการให้บริการ และไม่มีลักษณะของงานแบบประจำวัน (Routine or Day -to-day)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการสำรวจความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทย ด้วยวิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. ขั้นตอนการสร้าง และหาคุณภาพเครื่องมือ
4. การรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร หมายถึง นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวพิพิธภัณฑ์สิรินธร อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ พ.ศ. 2550 จำนวน 283,792 คน (กิตติ พลกล้า, สัมภาษณ์, 30 มิถุนายน 2551) และพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ภูเวียง อำเภอกุเวียง จังหวัดขอนแก่น จำนวน 86,631 คน (ทวีพร บานธนจักร, สัมภาษณ์ 30 มิถุนายน 2551) รวมทั้งหมด 370,432 คน

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวพิพิธภัณฑ์

สิรินธรจำนวน 283,792 คน และพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ภูเวียงมีนักท่องเที่ยวจำนวน 86,631 คน จำนวนทั้งสิ้น 370,432 คน โดยใช้สูตรของ ยามานะ (Yamane, 1973) ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + N(0.05)^2}$$

เมื่อกำหนดให้ n แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
N แทน ขนาดของประชากรทั้งหมด
e แทน ความคลาดเคลื่อนของประชากรที่ยอมรับได้ที่ระดับ 0.05

คำนวณจากสูตร

$$n = \frac{307,432}{1 + 307,432(0.05)^2}$$

$$n = 399.568$$

จากการคำนวณ ได้กลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 399 คน โดยผู้วิจัยจะทำการเก็บข้อมูลจำนวน 400 คน จาก 2 พิพิธภัณฑ์ พิพิธภัณฑ์ละ 200 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ภูมิฐานะ สถานภาพสมรส อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ การรับข่าวสาร ลักษณะการท่องเที่ยว ขานพาหนะที่ใช้ในการท่องเที่ยว ประสบการณ์ในการมาท่องเที่ยวพิพิธภัณฑ์ โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check list) และแบบปลายเปิด (Open ended)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ในด้านการจัดการ ด้านบุคลากร ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อการเผยแพร่ ด้านกิจกรรมนันทนาการ และด้านความปลอดภัย ของพิพิธภัณฑ์ไคโนเสาร์ในประเทศไทย แบบสำรวจรายการ (Check list) และมาตราส่วนประเมินค่าตามแบบของลิเคิร์ต (Likert) (วิเชียร เกตุสิงห์, 2530) แบ่งช่วงระดับเป็น 5 ช่วงและมีการกำหนดน้ำหนักของคะแนนดังนี้

หากผู้ตอบแบบสอบถามตอบว่ามีความพึงพอใจมากที่สุด	เทียบเท่ากับ 5 คะแนน
หากผู้ตอบแบบสอบถามตอบว่ามีความพึงพอใจมาก	เทียบเท่ากับ 4 คะแนน
หากผู้ตอบแบบสอบถามตอบว่ามีความพึงพอใจปานกลาง	เทียบเท่ากับ 3 คะแนน
หากผู้ตอบแบบสอบถามตอบว่ามีความพึงพอใจน้อย	เทียบเท่ากับ 2 คะแนน
หากผู้ตอบแบบสอบถามตอบว่ามีความพึงพอใจมากที่สุด	เทียบเท่ากับ 1 คะแนน

เมื่อนำคะแนนมาหาค่าเฉลี่ย จะนำค่าเฉลี่ยมาเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2532)

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.50-5.00	ถือว่ามีค่าความพึงพอใจอยู่ในระดับ	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.50-4.49	ถือว่ามีค่าความพึงพอใจอยู่ในระดับ	มาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.50-3.49	ถือว่ามีค่าความพึงพอใจอยู่ในระดับ	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.50-2.49	ถือว่ามีค่าความพึงพอใจอยู่ในระดับ	น้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.49	ถือว่ามีค่าความพึงพอใจอยู่ในระดับ	น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เกี่ยวกับคำถามปลายเปิด (Open ended) และข้อเสนอแนะที่มีต่อการจัดการแหล่งนันทนาการการท่องเที่ยวพิพิธภัณฑ์ไคโนเสาร์

3. ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ศึกษาค้นคว้าจากวารสาร เอกสาร ตำรา วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อพิพิธภัณฑสถานทั่วไป และศึกษาเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งและให้บริการ ประวัติความเป็นมา รวมทั้งความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับซากดึกดำบรรพ์ไดโนเสาร์

2. กำหนดข้อมูล ขอบเขตเนื้อหา โดยนำกรอบแนวคิด และวัตถุประสงค์ในการวิจัย เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม โดยให้มีเนื้อหาครอบคลุมถึงการจัดการในด้านต่างๆ ของพิพิธภัณฑสถานไดโนเสาร์ในประเทศไทย ได้แก่

- ด้านการจัดการ
- ด้านบุคลากร
- ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก
- ด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อการเผยแพร่
- ด้านกิจกรรมนันทนาการ
- ด้านความปลอดภัย

3. ร่างแบบสอบถามตามขอบเขตเนื้อหาที่กำหนดไว้

4. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจแก้ไข และปรับปรุงให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

5. นำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำมาแก้ไข ปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

6. นำไปทดลองใช้ (Try out) กับนักท่องเที่ยวที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา โดยนำไปทดลองใช้กับนักท่องเที่ยว ที่มาเที่ยวพิพิธภัณฑสถานธรณีวิทยา กรมทรัพยากรธรณี กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ถ.พระราม 6 จำนวน 30 ฉบับ เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค

8. ผลการทดสอบ พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค เท่ากับ 0.95 ซึ่งถือว่าเป็นแบบสอบถามที่มีความเชื่อมั่น

9. เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

10. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยวิธีการทางสถิติ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยการใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling) แก่นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เข้ามาท่องเที่ยวยังพิพิธภัณฑ์สิรินธร จำนวน 200 คน พิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ภูเวียง จำนวน 200 คน

โดยทำการเก็บข้อมูลแบบกระจายวัน เช่น จันทร์ พุธ ศุกร์ อาทิตย์ พิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ภูเวียงตั้งแต่วันที่ 11 ธันวาคม พ.ศ.2551 ถึงวันที่ 17 ธันวาคม พ.ศ. 2551 พิพิธภัณฑ์สิรินธรตั้งแต่วันที่ 18 ธันวาคม พ.ศ.2551 ถึงวันที่ 2 มกราคม พ.ศ. 2552

5. การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

นำแบบสอบถามที่ได้จากแบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบ แล้วนำมาวิเคราะห์โดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ดังนี้

1. นำแบบสอบถามตอนที่ 1 มาแจกแจงความถี่ของคำตอบ คิดเป็นร้อยละนำมาเสนอเป็นตารางประกอบความเรียง

2. นำแบบสอบถามตอนที่ 2 เกี่ยวกับระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทย ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) ทำการวิเคราะห์ หาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ทุกข้อคำถาม

3. ทดสอบเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทยโดยจำแนกตามเพศ โดยใช้ค่า “ที” (t-test)

4. วิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA) เกี่ยวกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทย ระหว่างอายุ และรายได้ การวิเคราะห์ข้อมูลพบว่ามี ความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จะทำการเปรียบเทียบเป็นรายคู่ด้วยวิธีของ เชฟเฟ (Sheffe)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษา เรื่อง ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการพิพิธภัณฑสถานไดโนเสาร์ในประเทศไทย เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวพิพิธภัณฑสถานไดโนเสาร์ในประเทศไทย จำนวน 400 คน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการพิพิธภัณฑสถานไดโนเสาร์ในประเทศไทยในด้านการจัดการ ด้านบุคลากร ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อการเผยแพร่ ด้านกิจกรรมนันทนาการ และด้านความปลอดภัย และเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการไดโนเสาร์ในประเทศไทยจำแนกตามเพศ อายุและรายได้ของนักท่องเที่ยว

หลังจากนั้นได้นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สำหรับการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษารุ่นนี้ได้แบ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 6 ตอนได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปและสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการพิพิธภัณฑสถานไดโนเสาร์ในประเทศไทยในด้านต่างๆ ทั้ง 6 ด้าน คือด้านการจัดการ ด้านบุคลากร ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อการเผยแพร่ ด้านกิจกรรมนันทนาการ และด้านความปลอดภัย

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการพิพิธภัณฑสถานไดโนเสาร์ในประเทศไทยในด้านต่างๆ ทั้ง 6 ด้าน คือด้านการจัดการ ด้านบุคลากร ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อการเผยแพร่ ด้านกิจกรรมนันทนาการ และด้านความปลอดภัย โดยจำแนกตามเพศ

ตอนที่ 4 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการพิพิธภัณฑสถานไดโนเสาร์ในประเทศไทยในด้านต่างๆ ทั้ง 6 ด้าน คือด้านการจัดการ ด้านบุคลากร ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อการเผยแพร่ ด้านกิจกรรมนันทนาการ และด้านความปลอดภัย โดยจำแนกตามอายุ

ตอนที่ 5 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการพิพิธภัณฑสถานไดโนเสาร์ในประเทศไทยในด้านต่างๆ ทั้ง 6 ด้าน คือด้านการจัดการ ด้านบุคลากร ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อการเผยแพร่ ด้านกิจกรรมนันทนาการ และด้านความปลอดภัย โดยจำแนกตามรายได้

ตอนที่ 6 คำถามปลายเปิด

จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 400 คน ตามที่กำหนดไว้ สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม คิดเป็นร้อยละ 100 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปและสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	170	42.5
หญิง	230	57.5
รวม	400	100.0

จากตารางที่ 1 พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 230 คน คิดเป็นร้อยละ 57.5 และเป็นเพศชายจำนวน 170 คน คิดเป็นร้อยละ 42.5

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
18 - 24 ปี	118	29.5
25 - 35 ปี	99	24.8
36 - 50 ปี	126	31.5
51 - 60 ปี	43	10.8
61 ปีขึ้นไป	14	3.5
รวม	400	100.0

จากตารางที่ 2 พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 36-50 ปี มีจำนวน 126 คน คิดเป็น ร้อยละ 31.5 รองลงมาคือกลุ่มที่มีอายุระหว่าง 18-24 ปี มีจำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 29.5 กลุ่มอายุ 61 ปีขึ้นไป มีสัดส่วนน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 3.5

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสถานภาพสมรส

สถานภาพสมรส	จำนวน	ร้อยละ
โสด	196	49.0
สมรส	193	48.3
หย่าร้าง	11	2.8
รวม	400	100.0

จากตารางที่ 3 พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด มีจำนวน 196 คน คิดเป็นร้อยละ 49.0 รองลงมา มีสถานภาพสมรส มีจำนวน 193 คน คิดเป็นร้อยละ 48.3 สถานภาพหย่าร้าง มีสัดส่วนน้อยที่สุดมีจำนวน 11 คน คิดเป็น ร้อยละ 2.8

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามภูมิลำเนา

ภูมิลำเนา	จำนวน	ร้อยละ
ภาคเหนือ	29	7.3
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	277	69.3
ภาคกลาง	66	16.5
ภาคตะวันออก	11	2.8
ภาคใต้	13	3.3
ภาคตะวันตก	4	1.0
รวม	400	100.0

จากตารางที่ 4 พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีจำนวน 277 คน คิดเป็นร้อยละ 69.3 รองลงมา มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคกลาง มีจำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 16.5 มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคตะวันตกน้อยที่สุด จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.0

ตารางที่ 5 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
นักเรียน / นักศึกษา	98	24.5
ข้าราชการ / รัฐวิสาหกิจ	144	36.0
ธุรกิจส่วนตัว / ค้าขาย	41	10.3
เกษตรกร	23	5.8
รับจ้าง / พนักงานบริษัท	75	18.8
อาชีพอื่นๆ	19	4.8
รวม	400	100.0

จากตารางที่ 5 พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพข้าราชการ / รัฐวิสาหกิจ มีจำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 36.0 รองลงมาเป็นนักเรียน / นักศึกษา มีจำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 24.5 และอาชีพอื่นๆ มีจำนวนน้อยที่สุด 19 คน คิดเป็นร้อยละ 4.8

ตารางที่ 6 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุด

ระดับการศึกษาสูงสุด	จำนวน	ร้อยละ
ประถมศึกษา	40	10.0
มัธยมศึกษาตอนต้น	32	8.0
มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช.	63	15.8
อนุปริญญา / ปวส.	51	12.8
ปริญญาตรี	178	44.5
ปริญญาโท	30	7.5
ปริญญาเอก	6	1.5
รวม	400	100.0

จากตารางที่ 6 พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี มีจำนวน 178 คน คิดเป็นร้อยละ 44.5 รองลงมา มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช. มีจำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 15.8 มีการศึกษาระดับปริญญาเอก มีสัดส่วนน้อยที่สุด จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.5

ตารางที่ 7 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายได้ทั้งหมดต่อเดือน

รายได้	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 5,000 บาท	123	30.8
5,001 - 10,000 บาท	57	14.3
10,001 - 15,000 บาท	84	21.0
15,001 - 20,000 บาท	20	5.0
20,001 - 25,000 บาท	37	9.3
25,001 - 30,000 บาท	27	6.8
มากกว่า 30,000 บาท	52	13.0
รวม	400	100.0

จากตารางที่ 7 พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีรายได้ทั้งหมด ต่ำกว่า 5,000 บาทต่อเดือน มีจำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 30.8 รองลงมา มีรายได้ 10,001 - 15,000 บาทต่อเดือน มีจำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 21.0 กลุ่มรายได้ 15,001 - 20,000 บาทต่อเดือน มีสัดส่วนน้อยที่สุด มีจำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 5.0

ตารางที่ 8 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามประสบการณ์มาเที่ยวชมพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทย

ประสบการณ์	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เคย / ครั้งนี้เป็นครั้งแรก	309	77.3
เคย	91	22.8
รวม	400	100.0

จากตารางที่ 8 พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ ไม่เคยมาเที่ยวชมพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ครั้งนี้ มีจำนวน 309 คน คิดเป็นร้อยละ 77.3 เคยมา มีจำนวน 91 คน คิดเป็น ร้อยละ 22.8

ตารางที่ 9 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามบุคคลที่มาชมพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์
ในประเทศไทย

บุคคลที่มาชมพิพิธภัณฑ์	จำนวน	ร้อยละ
คนเดียว	24	6.0
ครอบครัว	151	37.8
เพื่อน	69	17.3
คณะ/กลุ่ม	156	39.0
รวม	400	100.0

จากตารางที่ 9 พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ มาเที่ยวชมพิพิธภัณฑ์เป็นคณะ/กลุ่ม มีจำนวน 156 คน คิดเป็นร้อยละ 39.0 รองลงมา มาเที่ยวชมกับครอบครัว มีจำนวน 151 คนคิดเป็นร้อยละ 37.8 นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาคนเดียว มีสัดส่วนน้อยที่สุด จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 6.0

ตารางที่ 10 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามพาหนะที่ใช้ในการเดินทางมาเที่ยว
ชมพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทย

พาหนะ	จำนวน	ร้อยละ
รถยนต์ส่วนตัว	242	60.5
รถนำเที่ยว	62	15.5
รถโรงเรียน	6	1.5
จักรยานยนต์	20	5.0
รถเช่า	52	13.0
รถโดยสารประจำทาง	18	4.5
รวม	400	100.0

จากตารางที่ 10 พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ เดินทางมาพิพิธภัณฑ์โดยรถส่วนตัว มีจำนวน 239 คน คิดเป็น ร้อยละ 59.8 รองลงมา เดินทางโดยรถนำเที่ยว มีจำนวน 62 คน คิดเป็น ร้อยละ 15.5 เดินทางมาพิพิธภัณฑ์โดยรถโดยสารประจำทาง มีสัดส่วนน้อยที่สุด มีจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 4.5

ตารางที่ 11 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามวัตถุประสงค์ในการเข้าชม พิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทยครั้งนี้

วัตถุประสงค์	จำนวน	ร้อยละ
เพื่อพักผ่อน/ท่องเที่ยว	234	58.5
เพื่อทัศนศึกษา	143	35.8
แวะมาเพราะเป็นทางผ่าน	23	5.8
รวม	400	100.0

จากตารางที่ 11 พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการเข้าชมพิพิธภัณฑ์ ไดโนเสาร์ครั้งนี้เพื่อพักผ่อน/ท่องเที่ยว มีจำนวน 226 คน คิดเป็นร้อยละ 56.5 รองลงมา มีวัตถุประสงค์ในการเข้าชมเพื่อทัศนศึกษา มีจำนวน 135 คน คิดเป็นร้อยละ 33.8

ตารางที่ 12 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามช่องทางที่ได้รับข้อมูลข่าวสารในการมาท่องเที่ยวครั้งนี้

ช่องทางที่ได้รับข้อมูลข่าวสาร	จำนวน	ร้อยละ
วิทยุ	9	2.3
โทรทัศน์	154	38.5
หนังสือพิมพ์	11	2.8
นิตยสาร	19	4.8
อินเทอร์เน็ต	76	19.0
ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวต่างๆ	65	16.3
มีคนบอกต่อ	66	16.5
รวม	400	100.0

จากตารางที่ 12 พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารในการมาท่องเที่ยวครั้งนี้ จากโทรทัศน์ มีจำนวน 154 คน คิดเป็นร้อยละ 38.5 รองลงมา จากอินเทอร์เน็ต มีจำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 19.0 ได้รับข้อมูลข่าวสารทางวิทยุมีส่วนน้อยที่สุด มีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 2.3

ตอนที่ 2 ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทย

ตารางที่ 13 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจของ
นักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทยด้านการจัดการ

ด้านการจัดการ	ระดับความพึงพอใจ					— X	S.D.	ระดับ ความพึงพอใจ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
1.การจัดการเรื่องความสะอาด	211 (52.8)	141 (35.3)	37 (9.3)	8 (2.0)	3 (0.8)	4.37	0.79	มาก
2.การจัดนิทรรศการถาวร มีความ น่าสนใจและสวยงาม	204 (51.0)	145 (36.3)	44 (11.0)	4 (1.0)	3 (0.8)	4.36	0.78	มาก
3.เวลาในการเปิด-ปิด พิพิธภัณฑ์	150 (37.5)	187 (46.8)	51 (12.8)	11 (2.8)	1 (0.3)	4.19	0.78	มาก
4.การจัดนิทรรศการหมุนเวียน หรือ นิทรรศการชั่วคราว มีความ น่าสนใจและสวยงาม	157 (39.3)	172 (43.0)	56 (14.0)	11 (2.8)	4 (1.0)	4.17	0.84	มาก
5.การจัดการในการให้บริการในการ ตอบข้อซักถามต่างๆของเจ้าหน้าที่	121 (30.3)	192 (48.0)	69 (17.3)	10 (2.5)	8 (2.0)	4.02	0.87	มาก
6.การจัดบริการเชื่อมโยงข้อมูลกับ พิพิธภัณฑ์อื่นๆ	130 (32.5)	176 (44.0)	65 (16.3)	17 (4.3)	12 (3.0)	3.99	0.96	มาก
7.การจัดบริการร้านจำหน่ายสินค้าที่ ระลึกมีจำนวนเพียงพอ	117 (29.3)	179 (44.8)	79 (19.8)	21 (5.3)	4 (1.0)	3.96	0.89	มาก
8.สินค้าที่ระลึกมีเอกลักษณ์เฉพาะ ท้องถิ่นและสวยงาม	126 (31.5)	166 (41.5)	75 (18.8)	22 (5.5)	11 (2.8)	3.94	0.98	มาก
9.การให้คำแนะนำในการชม พิพิธภัณฑ์	118 (29.5)	188 (47.0)	60 (15.0)	13 (3.3)	21 (5.3)	3.92	1.02	มาก
โดยภาพรวม						4.10	0.66	มาก

จากตารางที่ 13 พบว่า นักท่องเที่ยว ส่วนใหญ่ มีความพึงพอใจต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทยด้านการจัดการ อยู่ในระดับพึงพอใจมาก ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.10 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในการจัดการเรื่องความสะอาดมากที่สุด เท่ากับ 4.37 (ระดับมาก) และมีค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจในการให้คำแนะนำในการชมพิพิธภัณฑ์ น้อยที่สุด เท่ากับ 3.92 (ระดับมาก)

ตารางที่ 14 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจของ
นักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทยด้านบุคลากร

ด้านบุคลากร	ระดับความพึงพอใจ					X	S.D.	ระดับ ความพึงพอใจ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
1.เจ้าหน้าที่มีมารยาทและมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้มาใช้บริการ	179 (44.8)	159 (39.8)	43 (10.8)	16 (4.0)	3 (0.8)	4.24	0.85	มาก
2.เจ้าหน้าที่มีบุคลิกภาพและการแต่งกายที่เหมาะสม	154 (38.5)	178 (44.5)	57 (14.3)	7 (1.8)	4 (1.0)	4.18	0.81	มาก
3.เจ้าหน้าที่มีมารยาทและมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเจ้าหน้าที่ด้วยกันเอง	162 (40.5)	166 (41.5)	56 (14.0)	10 (2.5)	6 (1.5)	4.17	0.87	มาก
4.เจ้าหน้าที่มีความกระตือรือร้นในการให้บริการ	136 (34.0)	171 (42.8)	72 (18.0)	18 (4.5)	3 (0.8)	4.05	0.88	มาก
5.เจ้าหน้าที่มีความรู้และสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ได้เป็นอย่างดี	131 (32.8)	180 (45.0)	67 (16.8)	13 (3.3)	9 (2.3)	4.03	0.91	มาก
6.การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่มีความสอดคล้องกับความคาดหวังของนักท่องเที่ยว	141 (35.3)	160 (40.0)	70 (17.5)	19 (4.8)	10 (2.5)	4.01	0.97	มาก
7.เจ้าหน้าที่ในส่วนให้บริการทั่วไปมีจำนวนเพียงพอ	91 (22.8)	169 (42.3)	108 (27.0)	24 (6.0)	8 (2.0)	3.78	0.93	มาก
โดยภาพรวม						4.06	0.73	มาก

จากตารางที่ 14 พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ มีความพึงพอใจต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทยด้านบุคลากร อยู่ในระดับพึงพอใจมาก ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.06 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้ว พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจในเรื่องเจ้าหน้าที่มีมารยาทและมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้มาใช้บริการ มากที่สุด เท่ากับ 4.24 (ระดับมาก) และมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจเรื่องเจ้าหน้าที่ในส่วนให้บริการทั่วไปมีจำนวนเพียงพอ น้อยที่สุด เท่ากับ 3.78 (ระดับมาก)

ตารางที่ 15 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจของ
นักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทยด้านสถานที่และสิ่ง
อำนวยความสะดวก

ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก	ระดับความพึงพอใจ					— X	S.D.	ระดับ ความพึงพอใจ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
1.การจัดแสดงภายในพิพิธภัณฑ์	186 (46.5)	161 (40.3)	45 (11.3)	7 (1.8)	1 (0.3)	4.31	0.76	มาก
2.การจัดสภาพภูมิทัศน์ภายนอก พิพิธภัณฑ์	157 (39.3)	170 (42.5)	59 (14.8)	13 (3.3)	1 (0.3)	4.17	0.82	มาก
3.ป้ายบอกทางภายในพิพิธภัณฑ์มี ความชัดเจน และเพียงพอ	162 (40.5)	152 (38.0)	71 (17.8)	13 (3.3)	2 (0.5)	4.15	0.86	มาก
4.ห้องน้ำมีจำนวนเพียงพอ	134 (33.5)	193 (48.3)	61 (15.3)	6 (1.5)	6 (1.5)	4.11	0.82	มาก
5.ความสะดวกของเส้นทางในการ เดินทางมาพิพิธภัณฑ์	144 (36.0)	170 (42.5)	67 (16.8)	14 (3.5)	5 (1.3)	4.09	0.88	มาก
6.ความสะอาดและการจัดเก็บขยะ	138 (34.5)	176 (44.0)	74 (18.5)	10 (2.5)	2 (.5)	4.09	0.82	มาก
7.ความเพียงพอของลานจอดรถ	138 (34.5)	162 (40.5)	84 (21.0)	13 (3.3)	3 (.8)	4.05	0.87	มาก
8.ความสะอาดของห้องน้ำ	130 (32.5)	167 (41.8)	79 (19.8)	18 (4.5)	6 (1.5)	3.99	0.92	มาก
9.จำนวนเก้าอี้และบริเวณพักผ่อนมี เพียงพอ	114 (28.5)	187 (46.8)	85 (21.3)	10 (2.5)	4 (1.0)	3.99	0.83	มาก
10.ร้านอาหารและเครื่องดื่ม ถูกสุขลักษณะ	122 (30.5)	147 (36.8)	100 (25.0)	15 (3.8)	16 (4.0)	3.86	1.02	มาก
11.ร้านอาหารและเครื่องดื่ม มีจำนวนเพียงพอ	94 (23.5)	159 (39.8)	102 (25.5)	27 (6.8)	18 (4.5)	3.71	1.04	มาก
โดยภาพรวม						4.05	0.65	มาก

จากตารางที่ 15 พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ มีความพึงพอใจต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์
ไดโนเสาร์ในประเทศไทยด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก อยู่ในระดับพึงพอใจมาก
ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้ว พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมียุทธศาสตร์ของ
ความพึงพอใจในการจัดแสดงภายในพิพิธภัณฑ์ มากที่สุด เท่ากับ 4.31 (ระดับมาก) และมีค่าเฉลี่ย

ของความพึงพอใจในร้านจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่มมีจำนวนเพียงพอ น้อยที่สุด เท่ากับ 4.05 (ระดับมาก)

ตารางที่ 16 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจของ
นักท่องเที่ยงที่มีต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทยด้านประชาสัมพันธ์
เพื่อการเผยแพร่

ด้านประชาสัมพันธ์เพื่อการเผยแพร่	ระดับความพึงพอใจ					— X	S.D.	ระดับ ความพึงพอใจ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
1.ข้อความบนป้ายโฆษณาพิพิธภัณฑ์ ระหว่างเส้นทางมีความชัดเจน	124 (31.0)	123 (30.8)	119 (29.8)	17 (4.3)	17 (4.3)	3.80	1.06	มาก
2.ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ ทางอินเทอร์เน็ตมีความน่าสนใจ	122 (30.5)	122 (30.5)	121 (30.3)	22 (5.5)	13 (3.3)	3.79	1.04	มาก
3.ป้ายโฆษณาพิพิธภัณฑ์ระหว่าง เส้นทางมีเพียงพอ	115 (28.8)	125 (31.3)	122 (30.5)	22 (5.5)	16 (4.0)	3.75	1.06	มาก
4.การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับ พิพิธภัณฑ์ผ่านทางสื่อต่างๆมีความ เหมาะสม	116 (29.0)	134 (33.5)	102 (25.5)	25 (6.3)	23 (5.8)	3.74	1.12	มาก
5.การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับ พิพิธภัณฑ์ผ่านทางสื่อต่างๆมีความ ทั่วถึง	100 (25.0)	154 (38.5)	97 (24.3)	25 (6.3)	24 (6.0)	3.70	1.09	มาก
6.การจัดเอกสารแนะนำการชม ภายในพิพิธภัณฑ์มีความน่าสนใจ	116 (29.0)	121 (30.3)	114 (28.5)	26 (6.5)	23 (5.8)	3.70	1.13	มาก
โดยภาพรวม						3.75	0.94	มาก

จากตารางที่ 16 พบว่า นักท่องเที่ยงส่วนใหญ่ มีความพึงพอใจต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์
ไดโนเสาร์ในประเทศไทยด้านประชาสัมพันธ์เพื่อการเผยแพร่ อยู่ในระดับพึงพอใจมาก ค่าเฉลี่ย
เท่ากับ 3.75 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้ว พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยของความ
พึงพอใจข้อความบนป้ายโฆษณาพิพิธภัณฑ์ระหว่างเส้นทางมีความชัดเจน มากที่สุด เท่ากับ 3.80
(ระดับมาก) และมีค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจในการจัดเอกสารแนะนำการชมภายในพิพิธภัณฑ์มี
ความน่าสนใจ น้อยที่สุด เท่ากับ 3.70 (ระดับมาก)

ตารางที่ 17 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจของ
นักท่องเที่ยงที่มีต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทยด้านกิจกรรม
นันทนาการ

ด้านกิจกรรมนันทนาการ	ระดับความพึงพอใจ					— X	S.D.	ระดับ ความพึงพอใจ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
1.การนำเสนอเนื้อด้านวิชาการผ่าน เทคโนโลยี	153 (38.3)	123 (30.8)	102 (25.5)	9 (2.3)	13 (3.3)	3.99	1.01	มาก
2.ความรู้ที่ได้รับจากการจัด นิทรรศการของพิพิธภัณฑ์	149 (37.3)	120 (30.0)	110 (27.5)	11 (2.8)	10 (2.5)	3.97	0.99	มาก
3.ความเหมาะสมของการจัด กิจกรรมนันทนาการในช่วง เทศกาลหรือช่วงเวลาที่สำคัญ	133 (33.3)	119 (29.8)	112 (28.0)	17 (4.3)	19 (4.8)	3.82	1.09	มาก
4.การจัดกิจกรรมต่างๆเพื่อเผยแพร่ ความรู้อย่างต่อเนื่อง	117 (29.3)	129 (32.3)	119 (29.8)	16 (4.0)	19 (4.8)	3.77	1.06	มาก
โดยภาพรวม						3.89	0.93	มาก

จากตารางที่ 17 พบว่า นักท่องเที่ยงส่วนใหญ่ มีความพึงพอใจต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์
ไดโนเสาร์ในประเทศไทยด้านกิจกรรมนันทนาการ อยู่ในระดับพึงพอใจมาก ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.89
เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้ว พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจในการ
นำเสนอเนื้อด้านวิชาการผ่านเทคโนโลยี มากที่สุด เท่ากับ 3.99 (ระดับมาก) และมีค่าเฉลี่ยความพึง
พอใจในการจัดกิจกรรมต่างๆเพื่อเผยแพร่ความรู้อย่างต่อเนื่อง น้อยที่สุด เท่ากับ 3.77 (ระดับมาก)

ตารางที่ 18 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจของ
นักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทยด้านความปลอดภัย

ด้านความปลอดภัย	ระดับความพึงพอใจ					- X	S.D.	ระดับ ความพึงพอใจ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
1.การออกแบบโครงสร้างภายใน อาคาร	225 (56.3)	117 (29.3)	51 (12.8)	4 (1.0)	3 (0.8)	4.39	0.80	มาก
2.เส้นทางเดินเรียบสม่ำเสมอ เดิน สะดวกมีความปลอดภัย	220 (55.0)	130 (32.5)	40 (10.0)	7 (1.8)	3 (0.8)	4.39	0.80	มาก
3.ส่วนประกอบของโครงสร้างการ จัดแสดง โครงกระดูก ไดโนเสาร์มี ความแข็งแรง	191 (47.8)	166 (41.5)	36 (9.0)	3 (0.8)	4 (1.0)	4.34	0.76	มาก
4.ป้ายบอกทางออกฉุกเฉินมีความ ชัดเจนของข้อความ และแสงสว่าง เพียงพอ	189 (47.3)	144 (36.0)	54 (13.5)	10 (2.5)	3 (0.8)	4.27	0.84	มาก
5.ราวจับและการป้องกันอุบัติเหตุ บริเวณหลุมขุดค้น	181 (45.3)	156 (39.0)	52 (13.0)	8 (2.0)	3 (0.8)	4.26	0.81	มาก
6.ความสว่างภายในพิพิธภัณฑ์มี ความเหมาะสม	161 (40.3)	171 (42.8)	61 (15.3)	3 (0.8)	4 (1.0)	4.20	0.80	มาก
7.ถึงดับเพลิงได้มาตรฐาน	173 (43.3)	137 (34.3)	60 (15.0)	11 (2.8)	19 (4.8)	4.08	1.06	มาก
8.การจัดวางถังดับเพลิงอยู่ในจุดที่ สะดวกต่อการใช้งาน	178 (44.5)	127 (31.8)	60 (15.0)	11 (2.8)	24 (6.0)	4.06	1.12	มาก
9.ถังดับเพลิงมีจำนวนเพียงพอ	164 (41.0)	138 (34.5)	62 (15.5)	9 (2.3)	27 (6.8)	4.01	1.12	มาก
โดยภาพรวม						4.22	0.73	มาก

จากตารางที่ 18 พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ มีความพึงพอใจต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์
ไดโนเสาร์ในประเทศไทยด้านความปลอดภัย อยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.22
เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้ว พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจในการ
ออกแบบโครงสร้างภายในอาคาร มากที่สุด เท่ากับ 4.39 (ระดับมาก) และมีค่าเฉลี่ยของความพึง
พอใจในถังดับเพลิงมีจำนวนเพียงพอ น้อยที่สุด เท่ากับ 4.01 (ระดับมาก)

ตารางที่ 19 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยงที่มีต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทยโดยรวม

การจัดการพิพิธภัณฑ์	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
ด้านความปลอดภัย	4.22	0.73	มาก
ด้านการจัดการ	4.10	0.66	มาก
ด้านบุคลากร	4.06	0.73	มาก
ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก	4.05	0.65	มาก
ด้านกิจกรรมนันทนาการ	3.89	0.93	มาก
ด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อการเผยแพร่	3.75	0.94	มาก
โดยภาพรวมทุกด้าน	4.04	0.63	มาก

จากตารางที่ 19 พบว่า นักท่องเที่ยงส่วนใหญ่มีความพึงพอใจโดยรวมต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทย อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.04 เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจด้านความปลอดภัย มากที่สุด เท่ากับ 4.22 (ระดับมาก) และมีค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจในด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อการเผยแพร่ น้อยที่สุด เท่ากับ 3.75 (ระดับมาก)

**ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความพึงพอใจต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทย
ไทยโดยจำแนกตามเพศ**

**ตารางที่ 20 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์
ไดโนเสาร์ในประเทศไทย ด้านการจัดการโดยจำแนกตามเพศ**

ด้านการจัดการ	ชาย		หญิง		t	p
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1.การจัดการในการให้บริการในการตอบข้อ ซักถามต่างๆ ของเจ้าหน้าที่	4.02	0.82	4.02	0.90	-0.046	0.963
2.การให้คำแนะนำในการชมพิพิธภัณฑ์	3.80	0.93	4.01	1.08	-2.070	0.039*
3.การจัดนิทรรศการหมุนเวียน หรือนิทรรศการชั่วคราวมีความน่าสนใจและสวยงาม	4.13	0.80	4.20	0.87	-0.779	0.436
4.การจัดนิทรรศการถาวร มีความน่าสนใจและสวยงาม	4.30	0.73	4.40	0.81	-1.276	0.203
5.การจัดการเรื่องความสะดวก	4.31	0.82	4.42	0.78	-1.317	0.189
6.การจัดบริการจำหน่ายสินค้าที่ระลึก มีจำนวนเพียงพอ	3.99	0.83	3.94	0.93	0.555	0.579
7.สินค้าที่ระลึกมีเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่นและสวยงาม	3.92	0.94	3.95	1.02	-0.303	0.762
8.การจัดบริการเชื่อมโยงข้อมูลกับพิพิธภัณฑ์อื่นๆ	3.89	0.93	4.06	0.98	-1.775	0.077
9.เวลาในการเปิด-ปิด พิพิธภัณฑ์	4.08	0.78	4.27	0.76	-2.419	0.016*
โดยภาพรวมด้านการจัดการ	4.05	0.58	4.14	0.71	-1.430	0.153

* $p < .05$ ($.05t_{398} = 1.96$)

จากตารางที่ 20 พบว่า นักท่องเที่ยวเพศชายและเพศหญิงมีความพึงพอใจต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในเรื่อง การให้คำแนะนำในการชมพิพิธภัณฑ์และเวลาในการเปิด-ปิดพิพิธภัณฑ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่พบความแตกต่าง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 21 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์
ไดโนเสาร์ในประเทศไทย ด้านบุคลากรโดยจำแนกตามเพศ

ด้านบุคลากร	ชาย		หญิง		t	p
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1.เจ้าหน้าที่ในส่วนให้บริการทั่วไปมีจำนวนเพียงพอ	3.71	0.89	3.83	0.96	-1.212	0.226
2.เจ้าหน้าที่ที่มีความรู้และสามารถ ให้ข้อมูลเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ได้เป็นอย่างดี	4.00	0.86	4.05	0.95	-0.519	0.604
3.เจ้าหน้าที่ที่มีมารยาทและมนุษยสัมพันธ์ ที่ดีต่อผู้มาใช้บริการ	4.23	0.81	4.24	0.88	-0.163	0.871
4.เจ้าหน้าที่ที่มีมารยาทและมนุษยสัมพันธ์ ที่ดีต่อเจ้าหน้าที่ด้วยกันเอง	4.14	0.82	4.19	0.91	-0.571	0.569
5.เจ้าหน้าที่มีบุคลิกภาพและการแต่งกายที่เหมาะสม	4.05	0.78	4.27	0.82	-2.683	0.008*
6.เจ้าหน้าที่มีความกระตือรือร้นในการให้บริการ	3.94	0.87	4.13	0.88	-2.096	0.037*
7.การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่มีความสอดคล้องกับ ความคาดหวังของนักท่องเที่ยว	3.92	0.97	4.07	0.97	-1.488	0.138
โดยภาพรวมด้านบุคลากร	4.00	0.68	4.11	0.77	-1.526	0.128

* $p < .05$ ($.05t_{398} = 1.96$)

จากตารางที่ 21 พบว่า นักท่องเที่ยวเพศชายและเพศหญิงมีความพึงพอใจต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในเรื่องเจ้าหน้าที่มีบุคลิกภาพและการแต่งกายที่เหมาะสม และเจ้าหน้าที่มีความกระตือรือร้นในการให้บริการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่พบความแตกต่าง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 22 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์
ไดโนเสาร์ในประเทศไทย ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกโดยจำแนกตามเพศ

ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก	ชาย		หญิง		t	p
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1.ความสะดวกของเส้นทางในการเดินทางมาพิพิธภัณฑ์	4.02	0.93	4.13	0.84	-1.317	0.189
2.การจัดสภาพภูมิทัศน์ภายนอกพิพิธภัณฑ์	4.06	0.86	4.26	0.77	-2.412	0.016*
3.การจัดแสดงภายในพิพิธภัณฑ์	4.25	0.83	4.36	0.70	-1.429	0.154
4.ป้ายบอกทางภายในพิพิธภัณฑ์ มีความชัดเจนและเพียงพอ	4.03	0.87	4.23	0.84	-2.378	0.018*
5.ความเพียงพอของลานจอดรถ	3.98	0.84	4.10	0.89	-1.423	0.156
6.ความสะอาดและการจัดเก็บขยะ	3.99	0.72	4.17	0.88	-2.197	0.029*
7.ความสะอาดของห้องน้ำ	3.92	0.80	4.05	0.99	-1.454	0.147
8.ห้องน้ำมีจำนวนเพียงพอ	3.99	0.81	4.20	0.82	-2.524	0.012*
9.จำนวนเก้าอี้และบริเวณพักผ่อนมีเพียงพอ	3.89	0.81	4.07	0.84	-2.170	0.031*
10.ร้านจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่มมีจำนวนเพียงพอ	3.58	1.09	3.80	1.00	-2.118	0.035*
11.ร้านจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่มถูกสุขลักษณะ	3.69	1.07	3.98	0.97	-2.810	0.005*
โดยภาพรวมด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก	3.94	0.62	4.12	0.66	-2.759	0.006*

* $p < .05$ ($.05t_{398} = 1.96$)

จากตารางที่ 22 พบว่า นักท่องเที่ยวเพศชายและเพศหญิงมีความพึงพอใจต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในเรื่องการจัดสภาพภูมิทัศน์ภายนอกพิพิธภัณฑ์ ป้ายบอกทางภายในพิพิธภัณฑ์มีความชัดเจน และเพียงพอ ความสะอาดและการจัดเก็บขยะ ห้องน้ำมีจำนวนเพียงพอ จำนวนเก้าอี้และบริเวณพักผ่อนมีเพียงพอ ร้านจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่มมีจำนวนเพียงพอและร้านจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่มถูกสุขลักษณะ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่พบความแตกต่าง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 23 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักท่องเที่ยงที่มีต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์
ไดโนเสาร์ในประเทศไทย ด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อการเผยแพร่โดยจำแนกตามเพศ

ด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อการเผยแพร่	ชาย		หญิง		t	p
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1.การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ผ่านทางสื่อต่างๆมีความเหมาะสม	3.61	1.15	3.83	1.08	-2.035	0.043*
2.การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อต่างๆ มีความทั่วถึง	3.58	1.07	3.79	1.11	-1.894	0.059
3.ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ทางอินเทอร์เน็ต มีความน่าสนใจ	3.65	0.99	3.90	1.07	-2.462	0.014*
4.การจัดเอกสารแนะนำการชมภายในพิพิธภัณฑ์ มีความน่าสนใจ	3.54	1.14	3.83	1.10	-2.572	0.010*
5.ข้อความบนป้ายโฆษณาพิพิธภัณฑ์ระหว่างเส้นทาง มีความชัดเจน	3.70	1.01	3.87	1.09	-1.626	0.105
6.ป้ายโฆษณาพิพิธภัณฑ์ระหว่างเส้นทางมีเพียงพอ	3.61	1.00	3.86	1.09	-2.305	0.022*
โดยภาพรวมด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อการเผยแพร่	3.61	0.91	3.85	0.96	-2.465	0.014*

* $p < .05$ ($.05t_{398} = 1.96$)

จากตารางที่ 23 พบว่า นักท่องเที่ยงเพศชายและเพศหญิงมีความพึงพอใจต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทยในเรื่อง การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ผ่านทางสื่อต่างๆมีความเหมาะสม, ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ทางอินเทอร์เน็ตมีความน่าสนใจ, การจัดเอกสารแนะนำการชมภายในพิพิธภัณฑ์มีความน่าสนใจ และ ป้ายโฆษณาพิพิธภัณฑ์ระหว่างเส้นทางมีเพียงพอแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่พบความแตกต่าง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 24 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักท่องเที่ยงที่มีต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์
ไดโนเสาร์ในประเทศไทย ด้านกิจกรรมนันทนาการโดยจำแนกตามเพศ

ด้านกิจกรรมนันทนาการ	ชาย		หญิง		t	p
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1.การจัดกิจกรรมต่างๆเพื่อเผยแพร่ความรู้อย่างต่อเนื่อง	3.58	1.08	3.91	1.03	-3.111	0.002*
2.ความรู้ที่ท่านได้รับจากการจัดนิทรรศการ ของพิพิธภัณฑ์	3.79	1.02	4.10	0.95	-3.142	0.002*
3.การนำเสนอเนื้อหาวิชาการผ่านเทคโนโลยี	3.88	1.02	4.07	1.00	-1.851	0.065
4.ความเหมาะสมของการจัดกิจกรรมนันทนาการ ในช่วงเทศกาลหรือช่วงเวลาที่สำคัญ	3.69	1.06	3.92	1.10	-2.078	0.038*
โดยภาพรวมด้านกิจกรรมนันทนาการ	3.74	0.91	4.00	0.93	-2.847	0.005*

* $p < .05$ ($.05t_{398} = 1.96$)

จากตารางที่ 24 พบว่า นักท่องเที่ยงเพศชายและเพศหญิงมีความพึงพอใจต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในเรื่องการจัดกิจกรรมต่างๆเพื่อเผยแพร่ความรู้อย่างต่อเนื่อง, ความรู้ที่ท่านได้รับจากการจัดนิทรรศการของพิพิธภัณฑ์และความเหมาะสมของการจัดกิจกรรมนันทนาการในช่วงเทศกาลหรือช่วงเวลาที่สำคัญแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่พบความแตกต่าง

ตารางที่ 25 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์
ไดโนเสาร์ในประเทศไทย ด้านความปลอดภัยโดยจำแนกตามเพศ

ด้านความปลอดภัย	ชาย		หญิง		t	p
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1.การออกแบบโครงสร้างภายในอาคาร	4.31	0.85	4.46	0.76	-1.860	0.064
2.พื้นทางเดินเรียบสม่ำเสมอ เดินสะดวกมีความปลอดภัย	4.34	0.86	4.43	0.75	-1.235	0.218
3.ถึงดับเพลิงได้มาตรฐาน	3.99	1.07	4.16	1.04	-1.578	0.115
4.ถึงดับเพลิงมีจำนวนเพียงพอ	3.84	1.20	4.13	1.05	-2.652	0.008*
5.การจัดวางถังดับเพลิงอยู่ในจุดที่สะดวกต่อ การใช้งาน	3.85	1.18	4.22	1.04	-3.323	0.001*
6.ส่วนประกอบของโครงสร้างการจัดแสดง โครงกระดูกไดโนเสาร์มีความแข็งแรง	4.24	0.76	4.42	0.75	-2.317	0.021*
7.ป้ายบอกทางออกฉุกเฉินมีความชัดเจน ของข้อความและแสงสว่างเพียงพอ	4.18	0.87	4.33	0.81	-1.816	0.070
8.ความสว่างภายในพิพิธภัณฑ์มีความเหมาะสม	4.15	0.85	4.25	0.76	-1.252	0.211
9.ราวจับและการป้องกันอุบัติเหตุบริเวณหลุมขุดค้น	4.18	0.87	4.32	0.77	-1.767	0.078
รวมด้านความปลอดภัย	4.12	0.76	4.30	0.70	-2.521	0.012*

* $p < .05$ ($.05t_{398} = 1.96$)

จากตารางที่ 25 นักท่องเที่ยวเพศชายและเพศหญิงจะมีความพึงพอใจต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในเรื่องถึงดับเพลิงมีจำนวนเพียงพอ, การจัดวางถังดับเพลิงอยู่ในจุดที่สะดวกต่อการใช้งาน, ส่วนประกอบของโครงสร้างการจัดแสดงโครงกระดูกไดโนเสาร์มีความแข็งแรงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่พบความแตกต่าง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 26 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักท่องเที่ยงที่มีต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์
ไดโนเสาร์ในประเทศไทยโดยรวม จำแนกตามเพศ

ความพึงพอใจ	เพศชาย N = 170		เพศหญิง N = 230		t	p
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1.ด้านการจัดการ	4.05	0.58	4.14	0.71	-1.430	0.153
2.ด้านบุคลากร	4.00	0.68	4.11	0.77	-1.526	0.128
3.ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก	3.94	0.62	4.12	0.66	-2.759	0.006*
4.ด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อการเผยแพร่	3.61	0.91	3.85	0.96	-2.465	0.014*
5.ด้านกิจกรรมนันทนาการ	3.74	0.91	4.00	0.93	-2.847	0.005*
6.ด้านความปลอดภัย	4.12	0.76	4.30	0.70	-2.521	0.012*
รวมทุกด้าน	3.95	0.60	4.11	0.64	-2.649	0.008*

* $p < .05$ ($.05t_{398} = 1.96$)

จากตารางที่ 26 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความพึงพอใจต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ ไดโนเสาร์ในประเทศไทย โดยจำแนกตามเพศ ด้วยค่าสถิติ t-test โดยวิธี Independent Sample t-test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 พบว่า นักท่องเที่ยงเพศชายและเพศหญิง มีความพึงพอใจโดยรวมต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก, ด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อการเผยแพร่ ด้านกิจกรรมนันทนาการ และ ด้านความปลอดภัย

**ตอนที่ 4 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์
ไคโนเสาร์ในประเทศไทยโดยจำแนกตามอายุ**

**ตารางที่ 27 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์
ไคโนเสาร์ในประเทศไทย ด้านการจัดการโดยจำแนกตามอายุ**

ด้านการจัดการ	18 - 24 ปี		25 -35 ปี		36 - 50 ปี		51 - 60 ปี		61 ปีขึ้นไป		F	p
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1.การจัดการในการให้บริการในการ ตอบข้อซักถามต่างๆ ของเจ้าหน้าที่	4.17	0.78	3.73	0.98	4.03	0.79	4.07	0.94	4.57	0.76	5.346	0.000*
2.การให้คำแนะนำ ในการชมพิพิธภัณฑ์	4.15	0.79	3.60	1.15	3.90	0.99	3.93	1.16	4.43	1.02	5.092	0.001*
3.การจัดนิทรรศการหมุนเวียน หรือนิทรรศการชั่วคราว มีความน่าสนใจและสวยงาม	4.31	0.70	4.08	0.93	4.08	0.81	4.16	0.97	4.36	1.01	1.691	0.151
4.การจัดนิทรรศการถาวร มีความน่าสนใจและสวยงาม	4.47	0.58	4.24	0.92	4.37	0.75	4.21	0.94	4.64	0.63	2.014	0.092
5.การจัดการเรื่องความสะอาด	4.48	0.64	4.27	0.84	4.38	0.85	4.23	0.87	4.50	0.85	1.396	0.235
6.การจัดบริการร้านจำหน่ายสินค้า ที่ระลึกมีจำนวนเพียงพอ	4.09	0.76	3.86	0.90	3.92	0.94	3.81	0.93	4.36	1.01	2.056	0.086
7.สินค้าที่ระลึกมีเอกลักษณ์ เฉพาะท้องถิ่นและสวยงาม	4.14	0.82	3.85	1.06	3.89	0.97	3.58	1.12	4.29	1.07	3.511	0.008*
8.การจัดบริการเชื่อมโยงข้อมูล กับพิพิธภัณฑ์อื่นๆ	4.12	0.75	3.86	1.07	4.01	0.95	3.72	1.20	4.43	0.85	2.597	0.036*
9.เวลาในการเปิด-ปิด พิพิธภัณฑ์ โดยภาพรวมด้านการจัดการ	4.33	0.67	4.00	0.77	4.19	0.77	4.09	1.00	4.50	0.76	3.244	0.012*
	4.25	0.49	3.94	0.74	4.09	0.64	3.98	0.78	4.45	0.78	4.531	0.001*

* $p < .05$ ($.05F_{4, 396} = 2.37$)

จากตารางที่ 27 พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีอายุต่างกันมีความพึงพอใจต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไคโนเสาร์ในประเทศไทย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในเรื่อง การจัดการในการให้บริการในการตอบข้อซักถามต่างๆ ของเจ้าหน้าที่ สินค้าที่ระลึกมีเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่นและสวยงาม การจัดบริการเชื่อมโยงข้อมูลกับพิพิธภัณฑ์อื่นๆ เวลาในการเปิด-ปิด พิพิธภัณฑ์

ตารางที่ 28 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์
ไดโนเสาร์ในประเทศไทย ด้านบุคลากรโดยจำแนกตามอายุ

ด้านบุคลากร	18 - 24 ปี		25 -35 ปี		36 - 50 ปี		51 - 60 ปี		61 ปีขึ้นไป		F	p
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1.เจ้าหน้าที่ในส่วนให้บริการทั่วไป มีจำนวนเพียงพอ	3.97	0.85	3.55	0.98	3.67	0.91	4.02	0.89	4.00	1.11	4.382	0.002*
2.เจ้าหน้าที่มีความรู้ และสามารถให้ข้อมูล เกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ได้เป็นอย่างดี	4.29	0.82	3.73	1.06	3.95	0.75	4.19	1.01	4.14	0.95	5.992	0.000*
3.เจ้าหน้าที่มีมารยาท และมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ต่อผู้มาใช้บริการ	4.45	0.78	3.99	1.03	4.21	0.72	4.30	0.83	4.21	0.89	4.112	0.003*
4.เจ้าหน้าที่มีมารยาทและมนุษย สัมพันธ์ที่ดีต่อเจ้าหน้าที่ด้วยกันเอง	4.37	0.82	3.93	0.99	4.17	0.72	4.14	0.94	4.29	0.91	3.690	0.006*
5.เจ้าหน้าที่มีบุคลิกภาพ และการแต่งกายที่เหมาะสม	4.40	0.59	3.95	0.67	4.16	0.63	4.07	0.68	4.43	0.79	4.867	0.001*
6.เจ้าหน้าที่มีความกระตือรือร้น ในการให้บริการ	4.22	0.96	3.81	1.10	4.02	1.15	4.14	1.29	4.21	0.93	3.343	0.010*
7.การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ มีความสอดคล้อง กับความคาดหวังของนักท่องเที่ยว	4.22	0.94	3.68	1.04	4.02	1.15	4.16	1.30	4.00	0.99	4.727	0.001*
โดยภาพรวมด้านบุคลากร	4.27	.94	3.80	1.08	4.03	1.03	4.15	1.13	4.18	1.05	6.195	.000*

*p < .05 (.05F_{4, 396} = 2.37)

จากตารางที่ 28 พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีอายุต่างกันมีความพึงพอใจต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ ไดโนเสาร์ในประเทศไทย ในเรื่องเจ้าหน้าที่ในส่วนให้บริการทั่วไปมีจำนวนเพียงพอ เจ้าหน้าที่มีความรู้ และสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ได้เป็นอย่างดี เจ้าหน้าที่มีมารยาทและมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้มาใช้บริการ เจ้าหน้าที่มีมารยาทและมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเจ้าหน้าที่ด้วยกันเอง เจ้าหน้าที่มีบุคลิกภาพและการแต่งกายที่เหมาะสมเจ้าหน้าที่มีความกระตือรือร้นในการให้บริการ และ การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่มีความสอดคล้องกับความคาดหวังของนักท่องเที่ยวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 29 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการพิพิธภัณฑสถานในประเทศไทย ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกโดยจำแนกตามอายุ

ด้านสถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวก	18 - 24 ปี		25 - 35 ปี		36 - 50 ปี		51 - 60 ปี		61 ปีขึ้นไป		F	p
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1.ความสะดวกของเส้นทาง ในการเดินทางมาพิพิธภัณฑสถาน	4.23	1.01	3.86	1.14	4.07	1.14	4.19	1.30	4.29	0.97	2.806	0.025*
2.การจัดสภาพภูมิทัศน์ ภายนอกพิพิธภัณฑสถาน	4.38	1.00	3.97	0.97	4.12	1.14	4.16	1.17	4.36	0.85	3.895	0.004*
3.การจัดแสดงภายในพิพิธภัณฑสถาน	4.40	1.03	4.12	1.01	4.37	1.11	4.30	1.06	4.43	0.74	2.212	0.067
4.ป้ายบอกทางภายในพิพิธภัณฑสถาน มีความชัดเจน และเพียงพอ	4.24	0.85	3.87	0.91	4.16	0.99	4.40	1.02	4.50	0.86	4.580	0.001*
5.ความเพียงพอของลานจอดรถ	4.03	0.92	3.90	1.08	4.13	1.05	4.07	1.31	4.36	0.76	1.514	0.197
6.ความสะอาดและการจัดเก็บขยะ	4.19	0.94	3.98	0.82	4.12	1.08	3.93	1.20	4.36	0.76	1.771	0.134
7.ความสะอาดของห้องน้ำ	4.15	0.91	3.84	1.00	4.02	1.10	3.72	1.09	4.29	0.83	2.999	0.019*
8.ห้องน้ำมีจำนวนเพียงพอ	4.25	1.04	3.98	1.07	4.17	1.10	3.77	1.21	4.29	0.91	3.827	0.005*
9.จำนวนเก้าอี้และบริเวณพักผ่อน มีเพียงพอ	4.09	0.85	3.71	0.86	4.08	1.01	4.02	1.01	4.29	0.74	4.294	0.002*
10.ร้านจำหน่ายอาหาร และเครื่องดื่มมีจำนวนเพียงพอ	3.92	0.70	3.49	0.81	3.67	0.87	3.56	0.84	4.29	0.63	3.632	0.006*
11.ร้านจำหน่ายอาหาร และเครื่องดื่มถูกสุขลักษณะ	4.09	0.72	3.57	0.79	3.87	0.85	3.70	0.83	4.36	0.76	4.859	0.001*
โดยภาพรวมด้านสถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวก	4.18	0.83	3.84	1.10	4.07	1.13	3.98	1.25	4.34	0.84	4.727	0.001*

* $p < .05$ ($.05F_{4, 396} = 2.37$)

จากตารางที่ 29 พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีอายุต่างกันจะมีความพึงพอใจต่อการจัดการพิพิธภัณฑสถานในประเทศไทย ในเรื่องความสะดวกของเส้นทางในการเดินทางมาพิพิธภัณฑสถาน การจัดสภาพภูมิทัศน์ภายนอกพิพิธภัณฑสถาน ป้ายบอกทางภายในพิพิธภัณฑสถานมีความชัดเจน และเพียงพอ ความสะอาดของห้องน้ำ ห้องน้ำมีจำนวนเพียงพอ จำนวนเก้าอี้และบริเวณพักผ่อนมีเพียงพอ ร้านจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่มมีจำนวนเพียงพอ และ ร้านจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่มถูกสุขลักษณะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่พบความแตกต่าง

ตารางที่ 30 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์
ไดโนเสาร์ในประเทศไทย ด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อการเผยแพร่โดยจำแนกตามอายุ

ด้านการประชาสัมพันธ์ เพื่อการเผยแพร่	18 - 24 ปี		25 - 35 ปี		36 - 50 ปี		51 - 60 ปี		61 ปีขึ้นไป		F	p
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1.การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ผ่านทาง สื่อต่างๆมีความเหมาะสม	4.05	0.69	3.61	0.96	3.51	0.71	3.65	0.83	4.36	0.94	5.365	0.000*
2.การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับ พิพิธภัณฑ์ผ่านสื่อต่างๆมีความทั่วถึง	3.95	0.79	3.52	1.04	3.64	0.71	3.44	0.97	4.29	1.12	4.043	0.003*
3.ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ ทางอินเทอร์เน็ตมีความน่าสนใจ	4.01	0.88	3.60	1.13	3.75	0.83	3.65	1.00	4.21	1.11	3.036	0.017*
4.การจัดเอกสารแนะนำการชม ภายในพิพิธภัณฑ์มีความน่าสนใจ	3.92	0.61	3.52	0.86	3.64	0.62	3.53	0.77	4.21	0.92	2.931	0.021*
5.ข้อความบนป้ายโฆษณาพิพิธภัณฑ์ ระหว่างเส้นทางมีความชัดเจน	3.92	0.70	3.67	0.94	3.73	0.97	3.79	0.85	4.43	0.83	2.134	0.076
6.ป้ายโฆษณาพิพิธภัณฑ์ ระหว่างเส้นทางมีเพียงพอ	3.85	0.68	3.54	0.95	3.75	0.80	3.79	0.78	4.36	0.74	2.486	0.043*
โดยภาพรวมด้านการ ประชาสัมพันธ์เพื่อการเผยแพร่	3.95	0.71	3.57	0.81	3.67	0.73	3.64	0.80	4.31	0.76	3.871	0.004*

* $p < .05$ ($.05F_{4, 396} = 2.37$)

จากตารางที่ 30 พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีอายุต่างกันจะมีความพึงพอใจต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ ไดโนเสาร์ในประเทศไทย ในเรื่องการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ผ่านทางสื่อต่างๆมีความเหมาะสม การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ผ่านสื่อต่างๆมีความทั่วถึง ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ทางอินเทอร์เน็ตมีความน่าสนใจ การจัดเอกสารแนะนำการชมภายในพิพิธภัณฑ์มีความน่าสนใจ และ ป้ายโฆษณาพิพิธภัณฑ์ระหว่างเส้นทางมีเพียงพอแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่พบความแตกต่าง

ตารางที่ 31 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักท่องเที่ยงที่มีต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์
ไดโนเสาร์ในประเทศไทย ด้านกิจกรรมนันทนาการโดยจำแนกตามอายุ

ด้านกิจกรรมนันทนาการ	18 - 24 ปี		25 -35 ปี		36 - 50 ปี		51 - 60 ปี		61 ปีขึ้นไป		F	p
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1.การจัดกิจกรรมต่างๆเพื่อเผยแพร่ความรู้อย่างต่อเนื่อง	4.01	0.82	3.56	0.86	3.72	0.84	3.56	0.82	4.43	0.94	4.482	0.001*
2.ความรู้ที่ท่านได้รับจากการจัดนิทรรศการของพิพิธภัณฑ์	4.11	0.86	3.93	0.91	3.89	0.81	3.74	0.96	4.43	0.74	2.171	0.072
3.การนำเสนอเนื้อหาด้านวิชาการผ่านเทคโนโลยี	4.14	0.77	3.92	0.76	3.87	0.86	3.95	0.94	4.29	0.74	1.473	0.210
4.ความเหมาะสมของการจัดกิจกรรมนันทนาการในช่วงเทศกาลหรือช่วงเวลาที่สำคัญ	3.96	0.89	3.65	0.87	3.78	0.93	3.86	0.98	4.29	0.83	1.820	0.124
โดยภาพรวมด้านกิจกรรมนันทนาการ	4.05	0.83	3.76	0.74	3.82	0.77	3.78	0.97	4.36	0.91	2.667	0.032*

* $p < .05$ ($.05F_{4, 396} = 2.37$)

จากตารางที่ 31 พบว่า นักท่องเที่ยงที่มีอายุต่างกันจะมีความพึงพอใจต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทย ในเรื่องการจัดกิจกรรมต่างๆเพื่อเผยแพร่ความรู้อย่างต่อเนื่องแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่พบความแตกต่าง

ตารางที่ 32 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการพิพิธภัณฑสถาน
ไดโนเสาร์ในประเทศไทย ด้านความปลอดภัยโดยจำแนกตามอายุ

ด้านความปลอดภัย	18 - 24 ปี		25 - 35 ปี		36 - 50 ปี		51 - 60 ปี		61 ปีขึ้นไป		F	p
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1.การออกแบบโครงสร้างภายในอาคาร	4.53	0.85	4.25	0.82	4.36	0.79	4.35	0.80	4.64	0.83	2.123	0.077
2.เส้นทางเดินเรียบสม่ำเสมอ เดินสะดวกมีความปลอดภัย	4.47	0.88	4.22	1.04	4.40	1.07	4.49	1.22	4.50	0.99	1.681	0.154
3.ถึงดับเพลิงได้มาตรฐาน	4.32	0.90	4.06	1.00	3.91	1.04	3.91	1.19	4.36	1.01	2.931	0.021*
4.ถึงดับเพลิงมีจำนวนเพียงพอ	4.28	0.85	3.94	1.18	3.91	1.10	3.58	1.56	4.36	1.01	4.041	0.003*
5.การจัดวางถังดับเพลิงอยู่ในจุดที่สะดวกต่อการใช้งาน	4.43	0.80	3.88	1.18	3.95	1.12	3.65	1.41	4.43	1.02	6.383	0.000*
6.ส่วนประกอบของโครงสร้างการจัดแสดงโครงกระดูกไดโนเสาร์มีความแข็งแรง	4.47	0.68	4.23	0.65	4.28	0.85	4.35	0.87	4.57	0.76	1.998	0.094
7.ป้ายบอกทางออกฉุกเฉินมีความชัดเจนของข้อความ และแสงสว่างเพียงพอ	4.44	0.73	4.01	0.84	4.27	0.88	4.28	0.88	4.50	0.85	3.956	0.004*
8.ความสว่างภายในพิพิธภัณฑสถานมีความเหมาะสม	4.38	0.64	4.13	0.78	4.16	0.90	4.00	0.85	4.29	0.83	2.551	0.039*
9.ราวจับและการป้องกันอุบัติเหตุบริเวณหลุมขุดค้น	4.46	0.66	4.15	0.84	4.13	0.89	4.35	0.81	4.29	0.83	3.214	0.013*
รวมด้านความปลอดภัย	4.42	0.57	4.10	0.72	4.15	0.80	4.11	0.81	4.44	0.78	3.896	0.004*

* $p < .05$ ($.05F_{4, 396} = 2.37$)

จากตารางที่ 32 พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีอายุต่างกันจะมีความพึงพอใจต่อการจัดการพิพิธภัณฑสถานไดโนเสาร์ในประเทศไทย ในเรื่องถึงดับเพลิงได้มาตรฐาน, ถังดับเพลิงมีจำนวนเพียงพอ, การจัดวางถังดับเพลิงอยู่ในจุดที่สะดวกต่อการใช้งาน, ป้ายบอกทางออกฉุกเฉินมีความชัดเจนของข้อความ และแสงสว่างเพียงพอ, ความสว่างภายในพิพิธภัณฑสถานมีความเหมาะสมและราวจับและการป้องกันอุบัติเหตุบริเวณหลุมขุดค้นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่พบความแตกต่าง

ตารางที่ 33 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักท่องเที่ยงที่มีต่อการจัดการพิพิธภัณฑ
 ไคโนเสาร์ในประเทศไทยโดยรวมจำแนกตามอายุ

ความพึงพอใจ	18 - 24 ปี		25 - 35 ปี		36 - 50 ปี		51 - 60 ปี		61 ปีขึ้นไป		F	p
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1.ด้านการจัดการ	4.25	0.49	3.94	0.74	4.09	0.64	3.98	0.78	4.45	0.78	4.531	0.001*
2.ด้านบุคลากร	4.27	0.61	3.80	0.86	4.03	0.62	4.15	0.77	4.18	0.92	6.195	0.000*
3.ด้านสถานที่และ สิ่งอำนวยความสะดวก	4.18	0.59	3.84	0.67	4.07	0.63	3.98	0.68	4.34	0.79	4.727	0.001*
4.ด้านการประชาสัมพันธ์ เพื่อการเผยแพร่	3.95	0.85	3.57	0.91	3.67	0.99	3.64	1.02	4.31	0.86	3.871	0.004*
5.ด้านกิจกรรมนันทนาการ	4.05	0.85	3.76	0.86	3.82	1.01	3.78	1.01	4.36	0.74	2.667	0.032*
6.ด้านความปลอดภัย	4.42	0.57	4.10	0.72	4.15	0.80	4.11	0.81	4.44	0.78	3.896	0.004*
รวมทุกด้าน	4.21	0.52	3.86	0.65	4.01	0.63	3.97	0.70	4.36	0.77	5.549	0.000*

* $p < .05$ ($.05F_{4, 396} = 2.37$)

จากตารางที่ 33 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนความพึงพอใจต่อการจัดการพิพิธภัณฑ
 ไคโนเสาร์โดยจำแนกตามอายุ ด้วยค่าสถิติ F-test โดยวิธี One Way ANOVA ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ
 .05 พบว่า นักท่องเที่ยงที่มีอายุต่างกันมีความพึงพอใจโดยรวมต่อการจัดการพิพิธภัณฑไคโนเสาร์แตกต่าง
 กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความพึงพอใจแตกต่างกันในด้านทุกด้าน

ตารางที่ 34 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักท่องเที่ยงที่มีต่อการจัดการพิพิธภัณฑ
 ไคโนเสาร์ในประเทศไทยด้านการจัดการ เป็นรายกลุ่ม โดยจำแนกตามอายุ

อายุ	$\bar{x}$	1	2	3	4	5
		4.25	3.94	4.09	3.98	4.45
1. 18 - 24 ปี	4.25	-	0.31*	0.16	0.27	-0.20
2. 25 -35 ปี	3.94		-	-0.15	-0.04	-0.51
3. 36 - 50 ปี	4.09			-	0.11	-0.36
4. 51 - 60 ปี	3.98				-	-0.47
5. 61 ปีขึ้นไป	4.45					-

* $p < .05$ ($.05F_{4, 396} = 2.37$)

จากตารางที่ 34 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจต่อการจัดการพิพิธภัณฑไคโนเสาร์ด้านการจัดการ เป็นรายกลุ่ม โดยจำแนกตามอายุ ด้วยวิธีของเซฟเฟ (Scheffe') ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 พบว่า นักท่องเที่ยงที่มีอายุ 18-24 ปี จะมีความพึงพอใจต่อการจัดการพิพิธภัณฑไคโนเสาร์ด้านการจัดการ มากกว่า นักท่องเที่ยงที่มีอายุ 25-35 ปี

ตารางที่ 35 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักท่องเที่ยงที่มีต่อการจัดการพิพิธภัณฑ
 ไคโนเสาร์ในประเทศไทยด้านบุคลากร เป็นรายกลุ่ม โดยจำแนกตามอายุ

อายุ	$\bar{x}$	1	2	3	4	5
		4.27	3.80	4.03	4.15	4.18
1. 18 - 24 ปี	4.27	-	0.47*	0.24	0.12	0.09
2. 25 -35 ปี	3.80		-	-0.23	-0.35	-0.35
3. 36 - 50 ปี	4.03			-	-0.12	-0.15
4. 51 - 60 ปี	4.15				-	-0.03
5. 61 ปีขึ้นไป	4.18					-

* $p < .05$ ($.05F_{4, 396} = 2.37$)

จากตารางที่ 35 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักท่องเที่ยงที่มีต่อการจัดการพิพิธภัณฑไคโนเสาร์ในประเทศไทยด้านบุคลากร เป็นรายกลุ่ม โดยจำแนกตามอายุ ด้วยวิธีของเซฟเฟ (Scheffe') ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 พบว่า นักท่องเที่ยงที่มีอายุ 18-24 ปี จะมีความพึงพอใจต่อการจัดการพิพิธภัณฑไคโนเสาร์ด้านบุคลากร มากกว่า นักท่องเที่ยงที่มีอายุ 25-35 ปี

ตารางที่ 36 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์
ไดโนเสาร์ในประเทศไทยด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก เป็นรายกลุ่ม โดยจำแนก
ตามอายุ

อายุ	$\bar{x}$	1	2	3	4	5
		4.18	3.84	4.07	3.98	4.34
1. 18 - 24 ปี	4.18	-	0.34*	0.11	0.20	-0.16
2. 25 - 35 ปี	3.84		-	-0.23	-0.14	-0.50
3. 36 - 50 ปี	4.07			-	0.09	-0.27
4. 51 - 60 ปี	3.98				-	-0.36
5. 61 ปีขึ้นไป	4.34					-

* $p < .05$ ($.05F_{4, 396} = 2.37$)

จากตารางที่ 36 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ด้าน
สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก เป็นรายกลุ่ม โดยจำแนกตามอายุ ด้วยวิธีของเซฟเฟ (Scheffe') ที่
ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีอายุ 18-24 ปี จะมีความพึงพอใจต่อการจัดการ
พิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก มากกว่า นักท่องเที่ยวที่มีอายุ 25-35
ปี

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 37 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักท่งที่เกี่ยวข้องต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์
ไดโนเสาร์ในประเทศไทยด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อการเผยแพร่ เป็นรายคู่ โดยจำแนก
ตามอายุ

อายุ	$\bar{x}$	1	2	3	4	5
		3.95	3.57	3.67	3.64	4.31
1. 18 - 24 ปี	3.95	-	0.38*	0.28*	0.31	-0.36
2. 25 - 35 ปี	3.57		-	-0.10	-0.07	-0.74*
3. 36 - 50 ปี	3.67			-	0.03	-0.64*
4. 51 - 60 ปี	3.64				-	-0.67*
5. 61 ปีขึ้นไป	4.31					-

* $p < .05$ ($.05F_{4, 396} = 2.37$)

จากตารางที่ 37 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อการเผยแพร่ เป็นรายคู่ โดยจำแนกตามอายุ ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe') ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ไม่พบความแตกต่าง จึงทำทดสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธี L.S.D. พบว่า นักท่งที่เกี่ยวข้องที่มีอายุ 18-24 ปี จะมีความพึงพอใจต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทยด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อการเผยแพร่ มากกว่า นักท่งที่เกี่ยวข้องที่มีอายุ 25-50 ปี และ นักท่งที่เกี่ยวข้องที่มีอายุ 61 ปีขึ้นไป จะมีความพึงพอใจต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทย ด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อการเผยแพร่ มากกว่า นักท่งที่เกี่ยวข้องที่มีอายุ 18-60 ปี

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 38 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักท่งที่เกี่ยวข้องต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์
ไดโนเสาร์ในประเทศไทยด้านกิจกรรมนันทนาการ เป็นรายคู่ โดยจำแนกตามอายุ

อายุ	$\bar{x}$	1	2	3	4	5
		4.05	3.76	3.82	3.78	4.36
1. 18 - 24 ปี	4.05	-	0.29*	0.23*	0.27	-0.31
2. 25 - 35 ปี	3.76		-	-0.06	-0.02	-0.60*
3. 36 - 50 ปี	3.82			-	0.04	-0.54*
4. 51 - 60 ปี	3.78				-	-0.58*
5. 61 ปีขึ้นไป	4.36					-

* $p < .05$ ($.05F_{4, 396} = 2.37$)

จากตารางที่ 38 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ด้านกิจกรรมนันทนาการ เป็นรายคู่ โดยจำแนกตามอายุ ด้วยวิธีเชฟเฟ (Scheffe') ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ไม่พบความแตกต่าง จึงทำทดสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธี L.S.D. พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 18-24 ปี จะมีความพึงพอใจต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ด้านกิจกรรมนันทนาการ มากกว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 25-50 ปี และ กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 61 ปีขึ้นไป จะมีความพึงพอใจต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ด้านกิจกรรมนันทนาการ มากกว่า นักท่งที่เกี่ยวข้องที่มีอายุ 18-60 ปี

ตารางที่ 39 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักท่องเที่ยงที่มีต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์
ไดโนเสาร์ในประเทศไทยด้านความปลอดภัย เป็นรายกลุ่ม โดยจำแนกตามอายุ

อายุ	$\bar{x}$	1	2	3	4	5
		4.42	4.10	4.15	4.11	4.44
1. 18 - 24 ปี	4.42	-	0.32*	0.27	0.31	-0.02
2. 25 - 35 ปี	4.10		-	-0.05	-0.01	-0.34
3. 36 - 50 ปี	4.15			-	0.04	-0.29
4. 51 - 60 ปี	4.11				-	-0.33
5. 61 ปีขึ้นไป	4.44					-

* $p < .05$ ($.05F_{4, 396} = 2.37$)

จากตารางที่ 39 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ด้าน
ความปลอดภัย เป็นรายกลุ่ม โดยจำแนกตามอายุ ด้วยวิธีเชฟเฟ (Scheffe') ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ
.05 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 18-24 ปี จะมีความพึงพอใจต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ด้าน
ความปลอดภัย มากกว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 25-35 ปี

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**ตอนที่ 5 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์
ใตโนเสาร์ในประเทศไทยโดยจำแนกตามรายได้**

**ตารางที่ 40 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์
ใตโนเสาร์ในประเทศไทยด้านการจัดการ โดยจำแนกตามรายได้**

ด้านการจัดการ	ต่ำกว่า 5,000 บาท		5,001 - 10,000 บาท		10,001 - 15,000 บาท		15,001 - 20,000 บาท		20,001 - 25,000 บาท		25,001 - 30,000 บาท		มากกว่า 30,000 บาท		F	p
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1.การจัดการในการให้บริการในการตอบ ข้อซักถามต่างๆ ของเจ้าหน้าที่	4.19	0.78	3.81	1.01	3.90	0.98	4.00	0.65	4.00	0.75	3.89	0.85	4.13	0.84	1.852	0.088
2.การให้คำแนะนำในการชมพิพิธภัณฑ์	4.12	0.97	3.84	1.01	3.76	1.08	4.20	0.62	3.62	1.23	3.78	0.97	3.98	0.96	2.120	0.050
3.การจัดนิทรรศการหมุนเวียน หรือนิทรรศการชั่วคราว มีความน่าสนใจและสวยงาม	4.25	0.75	4.11	0.92	4.00	1.02	4.35	0.67	4.30	0.74	4.00	0.73	4.23	0.78	1.355	0.232
4.การจัดนิทรรศการถาวร มีความน่าสนใจและสวยงาม	4.42	0.61	4.28	0.90	4.25	0.94	4.65	0.59	4.27	0.80	4.41	0.89	4.38	0.63	1.091	0.367
5.การจัดการเรื่องความสะดวก	4.46	0.75	4.28	0.86	4.33	0.87	4.45	0.69	4.41	0.76	4.48	0.98	4.23	0.65	0.785	0.582
6.การจัดบริการร้านจำหน่าย สินค้าที่ระลึกมีจำนวนเพียงพอ	4.08	0.86	4.00	0.89	3.82	0.96	3.70	0.92	4.22	0.82	3.85	0.82	3.83	0.88	1.821	0.094
7.สินค้าที่ระลึกมีเอกลักษณ์ เฉพาะท้องถิ่นและสวยงาม	4.15	0.86	4.02	0.90	3.68	1.22	3.70	0.98	3.95	1.03	3.85	0.82	3.88	0.90	2.251	0.038*
8.การจัดบริการเชื่อมโยงข้อมูล กับพิพิธภัณฑ์อื่นๆ	4.11	0.82	4.05	0.89	3.82	1.19	4.05	0.94	3.73	1.02	4.07	1.04	4.00	0.84	1.309	0.252
9.เวลาในการเปิด-ปิด พิพิธภัณฑ์	4.30	0.76	4.14	0.74	4.11	0.86	4.35	0.67	3.97	0.83	4.07	0.92	4.23	0.58	1.369	0.226
โดยภาพรวมด้านการจัดการ	4.23	0.56	4.06	0.70	3.96	0.84	4.16	0.56	4.05	.54	4.05	0.67	4.10	0.55	1.556	0.159

* $p < .05$ ($.05F_{6, 394} = 2.09$)

จากตารางที่ 40 พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่างกันมีความพึงพอใจต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์
ใตโนเสาร์ในเรื่องสินค้าที่ระลึกมีเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่นและสวยงาม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่พบความแตกต่าง

ตารางที่ 41 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการพิพิธภัณฑ
 ไคโนเสาร์ในประเทศไทยด้านบุคลากรโดยจำแนกตามรายได้

ด้านบุคลากร	ต่ำกว่า 5,000 บาท		5,001 - 10,000 บาท		10,001 - 15,000 บาท		15,001 - 20,000 บาท		20,001 - 25,000 บาท		25,001 - 30,000 บาท		30,000 บาท		F	p
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
	1.เจ้าหน้าที่ในส่วนให้บริการทั่วไปมีจำนวนเพียงพอ	4.01	0.83	3.60	1.12	3.65	0.99	3.80	0.77	3.95	0.85	3.52	0.89	3.63		
2.เจ้าหน้าที่มีความรู้และสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับพิพิธภัณฑได้เป็นอย่างดี	4.28	0.82	3.91	1.07	3.81	1.01	4.20	0.52	4.22	0.79	3.74	0.86	3.85	0.83	3.930	0.001*
3.เจ้าหน้าที่มีมารยาทและมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้มาใช้บริการ	4.47	0.73	4.16	0.94	4.06	0.95	4.25	0.55	4.35	0.79	3.81	1.08	4.19	0.74	3.610	0.002*
4.เจ้าหน้าที่มีมารยาทและมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเจ้าหน้าที่ด้วยกันเอง	4.34	0.84	4.11	0.88	4.00	0.96	4.25	0.55	4.38	0.79	3.89	1.05	4.08	0.74	2.396	0.028*
5.เจ้าหน้าที่มีบุคลิกภาพและการแต่งกายที่เหมาะสม	4.35	0.79	4.16	0.80	4.10	0.89	4.25	0.55	4.08	0.68	4.11	1.05	4.00	0.74	1.648	0.133
6.เจ้าหน้าที่มีความกระตือรือร้นในการให้บริการ	4.27	0.73	3.98	0.97	3.89	0.93	4.30	0.57	3.97	1.01	3.78	1.05	3.94	0.80	2.734	0.013*
7.การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่มีความสอดคล้องกับความคาดหวังของนักท่องเที่ยว	4.20	0.85	3.89	1.13	3.85	1.11	4.15	0.59	3.97	1.07	3.81	1.11	4.02	0.73	1.552	0.160
โดยภาพรวมด้านบุคลากร	4.27	0.60	3.97	0.83	3.91	0.85	4.17	0.50	4.13	0.66	3.81	0.87	3.96	0.64	3.446	0.002*

* $p < .05$ ($.05F_{6, 394} = 2.09$)

จากตารางที่ 41 พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่างกันมีความพึงพอใจต่อการจัดการพิพิธภัณฑไคโนเสาร์ในประเทศไทย ในเรื่องเจ้าหน้าที่ในส่วนให้บริการทั่วไปมีจำนวนเพียงพอ เจ้าหน้าที่มีความรู้และสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับพิพิธภัณฑได้เป็นอย่างดี เจ้าหน้าที่มีมารยาทและมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้มาใช้บริการ เจ้าหน้าที่มีมารยาทและมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเจ้าหน้าที่ด้วยกันเอง และ เจ้าหน้าที่มีความกระตือรือร้นในการให้บริการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 42 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์
ไดโนเสาร์ในประเทศไทยด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกโดยจำแนกตามรายได้

ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก	ต่ำกว่า 5,000 บาท		5,001 - 10,000 บาท		10,001 - 15,000 บาท		15,001 - 20,000 บาท		20,001 - 25,000 บาท		25,001 - 30,000 บาท		มากกว่า 30,000 บาท		F	p
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1.ความสะดวกของเส้นทางในการเดินทางมาพิพิธภัณฑ์	4.16	0.80	4.04	0.91	3.96	0.99	4.25	0.72	4.27	0.93	4.07	1.00	3.96	0.79	1.015	0.415
2.การจัดสภาพภูมิทัศน์ภายนอกพิพิธภัณฑ์	4.30	0.78	4.12	0.87	4.02	0.86	4.40	.60	4.11	0.70	4.04	0.94	4.19	0.82	1.446	0.196
3.การจัดแสดงภายในพิพิธภัณฑ์	4.33	0.72	4.23	0.89	4.25	0.77	4.55	0.51	4.19	0.88	4.41	0.84	4.40	0.60	0.902	0.493
4.ป้ายบอกทางภายในพิพิธภัณฑ์มีความชัดเจน และเพียงพอ	4.22	0.84	4.00	0.98	3.95	0.77	4.35	0.81	4.22	1.00	4.30	0.87	4.25	0.74	1.646	0.133
5.ความเพียงพอของลานจอดรถ	4.12	0.81	3.91	0.97	4.01	0.87	3.85	0.75	4.11	0.84	4.19	1.08	4.04	0.84	0.720	0.634
6.ความสะอาดและการจัดเก็บขยะ	4.24	0.79	4.05	0.83	4.02	0.81	4.05	0.89	4.03	0.90	4.19	1.08	3.94	0.61	1.153	0.331
7.ความสะอาดของห้องน้ำ	4.15	0.91	4.18	0.85	3.71	0.98	4.10	0.85	3.92	0.89	4.11	1.05	3.83	0.76	2.763	0.012*
8.ห้องน้ำมีจำนวนเพียงพอ	4.32	0.83	3.98	0.74	4.12	0.84	4.15	0.75	4.00	0.71	4.00	1.00	3.85	0.75	2.702	0.014*
9.จำนวนเก้าอี้และบริเวณพักผ่อนมีเพียงพอ	4.14	0.88	3.82	0.87	3.96	0.72	3.95	0.89	3.95	0.81	3.93	0.87	3.96	0.79	1.107	0.357
10.ร้านจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่มมีจำนวนเพียงพอ	3.87	0.99	3.60	0.96	3.73	1.10	3.90	1.07	3.59	1.14	3.56	1.05	3.52	1.04	1.180	0.316
11.ร้านจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่มถูกสุขลักษณะ	4.07	0.99	3.89	0.99	3.69	1.06	3.95	0.83	3.70	1.18	3.85	1.03	3.69	0.98	1.637	0.136
โดยภาพรวมด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก	4.17	0.64	3.98	0.69	3.95	0.65	4.14	0.61	4.01	0.59	4.06	0.85	3.97	0.53	1.410	0.209

* $p < .05$ ($.05F_{6, 394} = 2.09$)

จากตารางที่ 42 พบว่านักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่างกันมีความพึงพอใจต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทย ในเรื่องความสะอาดของห้องน้ำ และ ห้องน้ำมีจำนวนเพียงพอ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่พบความแตกต่าง

ตารางที่ 43 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการพิพิธภัณฑ
 ไคโนเสาร์ในประเทศไทยด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อการเผยแพร่โดยจำแนกตามรายได้

ด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อการ เผยแพร่	ต่ำกว่า 5,000 บาท		5,001 - 10,000 บาท		10,001 - 15,000 บาท		15,001 - 20,000 บาท		20,001 - 25,000 บาท		25,001 - 30,000 บาท		มากกว่า 30,000 บาท		F	p
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
	1.การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับพิพิธภัณฑผ่านทางสื่อต่างๆมีความเหมาะสม	3.95	1.12	3.81	1.08	3.70	0.98	3.65	0.88	3.59	1.26	3.56	1.37	3.44		
2.การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับพิพิธภัณฑผ่านทางสื่อต่างๆมีความทั่วถึง	3.91	1.11	3.68	1.04	3.82	0.88	3.80	0.83	3.35	1.25	3.59	1.39	3.31	1.11	2.820	0.011*
3.ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับพิพิธภัณฑทางอินเทอร์เน็ตมีความน่าสนใจ	3.98	1.07	3.79	1.06	3.86	0.92	3.90	0.97	3.73	1.02	3.56	1.15	3.40	1.03	2.234	0.039*
4.การจัดเอกสารแนะนำการชมภายในพิพิธภัณฑมีความน่าสนใจ	3.92	1.08	3.84	1.10	3.61	1.14	3.95	0.94	3.35	1.30	3.56	1.12	3.42	1.07	2.426	0.026*
5.ข้อความบนป้ายโฆษณาพิพิธภัณฑระหว่างเส้นทางมีความชัดเจน	3.83	1.13	4.02	0.94	3.75	0.99	3.90	0.97	3.86	1.03	3.67	1.11	3.56	1.14	1.025	0.409
6.ป้ายโฆษณาพิพิธภัณฑระหว่างเส้นทางมีเพียงพอ	3.84	1.12	3.95	1.01	3.63	1.04	3.90	1.12	3.86	.89	3.63	1.08	3.46	1.02	1.508	0.174
โดยภาพรวมด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อการเผยแพร่	3.90	0.98	3.85	0.89	3.73	0.84	3.85	0.90	3.63	0.92	3.59	1.10	3.43	0.98	1.924	0.076

* $p < .05$ ($.05F_{6, 394} = 2.09$)

จากตารางที่ 43 พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่างกันมีความพึงพอใจต่อการจัดการพิพิธภัณฑไคโนเสาร์ในประเทศไทย ในเรื่องการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับพิพิธภัณฑผ่านทางสื่อต่างๆมีความทั่วถึง, ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับพิพิธภัณฑทางอินเทอร์เน็ตมีความน่าสนใจ และ การจัดเอกสารแนะนำการชมภายในพิพิธภัณฑมีความน่าสนใจ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่พบความแตกต่าง

ตารางที่ 44 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักท่องเที่ยงที่มีต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์
ไดโนเสาร์ในประเทศไทยด้านกิจกรรมนันทนาการโดยจำแนกตามรายได้

ด้านกิจกรรมนันทนาการ	ต่ำกว่า 5,000 บาท		5,001 - 10,000 บาท		15,001 - 20,000 บาท		20,001 - 25,000 บาท		25,001 - 30,000 บาท		มากกว่า 30,000 บาท		F	p		
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.				
1.การจัดกิจกรรมต่างๆเพื่อเผยแพร่ความรู้ อย่างต่อเนื่อง	3.90	1.04	3.96	1.00	3.70	1.10	4.05	0.94	3.41	1.14	3.74	1.20	3.54	0.98	2.102	0.052
2.ความรู้ที่ท่านได้รับจากการจัดนิทรรศการ ของพิพิธภัณฑ์	3.93	1.06	4.21	0.88	4.05	0.85	4.15	0.88	3.81	0.97	3.93	1.24	3.71	1.04	1.548	0.161
3.การนำเสนอเนื้อด้านวิชาการผ่านเทคโนโลยี	4.03	1.03	4.02	0.97	4.06	1.05	4.20	0.77	3.97	0.80	3.74	1.13	3.77	1.10	0.939	0.467
4.ความเหมาะสมของการจัดกิจกรรม นันทนาการในช่วงเทศกาล หรือช่วงเวลาที่สำคัญ	3.87	1.11	3.93	1.10	3.80	1.11	3.90	0.97	4.03	0.80	3.81	1.14	3.48	1.16	1.234	0.288
โดยภาพรวม ด้านกิจกรรมนันทนาการ	3.93	0.97	4.03	0.90	3.90	0.89	4.08	0.84	3.80	0.71	3.81	1.07	3.63	0.99	1.203	0.304

* $p < .05$ ($.05F_{6, 394} = 2.09$)

จากตารางที่ 44 นักท่องเที่ยงที่มีรายได้ต่างกันมีความพึงพอใจต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์
ในประเทศไทย ในทุกๆ เรื่อง ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 45 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์
ไดโนเสาร์ในประเทศไทยด้านความปลอดภัยโดยจำแนกตามรายได้

ด้านความปลอดภัย	ต่ำกว่า 5,000 บาท		5,001 - 10,000 บาท		10,001 - 15,000 บาท		15,001 - 20,000 บาท		20,001 - 25,000 บาท		25,001 - 30,000 บาท		มากกว่า 30,000 บาท		F	p
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
	1.การออกแบบโครงสร้างภายในอาคาร	4.44	0.79	4.35	0.74	4.37	0.77	4.65	0.59	4.54	0.65	4.37	0.97	4.17		
2.พื้นทางเดินเรียบสม่ำเสมอ เดินสะดวกมีความปลอดภัย	4.43	0.77	4.23	0.82	4.35	0.69	4.60	0.60	4.68	0.63	4.30	0.99	4.33	1.00	1.646	0.133
3.ถึงดับเพลิงได้มาตรฐาน	4.20	1.02	4.07	1.00	4.02	1.09	4.35	0.81	3.97	1.07	3.93	1.14	3.98	1.18	0.769	0.595
4.ถึงดับเพลิงมีจำนวนเพียงพอ	4.26	0.97	3.98	1.01	3.99	1.14	4.05	0.94	3.68	1.42	3.93	1.07	3.73	1.33	2.170	0.045*
5.การจัดวางถังดับเพลิง อยู่ในจุดที่สะดวกต่อการใช้งาน	4.37	0.98	4.11	0.94	3.92	1.11	4.15	0.88	3.46	1.45	4.22	1.12	3.83	1.22	4.270	0.000*
6.ส่วนประกอบของโครงสร้าง การจัดแสดงโครงกระดูกไดโนเสาร์ มีความแข็งแรง	4.48	0.68	4.32	0.69	4.30	0.64	4.35	0.75	4.27	0.65	4.41	0.80	4.13	1.12	1.492	0.179
7.ป้ายบอกทางออกฉุกเฉิน มีความชัดเจนของข้อความ และแสงสว่างเพียงพอ	4.44	0.77	4.28	0.77	4.11	0.79	4.25	0.85	4.27	0.73	4.33	1.04	4.06	1.04	1.962	0.070
8.ความสว่างภายในพิพิธภัณฑ์ มีความเหมาะสม	4.28	0.78	4.26	0.72	4.23	0.72	4.20	0.62	4.24	0.72	4.11	0.85	3.96	1.07	1.114	0.354
9.ราวจับและการป้องกัน อุบัติเหตุบริเวณหลุมขุดค้น	4.37	0.76	4.37	0.79	4.25	0.73	4.20	0.70	4.14	0.79	4.00	0.92	4.13	1.05	1.406	0.211
โดยภาพรวม ด้านความปลอดภัย	4.36	0.68	4.22	0.66	4.17	0.69	4.31	.58	4.14	0.69	4.18	0.84	4.04	0.94	1.561	0.157

* $p < .05$ ($.05F_{6, 394} = 2.09$)

จากตารางที่ 45 พบว่านักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่างกันจะมีความพึงพอใจต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในเรื่องถึงดับเพลิงมีจำนวนเพียงพอ และการจัดวางถังดับเพลิงอยู่ในจุดที่สะดวกต่อการใช้งานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่พบความแตกต่าง

ตารางที่ 46 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์
ไดโนเสาร์ในประเทศไทยโดยรวม จำแนกตามรายได้

ความพึงพอใจ	ต่ำกว่า	5,001 -	10,001 -	15,001 -	20,001 -	25,001 -	มากกว่า	F	p							
	5,000	10,000	15,000	20,000	25,000	30,000	30,000									
	บาท	บาท	บาท	บาท	บาท	บาท	บาท									
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.				
1.ด้านการจัดการ	4.23	0.56	4.06	0.70	3.96	0.84	4.16	0.56	4.05	0.54	4.05	0.67	4.10	0.55	1.556	0.159
2.ด้านบุคลากร	4.27	0.60	3.97	0.83	3.91	0.85	4.17	0.50	4.13	0.66	3.81	0.87	3.96	0.64	3.446	0.002*
3.ด้านสถานที่และ สิ่งอำนวยความสะดวก	4.17	0.64	3.98	0.69	3.95	0.65	4.14	0.61	4.01	0.59	4.06	0.85	3.97	0.53	1.410	0.209
4.ด้านการประชาสัมพันธ์ เพื่อการเผยแพร่	3.90	0.98	3.85	0.89	3.73	0.84	3.85	0.90	3.63	0.92	3.59	1.10	3.43	0.98	1.924	0.076
5.ด้านกิจกรรมนันทนาการ	3.93	0.97	4.03	0.90	3.90	0.89	4.08	0.84	3.80	0.71	3.81	1.07	3.63	0.99	1.203	0.304
6.ด้านความปลอดภัย	4.36	0.68	4.22	0.66	4.17	0.69	4.31	0.58	4.14	0.69	4.18	0.84	4.04	0.94	1.561	0.157
โดยภาพรวม	4.18	0.61	4.03	0.64	3.96	0.65	4.14	0.55	3.99	0.54	3.96	0.79	3.91	0.60	1.897	0.080

* $p < .05$ ($.05F_{6, 394} = 2.09$)

จากตารางที่ 46 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนความพึงพอใจต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ ไดโนเสาร์ในประเทศไทย โดยจำแนกตามรายได้ ด้วยค่าสถิติ F-test โดยวิธี One Way ANOVA ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่างกันมีความพึงพอใจโดยรวมต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความพึงพอใจแตกต่างกันในด้านบุคลากร และไม่พบความแตกต่างกันในด้านการจัดการ ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อการเผยแพร่ ด้านกิจกรรมนันทนาการและด้านความปลอดภัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 47 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักท่องเที่ยงที่มีต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์
ไดโนเสาร์ในประเทศไทยด้านบุคลากร เป็นรายคู่ โดยจำแนกตามรายได้

รายได้ต่อเดือน	$\bar{X}$	1	2	3	4	5	6	7
		4.27	3.97	3.91	4.17	4.13	3.81	3.96
1. ต่ำกว่า 5,000 บาท	4.27	-	0.30	0.36*	0.10	0.14	0.46	0.31
2. 5,001 - 10,000 บาท	3.97		-	0.06	-0.20	-0.16	0.16	0.01
3. 10,001 - 15,000 บาท	3.91			-	-0.26	-0.22	0.10	-0.05
4. 15,001 - 20,000 บาท	4.17				-	0.04	0.36	0.21
5. 20,001 - 25,000 บาท	4.13					-	0.32	0.17
6. 25,001 - 30,000 บาท	3.81						-	-0.15
7. มากกว่า 30,000 บาท	3.96							-

* $p < .05$ ($.05F_{6, 394} = 2.09$)

จากตารางที่ 47 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทยด้านบุคลากร เป็นรายคู่ โดยจำแนกตามรายได้ ด้วยวิธีเชฟเฟ (Scheffe') ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ ต่ำกว่า 5,000 บาทต่อเดือน จะมีความพึงพอใจต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ด้านบุคลากร มากกว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ 10,001 - 15,000 บาทต่อเดือน

**ตอนที่ 6 สรุปข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการจัดการแหล่งนันทนาการการท่องเที่ยวพืชรักษ์
ไดโนเสาร์ในประเทศไทย (คำถามปลายเปิด)**

สิ่งที่นักท่องเที่ยวเสนอแนะมีดังต่อไปนี้

1. อยากให้มีบริการน้ำดื่มแก่นักท่องเที่ยว (จำนวน 25 คน)
2. อยากให้ห้องสมุดเปิดบริการ(เฉพาะพืชรักษ์ไดโนเสาร์เวียง) แก่นักท่องเที่ยว (จำนวน 12 คน)
3. อยากให้ร้านบริการอาหารและเครื่องดื่มเปิดบริการ (เฉพาะพืชรักษ์ไดโนเสาร์เวียง) (จำนวน 34 คน)
4. ป้ายบอกทางไปยังพืชรักษ์ไดโนเสาร์เวียงมีจำนวนน้อย อยากให้เพิ่มจำนวนป้ายบอกทาง (จำนวน 13 คน)
5. อยากให้มีบริการรถโดยสารจากสถานีขนส่งผู้โดยสารอำเภอเวียงไปยังพืชรักษ์เวียง ปัจจุบันต้องเช่าเหมารถจักรยานยนต์เพื่อเดินทางเข้าไป ราคาเช่าเหมามีราคาแพง (จำนวน 9 คน)
6. อุปกรณ์ที่ใช้เป็นสื่อมีการชำรุดบ้างแล้ว ควรจะมีการซ่อมบำรุงอย่างสม่ำเสมอ (จำนวน 11 คน)
7. อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ที่ใช้เป็นสื่อไม่มีคำแนะนำวิธีการใช้ ทำให้นักท่องเที่ยวไม่ทราบวิธีการใช้ (จำนวน 12 คน)
8. อยากให้มีการจัดทำคู่มือนำชมภายในพืชรักษ์ทั้งภาษาไทย และภาษาต่างประเทศอย่างสม่ำเสมอ (จำนวน 23 คน)
9. อยากให้มีบริการการนำชมเป็นภาษาอังกฤษ สำหรับคนต่างประเทศด้วย (จำนวน 2 คน)
10. อยากให้มีบริการข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวในบริเวณใกล้เคียงกับพืชรักษ์ด้วย (จำนวน 6 คน)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย ทั้งเพศชายและเพศหญิง โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้คือ

1. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทยจำแนกตามเพศ อายุและรายได้ของนักท่องเที่ยว

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางไปท่องเที่ยวบริเวณพิพิธภัณฑ์สิรินธร จังหวัดกาฬสินธุ์ และพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ภูเวียง จังหวัดขอนแก่น ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สถานภาพทั่วไปของนักท่องเที่ยว

- 1.1. เพศของนักท่องเที่ยว ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มากกว่าเพศชาย โดยเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 57.5 ส่วนเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 42.5
- 1.2. อายุของนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 36 – 50 ปี โดยคิดเป็นร้อยละ 31.5 รองลงมา มีอายุระหว่าง 18 – 24 ปี คิดเป็นร้อยละ 29.5 และนักท่องเที่ยวที่มีอายุ 61 ปีขึ้นไปพบน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 3.5
- 1.3. สถานภาพสมรสของนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด โดยคิดเป็นร้อยละ 49.0 รองลงมา มีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 48.3 และนักท่องเที่ยวที่มีสถานภาพหย่าร้างพบน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 2.8
- 1.4. ภูมิลำเนาของนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยคิดเป็นร้อยละ 69.3 รองลงมา มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคกลาง คิดเป็นร้อยละ 16.5 นักท่องเที่ยวที่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคตะวันตก พบน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 1.0

1.5. อาชีพของนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ประกอบอาชีพข้าราชการ / รัฐวิสาหกิจ โดยคิดเป็นร้อยละ 36.0 รองลงมาคือ นักท่องเที่ยวที่เป็นนักเรียน / นักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 24.5 สำหรับนักท่องเที่ยวที่ประกอบอาชีพอื่นๆ พบน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 4.8

1.6. ระดับการศึกษาสูงสุดของนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ มีระดับการศึกษาสูงสุดอยู่ในระดับปริญญาตรี โดยคิดเป็นร้อยละ 44.5 รองลงมาคือ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย / /ปวช. คิดเป็นร้อยละ 15.8 ส่วนนักท่องเที่ยวที่มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาเอก มีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 1.5

1.7. รายได้ของนักท่องเที่ยวทั้งหมดต่อเดือน นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีรายได้ทั้งหมดต่ำกว่า 5,000 บาทต่อเดือน โดยคิดเป็นร้อยละ 30.8 รองลงมา มีรายได้ 10,001 – 15,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 21.0 กลุ่มที่มีรายได้ 15,001 – 20,000 บาทต่อเดือน มีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 5.0

1.8. ประสบการณ์การมาเที่ยวชมพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ไม่เคยมาเที่ยวชมพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ โดยคิดเป็นร้อยละ 77.3 สำหรับนักท่องเที่ยวที่เคยมาเที่ยวชมพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์คิดเป็นร้อยละ 22.8

1.9. ลักษณะการมาเที่ยวชมพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มาเที่ยวชมพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์เป็นคณะ / กลุ่ม โดยคิดเป็นร้อยละ 39.0 รองลงมาคือ นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชมกับครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 37.8 นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชมพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์คนเดียว พบน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 6.0

1.10. พาหนะที่ใช้ในการเดินทางมาเที่ยวพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางมาพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์โดยรถยนต์ส่วนตัว โดยคิดเป็นร้อยละ 60.5 รองลงมาคือ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาโดยรถนำเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 15.5 สำหรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาโดยรถโรงเรียนพบน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 1.5

1.11. วัตถุประสงค์ในการเข้าชมพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการเข้าชมเพื่อพักผ่อน / ท่องเที่ยว โดยคิดเป็นร้อยละ 58.5 รองลงมา มีวัตถุประสงค์ในการเข้าชมเพื่อทัศนศึกษา คิดเป็นร้อยละ 35.8 สำหรับนักท่องเที่ยวที่แวะมาเพราะเป็นทางผ่านมีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 5.8

1.12. ช่องทางที่ได้รับข่าวสารในการมาเที่ยวครั้งนี้ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารผ่านโทรทัศน์ โดยคิดเป็นร้อยละ 38.5 รองลงมาผ่านทางอินเทอร์เน็ต คิดเป็นร้อยละ 19.0 สำหรับนักท่องเที่ยวที่ได้รับข่าวสารผ่านทางหนังสือพิมพ์มีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 2.8

2. ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทย

ผลการวิจัย พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.04 โดยนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจด้านความปลอดภัยมากที่สุด ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.22 (ระดับมาก) นักท่องเที่ยวที่มีความพึงพอใจน้อยที่สุด คือ ด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อการเผยแพร่ ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.75 (ระดับมาก)

2.1. ด้านการจัดการ ผลการวิจัย พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทย ในด้านการจัดการโดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.10) โดยมีค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจในเรื่องการจัดการความสะอาดมากที่สุด ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.37 (ระดับมาก) สิ่งนี้นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจน้อยที่สุด คือ การให้คำแนะนำในการชมพิพิธภัณฑ์ ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.92 (ระดับมาก)

2.2. ด้านบุคลากร ผลการวิจัย พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ประเทศไทย ในด้านบุคลากรโดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.06) โดยมีค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจในเรื่อง เจ้าหน้าที่ที่มีมารยาทและมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้มาใช้บริการมากที่สุด ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.24 (ระดับมาก) สิ่งนี้นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจน้อยที่สุด คือ เรื่องเจ้าหน้าที่ในส่วนให้บริการทั่วไปมีเพียงพอ ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.78 (ระดับมาก)

2.3. ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก ผลการวิจัย พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทย ในด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกโดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.05) โดยมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในเรื่องการจัดแสดงภายในพิพิธภัณฑ์มากที่สุด ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.31 (ระดับมาก) สิ่งนี้นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจน้อยที่สุด คือ เรื่องร้านจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่มมีจำนวนเพียงพอ ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.71 (ระดับมาก)

2.4. ด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อการเผยแพร่ ผลการวิจัย พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทย ในด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อการเผยแพร่โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.75) โดยมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในเรื่องข้อความบนป้ายโฆษณาพิพิธภัณฑ์ระหว่างเส้นทางมีความชัดเจนมากที่สุด ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.80 (ระดับมาก) สิ่งนี้นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจน้อยที่สุด คือ เรื่องการจัดเอกสารแนะนำการชมภายในพิพิธภัณฑ์มีความน่าสนใจ ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.70 (ระดับมาก)

2.5. ด้านกิจกรรมนันทนาการ ผลการวิจัย พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทย ในด้านกิจกรรมนันทนาการโดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.89) โดยมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในเรื่องการนำเสนอเนื้อหาวิชาการ

ผ่านเทคโนโลยีมากที่สุด ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.99 (ระดับมาก) สิ่งที่นักท่องเที่ยวพึงพอใจน้อยที่สุด คือ เรื่องการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อเผยแพร่ความรู้อย่างต่อเนื่อง ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.77 (ระดับมาก)

2.6. **ด้านความปลอดภัย** ผลการวิจัย พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ ในด้านความปลอดภัยโดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22) โดยมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในเรื่องการออกแบบโครงสร้างภายในอาคารมากที่สุด ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.39 (ระดับมาก) สิ่งที่นักท่องเที่ยวพึงพอใจน้อยที่สุด คือ เรื่องถึงดับเพลิงมีจำนวนเพียงพอ ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.01 (ระดับมาก)

3. ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความพึงพอใจต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทยโดยจำแนกตามเพศ

ผลการวิจัย พบว่า นักท่องเที่ยวชายและหญิงมีความพึงพอใจโดยรวมต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($t = -2.649, p = 0.008$) และมีความพึงพอใจแตกต่างกันในด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก, ด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อการเผยแพร่ด้านกิจกรรมนันทนาการ และ ด้านความปลอดภัย และไม่พบความแตกต่างกันในด้านการจัดการและด้านบุคลากร

ด้านการจัดการ ผลการวิจัย พบว่า นักท่องเที่ยวชายและเพศหญิงมีความพึงพอใจต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทย ในด้านการจัดการไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ($t = -1.430, p = 0.153$) โดยนักท่องเที่ยวเพศชายมีค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจ เท่ากับ 4.05 (ระดับมาก) ซึ่งมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับเดียวกับ นักท่องเที่ยวเพศหญิง ที่มีค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจ เท่ากับ 4.14 (ระดับมาก)

ด้านบุคลากร ผลการวิจัย พบว่า นักท่องเที่ยวชายและเพศหญิงมีความพึงพอใจต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทย ในด้านบุคลากรไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ($t = -1.526, p = 0.128$) โดยนักท่องเที่ยวเพศชายมีค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจ เท่ากับ 4.00 (ระดับมาก) มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับเดียวกับ นักท่องเที่ยวเพศหญิง ที่มีค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจ เท่ากับ 4.11 (ระดับมาก)

ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก ผลการวิจัย พบว่า นักท่องเที่ยวชายและเพศหญิงมีความพึงพอใจต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทย ในด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ($t = -2.75, p = 0.06$) โดยนักท่องเที่ยวเพศหญิงมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ เท่ากับ 4.12 (ระดับมาก) มากกว่า นักท่องเที่ยวชาย ซึ่งมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ เท่ากับ 3.94 (ระดับมาก)

ด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อการเผยแพร่ ผลการวิจัย พบว่า นักท่องเที่ยวชายและเพศหญิงมีความพึงพอใจต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทย ในด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อการเผยแพร่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ($t = -2.465, p =$

0.014) โดยนักท่องเที่ยวเพศหญิงมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ เท่ากับ 3.85 (ระดับมาก) มากกว่านักท่องเที่ยวเพศชาย ซึ่งมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ เท่ากับ 3.61 (ระดับมาก)

ด้านกิจกรรมนันทนาการ ผลการวิจัย พบว่า นักท่องเที่ยวเพศชายและเพศหญิงมีความพึงพอใจต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทยในด้านกิจกรรมนันทนาการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ($t = -2.847, p = 0.005$) โดยนักท่องเที่ยวเพศหญิงมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ เท่ากับ 4.00 (ระดับมาก) มากกว่านักท่องเที่ยวเพศชาย ซึ่งมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ เท่ากับ 3.74 (ระดับมาก)

ด้านความปลอดภัย ผลการวิจัย พบว่า นักท่องเที่ยวเพศชายและเพศหญิงมีความพึงพอใจต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทย ในด้านความปลอดภัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ($t = -2.521, p = 0.012$) โดยนักท่องเที่ยวเพศหญิงมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ เท่ากับ 4.30 (ระดับมาก) มากกว่านักท่องเที่ยวเพศชาย ซึ่งมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ เท่ากับ 4.12 (ระดับมาก)

4. ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทยโดยจำแนกตามอายุ

ผลการวิจัย พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีอายุต่างกันมีความพึงพอใจโดยรวมต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ($F = 5.549, p = 0.000$) และมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจแตกต่างกันในด้านทุกด้าน

ด้านการจัดการ ผลการวิจัย พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีอายุต่างกันมีความพึงพอใจต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทย ในด้านการจัดการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ($F = 4.531, p = 0.001$) โดยนักท่องเที่ยวที่มีอายุตั้งแต่ 61 ปีขึ้นไป มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจมากที่สุด เท่ากับ 4.45 (ระดับมาก) และมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีอายุระหว่าง 25 – 35 ปี น้อยที่สุด เท่ากับ 3.94 (ระดับมาก)

ด้านบุคลากร ผลการวิจัย พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีอายุต่างกันมีความพึงพอใจต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทย ในด้านบุคลากร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ($F = 6.15, p = 0.000$) โดยนักท่องเที่ยวที่มีอายุระหว่าง 18 – 24 ปี มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจมากที่สุด เท่ากับ 4.27 (ระดับมาก) และมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีอายุระหว่าง 25 – 35 ปี น้อยที่สุด เท่ากับ 3.80 (ระดับมาก)

ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก ผลการวิจัย พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีอายุต่างกันมีความพึงพอใจต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทย ในด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ($F = 4.727, p = 0.001$) โดยนักท่องเที่ยวที่มีอายุ 61 ปีขึ้นไป มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจมากที่สุด เท่ากับ 4.34 (ระดับมาก) และมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีอายุระหว่าง 25 – 35 ปี น้อยที่สุด เท่ากับ 3.98 (ระดับมาก)

ด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อการเผยแพร่ ผลการวิจัย พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีอายุต่างกันมีความพึงพอใจต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทย ในด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อการเผยแพร่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ($F = 3.871, p = 0.004$) โดยนักท่องเที่ยวที่มีอายุ 61 ปีขึ้นไป มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจมากที่สุด เท่ากับ 4.31 (ระดับมาก) และมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีอายุระหว่าง 25 – 35 ปี น้อยที่สุด เท่ากับ 3.57 (ระดับมาก)

ด้านกิจกรรมนันทนาการ ผลการวิจัย พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีอายุต่างกันมีความพึงพอใจต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทย ในด้านกิจกรรมนันทนาการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ($f = 2.667, p = 0.032$) โดยนักท่องเที่ยวที่มีอายุ 61 ปีขึ้นไปมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจมากที่สุด เท่ากับ 4.36 (ระดับมาก) และมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีอายุระหว่าง 25 – 35 ปี น้อยที่สุด เท่ากับ 3.76 (ระดับมาก)

ด้านความปลอดภัย ผลการวิจัย พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีอายุต่างกันจะมีความพึงพอใจต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทย ในด้านความปลอดภัย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ($F = 3.896, p = 0.004$) โดยนักท่องเที่ยวที่มีอายุ 61 ปีขึ้นไปมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจมากที่สุด เท่ากับ 4.44 (ระดับมาก) และมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีอายุระหว่าง 25 – 35 ปี น้อยที่สุด เท่ากับ 4.10 (ระดับมาก)

5. ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทยโดยจำแนกตามรายได้

ผลการศึกษา พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่างกันมีความพึงพอใจโดยรวมต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($F = 1.897, p = 0.080$) ในด้านบุคลากร และไม่พบความแตกต่างในด้านการจัดการ ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อการเผยแพร่ ด้านกิจกรรมนันทนาการ และด้านความปลอดภัย

ด้านการจัดการ ผลการวิจัย พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่างกันมีความพึงพอใจต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทย ในด้านการจัดการ ไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ($F = 1.556, p = 0.159$) โดยนักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจมากที่สุด เท่ากับ 4.23 (ระดับมาก) และมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีรายได้ระหว่าง 10,001 – 15,000 บาท น้อยที่สุด เท่ากับ 3.96 (ระดับมาก)

ด้านบุคลากร ผลการวิจัย พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่างกันมีความพึงพอใจต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทย ในด้านบุคลากร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ($F = 3.446, p = 0.002$) โดยนักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจมากที่สุด เท่ากับ 4.27 (ระดับมาก) และมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีรายได้ 25,001 – 30,000 บาท น้อยที่สุด เท่ากับ 3.81 (ระดับมาก)

ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก ผลการวิจัย พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่างกันมีความพึงพอใจต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทย ในด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ($F = 1.410, p = 0.209$) โดยนักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจมากที่สุด เท่ากับ 4.17 (ระดับมาก) และมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีรายได้ระหว่าง 10,001 – 15,000 บาท น้อยที่สุด เท่ากับ 3.95 (ระดับมาก)

ด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อการเผยแพร่ ผลการวิจัย พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่างกันมีความพึงพอใจต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทย ในด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อการเผยแพร่ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ($F = 1.924, p = 0.076$) โดยนักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจมากที่สุด เท่ากับ 3.90 (ระดับมาก) และมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีรายได้มากกว่า 30,000 บาท น้อยที่สุด เท่ากับ 0.43 (ระดับปานกลาง)

ด้านกิจกรรมนันทนาการ ผลการวิจัย พบว่านักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่างกันมีความพึงพอใจต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทย ในด้านกิจกรรมนันทนาการ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ($F = 1.203, p = 0.304$) โดยนักท่องเที่ยวที่มีรายได้ระหว่าง 15,001 – 20,000 บาท มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจมากที่สุด เท่ากับ 4.08 (ระดับมาก) และมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีรายได้มากกว่า 30,000 บาท น้อยที่สุด เท่ากับ 3.63 (ระดับมาก)

ด้านความปลอดภัย ผลการวิจัย พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่างกันมีความพึงพอใจต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทย ในด้านความปลอดภัย ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ($F = 1.561, p = 0.157$) โดยนักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจมากที่สุด เท่ากับ 4.36 (ระดับมาก) และมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีรายได้มากกว่า 30,000 บาท น้อยที่สุด เท่ากับ 4.04 (ระดับมาก)

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยในบทที่ 4 เรื่อง “การศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์” ผู้วิจัยได้อภิปรายผลในด้านต่างๆ ดังนี้

ด้านการจัดการ จากผลการวิจัย ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทย ด้านการจัดการพบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.10$) สิ่งที่นักท่องเที่ยวพึงพอใจมากที่สุด คือ การจัดการความสะอาดมากที่สุด ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่าพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์มีระบบการจัดการเรื่องความสะอาดที่ดี มีการจัดบุคลากรทำความสะอาดทั้งบริเวณภายใน และภายนอกรอบๆ บริเวณพิพิธภัณฑ์ การจัดการในเรื่องความสะอาดของ

สถานที่ท่องเที่ยวที่น่าจะมีความสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นการจัดวางถังขยะ หรือ ระบบการจัดเก็บขยะ จึงจะทำให้แหล่งท่องเที่ยวดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวชมได้ สอดคล้องกับ ปฐมพงษ์ ก้อยสสาร (2548) ศึกษาเรื่องความต้องการ ความพึงพอใจและปัญหาของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยบริเวณเกาะเสม็ด พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจมากในด้านสถานที่ทั้ง ความสวยงาม ความสะอาด ความปลอดภัย ความสะดวกสบาย ความเหมาะสม จำนวนและ สาธารณูปโภค เพราะว่า สถานที่ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยบริเวณเกาะเสม็ด จังหวัด ระยอง มีบริเวณที่อยู่ในแหล่งธรรมชาติที่สวยงาม ชายหาดและน้ำทะเลมีความสะอาด ประกอบอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาแหลมหญ้า – หมู่เกาะเสม็ด จึงส่งผลให้มีบรรยากาศที่ดี อากาศบริสุทธิ์

ด้านบุคลากร ผลการวิจัย พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก สิ่งที่ นักท่องเที่ยวพึงพอใจมากที่สุด คือ เจ้าหน้าที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้มาใช้บริการ อาจจะเป็น เพราะว่าบุคลากรของพิพิธภัณฑสถานมีความเต็มใจในการปฏิบัติงานบริการ สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องการ จัดการการเรียนรู้ของแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต: พิพิธภัณฑสถานของ สุมาลี สังข์ศรี และคณะ (2548: 121) กล่าวไว้ว่า บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในพิพิธภัณฑสถานควรมีจำนวนเพียงพอ และมีความเชี่ยวชาญในเรื่อง พิพิธภัณฑสถาน และมีความรู้เฉพาะด้านตามประเภทของพิพิธภัณฑสถาน เช่น วิทยาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ฯ ตลอดทั้งควรมีเทคนิคในการถ่ายทอดความรู้ มีจิตใจเป็นผู้ให้บริการ และได้รับการพัฒนาอย่างสม่ำเสมอ และเพชรรัตน์ ภูพันธ์ (2550) ที่ศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างประเทศ เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในกรุงเทพมหานคร พบว่า นักท่องเที่ยว มีความพึงพอใจ เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในกรุงเทพมหานคร ในด้านบุคลากรโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีความพึงพอใจในผู้ให้บริการมีใจรักในบริการ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และผู้ให้บริการมีบุคลิกภาพที่ดีสะอาด เรียบร้อยมีมารยาทดี มากที่สุด

ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก ผลการวิจัย พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก สิ่งที่นักท่องเที่ยวพึงพอใจมากที่สุด คือ เรื่องการจัดแสดงภายในพิพิธภัณฑสถานมากที่สุด ทั้งนี้พิพิธภัณฑสถานใดโนเสาร์มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้ในการจัดแสดงนิทรรศการ เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้ และเข้าใจในนิทรรศการมากที่สุด เป็นการท่องเที่ยวที่มีสาระ ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรวิทย์ องค์กรุทธรักษา (2544) ที่ศึกษาเรื่องพิพิธภัณฑสถานที่พึงประสงค์ของ นักท่องเที่ยวชาวไทยในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า สิ่งอำนวยความสะดวกในด้าน กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ต้องการ 5 อันดับ คือ มีเจ้าหน้าที่บริการนำชมและให้ข้อมูลที่ ชำนาญ มีเอกสารและหนังสือเกี่ยวกับเนื้อหาที่จัดแสดงจำหน่าย มีห้องฉายภาพยนตร์หรือวิดีโอ มี คอมพิวเตอร์เชื่อมโยงข้อมูลจากพิพิธภัณฑสถานอื่น และมีห้องสมุดที่รวบรวมเอกสาร งานวิจัยที่ เกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่จัดแสดง และสิริพรรณ ธีรศรีโชติ (2548) กล่าวว่าไม่ว่าจะเป็นพิพิธภัณฑสถาน ประเภทใดหรือมีรูปแบบการจัดแสดงแบบใดก็ตาม ควรมีส่วนบริการที่ทันสมัยและให้ความ สะดวกสบายแก่ผู้เข้าชม รวมทั้งจะต้องบำรุงรักษาส่วนบริการเหล่านี้ให้มีสภาพดีตลอดเวลาของ

การใช้งาน เนื่องจากเป็นส่วนที่สร้างความประทับใจระหว่างการเข้าชมได้ทั้งแง่บวกและแง่ลบ ทั้งยังเป็นสิ่งที่ผู้ชมคาดหวังว่าเมื่อมาเข้าชมพิพิธภัณฑ์แล้วจะได้เข้าชมนิทรรศการ และใช้ส่วนบริการต่างๆ ที่มีสภาพดี สวยงาม ไม่มีการชำรุดเสียหาย จึงเป็นส่วนหนึ่งของการให้บริการที่พิพิธภัณฑ์จะต้องตระหนักถึง และ นิคม มุสิกคามะ (2521) ได้กล่าวถึง ปัจจัยชี้วัดประสิทธิผลของพิพิธภัณฑ์ว่า รูปแบบการแสดง เป็นองค์ประกอบหลักของพิพิธภัณฑ์ทุกแห่ง การประเมินประสิทธิผลของพิพิธภัณฑ์มักจะประเมินจากรูปแบบการจัดแสดงเป็นอันดับแรก แม้ว่านิทรรศการที่จัดจะเป็นนิทรรศการประจำ แต่ไม่ได้หมายความว่าต้องคงรูปแบบเดิมตลอดไป ควรมีการเปลี่ยนแปลงในระยะเวลาที่เหมาะสมด้วย เพื่อให้เกิดความเคลื่อนไหว และผู้เข้าชมไม่เกิดความเบื่อหน่ายเมื่อกลับมาเยี่ยมชมอีกครั้งหนึ่ง

ด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อการเผยแพร่ ผลการวิจัย พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก สิ่งที่นักท่องเที่ยวพึงพอใจมากที่สุด คือ เรื่องข้อความบนป้ายโฆษณาพิพิธภัณฑ์ระหว่างเส้นทางมีความชัดเจน แสดงว่า ป้ายบอกทางมาพิพิธภัณฑ์มีความสำคัญในการเดินทางที่เข้าชม สอดคล้องกับ วรวิทย์ องค์ครุฑรักษา (2544) ที่ศึกษาเรื่องพิพิธภัณฑ์ที่พึงประสงค์ของนักท่องเที่ยวชาวไทย ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ปัจจัยที่ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้าถึงพิพิธภัณฑ์ได้ง่ายและสะดวก 3 อันดับคือ การมีป้ายบอกทางเข้าชัดเจนและป้ายบอกทางเป็นระยะๆ มีรถรับจ้างทั่วไปสามารถพาไปได้ และเส้นทางไปพิพิธภัณฑ์เป็นถนนหลวงสายหลัก ทั้งนี้สื่อที่นักท่องเที่ยวได้รับข่าวสารจากพิพิธภัณฑ์ได้ดีที่สุด 3 อันดับ คือ ป้ายโฆษณาพิพิธภัณฑ์ระหว่างเส้นทางท่องเที่ยว วารสารและนิตยสาร และศูนย์บริการนักท่องเที่ยว

ด้านกิจกรรมนันทนาการ ผลการวิจัย พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก สิ่งที่นักท่องเที่ยวพึงพอใจมากที่สุด คือ เรื่องการนำเสนอเนื้อหาวิชาการผ่านเทคโนโลยีมากที่สุด การจัดกิจกรรมนันทนาการต่างๆของพิพิธภัณฑ์ เพื่อให้เกิดความเพลิดเพลิน สนุกสนาน และให้สอดคล้องกับแหล่งท่องเที่ยว พิพิธภัณฑ์ควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว สอดคล้องกับ สุมาลี สังข์ศรี และคณะ (2548) ศึกษาเรื่องการจัดการเรียนรู้ของแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต: พิพิธภัณฑ์ ที่ว่า 1.) พิพิธภัณฑ์แต่ละแห่งควรมีการจัดกิจกรรมหลากหลายในขอบเขตภาระหน้าที่ของตนเอง เช่น มีทั้งการจัดแสดง (โดยมีการจัดกลุ่มหรือหมวดหมู่ของการจัดแสดง) เช่น การจัดนิทรรศการถาวรและชั่วคราว การบรรยายให้ความรู้ การจัดสัมมนา การจัดค่าย การจัดกิจกรรมภาคสนาม กิจกรรมวันสำคัญ เหตุการณ์สำคัญ เป็นต้น 2.) พิพิธภัณฑ์แต่ละแห่งควรพิจารณาหาจุดเด่นของตน และส่งเสริมจุดเด่นนั้น 3.) ควรมีกิจกรรมหลักและกิจกรรมเสริม กิจกรรมหลักเป็นกิจกรรมที่เป็นจุดเด่นของพิพิธภัณฑ์ ส่วนกิจกรรมเสริมอาจจัดตลอดหรือจัดเป็นช่วงเวลา เช่น เข้าค่ายพักแรม ทักษะศึกษาเชิงอนุรักษ์ โฮมสเตย์ ฯลฯ 4.) จัดกิจกรรมความต้องการของแต่ละกลุ่มเป้าหมาย หรือตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน สถานศึกษาที่แสดงความจำนง 5.) จัดกิจกรรมนอกสถานที่ เช่น อบรมสัมมนาตามหน่วยงานต่างๆ จัดหน่วย

เคลื่อนที่ออกไปจัดนิทรรศการเนื่องในโอกาสวันสำคัญต่างๆ 6.) จัดทำสื่อประเภทต่างๆ เผยแพร่ความรู้ เช่น เอกสาร แผ่นพับ โปสเตอร์ วิดิทัศน์ รายการโทรทัศน์ รายการวิทยุ และการเผยแพร่ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต

ด้านความปลอดภัย ผลการวิจัย พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ที่รักท่องเที่ยวพึงพอใจมากที่สุด คือ การออกแบบโครงสร้างภายในอาคาร แสดงว่า การจัดการด้านความปลอดภัยของพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์อยู่ในระดับดี ทำให้นักท่องเที่ยวมีความมั่นใจในการมาท่องเที่ยวที่พิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ สอดคล้องกับ ทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ที่ว่า ความต้องการของมนุษย์เป็นไปตามลำดับขั้น ความต้องการทางด้านร่างกาย ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย ความต้องการมีส่วนร่วมในสังคม ความต้องการด้านเกียรติยศชื่อเสียง และความต้องการประสบผลสำเร็จในชีวิต มนุษย์มีความต้องการอยู่ตลอดเวลา เมื่อความต้องการอย่างหนึ่งได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการอย่างอื่นก็จะเข้ามาแทนที่ เป็นขบวนการที่ไม่สิ้นสุด และวิกานดา เสนาลักษณ์ (2550) ศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีการบริการตลาดน้ำวัดคอนฮวย ตำบลบางกระทีก อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม พบว่า การประกอบกิจกรรมนันทนาการที่เกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยว มักมีแนวโน้มที่จะเกิดอุบัติเหตุได้ง่าย ดังนั้น ควรมีการเตรียมการด้านความปลอดภัยต่างๆ และรักษาความปลอดภัยให้เหมาะสม รวมทั้งการฝึกอบรมบุคลากรให้สามารถป้องกันความปลอดภัย และปฐมพยาบาลเบื้องต้นได้

เมื่อจำแนกตามเพศ ผลการวิจัย พบว่า นักท่องเที่ยวเพศหญิงมีความพึงพอใจมากกว่านักท่องเที่ยวเพศชาย ในด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อการเผยแพร่ ด้านกิจกรรมนันทนาการ และด้านความปลอดภัย อาจจะเป็นเพราะว่านักท่องเที่ยวเพศหญิงให้ความสำคัญในเรื่องต่างๆ มากกว่านักท่องเที่ยวเพศชาย และในปัจจุบันนักท่องเที่ยวเพศหญิงมีการเดินทางท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น แต่เดิมในอดีต ที่เพศหญิงจะต้องอยู่กับเหย้าเฝ้ากับเรือน ความขัดแย้งระหว่างเพศชายและเพศหญิงมีมากกว่าเดิม ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ เพชรรัตน์ ภูพันธ์ (2550) ที่ศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างประเทศ เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 31 – 40 ปี รองลงมา คือ อายุระหว่าง 20 – 30 ปี ระดับการศึกษาสูงสุดส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรี หรือเทียบเท่า อาจเนื่องมาจากเพศหญิงให้ความสำคัญ และเอาใจใส่เกี่ยวกับสุขภาพมากกว่าเพศชาย และอยู่ในวัยทำงาน โดยต้องการผ่อนคลายความตึงเครียด และความเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้า จากภาระงาน และภาระครอบครัว และชลวรรณ อัดนะ (2549) ที่ศึกษาเรื่องความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการบริการในพื้นที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 32.24 ปี มีการศึกษาระดับปริญญาตรี มีสถานภาพโสด และมีอาชีพรับราชการ

เมื่อจำแนกตามอายุ ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวที่มีอายุต่างกันมีความพึงพอใจแตกต่างกันในทุกด้าน และเมื่อพิจารณาเป็นรายได้พบว่านักท่องเที่ยวที่มีอายุ 18 – 24 ปี มีความพึงพอใจโดยรวมต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทย มากกว่า นักท่องเที่ยวที่มีอายุ 25 – 35 ปี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่านักท่องเที่ยวที่มีอายุ 18 – 25 ปี เป็นกลุ่มที่อยู่ในช่วงการเรียนรู้ประสบการณ์ใหม่ๆ จึงทำให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยว อีกทั้งแหล่งท่องเที่ยวประเภทพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ เหมาะแก่การเรียนรู้ ค้นคว้า ศึกษาเกี่ยวกับธรณีวิทยา และนักท่องเที่ยวที่มีอายุ 25 – 35 ปี เป็นช่วงวัยทำงาน เป็นการมาท่องเที่ยวเพื่อความเพลิดเพลิน ผ่อนคลายความเครียดจากการทำงานมากกว่ามาเพื่อศึกษาหาความรู้ หรือเพื่อหาประสบการณ์ใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เบญจมาศ ประยูรหงส์ (2549) ที่ศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวสวนสัตว์คูสิต พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีอายุแตกต่างกันมีความพึงพอใจต่อการจัดการแหล่งสวนสัตว์คูสิตโดยรวมแตกต่างกัน

เมื่อจำแนกตามรายได้ ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่างกันมีความพึงพอใจแตกต่างกัน และนักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท มีความพึงพอใจต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทยด้านบุคลากรมากกว่า นักท่องเที่ยวที่มีรายได้ 10,001 – 15,000 บาท อาจจะเป็นเพราะว่านักท่องเที่ยวกลุ่มที่มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท ตระหนักถึงความสำคัญในการจัดการแหล่งการเรียนรู้ ประเภทพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ เพราะเป็นการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียนสามารถเข้าไปหาความรู้ได้ตลอดเวลา ดังคำกล่าวของสถาบันพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้แห่งชาติที่ว่า (2550: 5) พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้จึงเป็นแหล่งเรียนรู้ทางเลือกที่ใครก็ตามสามารถเข้าไปหาความรู้ได้ โดยไม่มีขีดจำกัดของเพศ วัย ระดับการศึกษา หรือสถานภาพทางสังคม

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยครั้งนี้

1. **ด้านการจัดการ** นักท่องเที่ยวมีระดับความพึงพอใจด้านการจัดการอยู่ในระดับมากทางพิพิธภัณฑ์ควรรักษาระดับนี้ไว้ และพัฒนางานด้านการจัดการให้ถึงระดับดีมาก และควรมีการจัดบุคลากรแนะนำในการชม สำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการให้มีการแนะนำในการชมภายในพิพิธภัณฑ์ และควรเปิดห้องสมุดไว้บริการแก่นักท่องเที่ยว หรือผู้ที่สนใจค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับไดโนเสาร์ ซึ่งพิพิธภัณฑ์มีห้องสมุดอยู่แล้ว แต่ไม่มีการเปิดให้บริการ

2. **ด้านบุคลากร** ควรมีการจัดบุคลากรเพิ่มในส่วนของการบริการทั่วไป เนื่องจากมีจำนวนไม่เพียงพอ และควรมีการจัดอบรมภาษาต่างประเทศให้กับบุคลากร เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ
3. **ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก** ควรมีการจัดบริการรถรับส่ง ระหว่างพิพิธภัณฑ์และสถานีขนส่ง เพื่อบริการแก่นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาโดยรถโดยสารประจำทาง ร้านอาหารในพิพิธภัณฑ์ควรเปิดให้บริการ (เฉพาะพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ภูเวียง) อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ในส่วนของ การจัดแสดงบางอย่างชำรุด ควรมีที่ซ่อมบำรุงและดูแลอย่างสม่ำเสมอ
4. **ด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อการเผยแพร่** ควรมีการจัดเอกสารแนะนำการชมพิพิธภัณฑ์ในรูปแบบแผ่นพับ แก่นักท่องเที่ยวทั้งภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ ข่าวสารต่างๆ เกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ควรมีทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ อีกทั้งข้อมูลควรเป็นปัจจุบัน
5. **ด้านกิจกรรมนันทนาการ** ควรมีการส่งเสริมกิจกรรมนันทนาการในพิพิธภัณฑ์ ให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการผลิตสินค้าที่ระลึกด้วยตัวเอง และสามารถนำไปได้ด้วย เช่น การระบายสีตุ๊กตาไดโนเสาร์ และควรมีการจัดกิจกรรมค่ายพักแรมสำหรับเยาวชนทั่วทั้งประเทศ ให้มีความรู้เรื่องไดโนเสาร์ และคุณค่าของพิพิธภัณฑ์
6. **ด้านความปลอดภัย** นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในด้านความปลอดภัยมากที่สุด ควรรักษาระดับนี้ และควรดูแลอุปกรณ์ประโกรงสร้างไดโนเสาร์ให้แข็งแรงอยู่เสมอ เพราะอาจเกิดอันตรายต่อนักท่องเที่ยวได้ เนื่องจากมีขนาดใหญ่

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะอย่างยิ่ง กรมทรัพยากรธรณี ควรมีนโยบายร่วมมือกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์พิเศษซึ่งได้แก่ พิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ให้เป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเป็นวาระแห่งชาติ เมื่อพิจารณาถึงแหล่งท่องเที่ยวเฉพาะ เช่น พิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์มีเพียง 13 ประเทศ จำนวน 32 แห่งเท่านั้น และประการสำคัญแหล่งท่องเที่ยวทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือในปัจจุบันเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศน้อยที่สุดในประเทศ ถ้ามีการส่งเสริมการท่องเที่ยวเฉพาะ เช่น พิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์

ส่งเสริมระบบอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้มาถึงพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ทั้งพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ภูเวียงและพิพิธภัณฑ์สิรินธร ได้แก่ ภาคสาธารณสุขปโทศ สิ่งอำนวยความสะดวก ร้านอาหาร ที่พัก ระบบการขนส่งและการคมนาคม ธุรกิจจำหน่ายสินค้าและของที่ระลึก

ส่งเสริมด้านการประชาสัมพันธ์ อย่างเป็นระบบทั้งในสื่ออิเล็กทรอนิกส์ แผ่นพับ แผนที่ โฆษณาประชาสัมพันธ์ ร่วมมือทำแผ่นพับโฆษณา แผนที่เส้นทางท่องเที่ยวต่างๆ ควรมี

แนะนำระบุแหล่งท่องเที่ยวประเภทพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ไว้ด้วย จัดทำเส้นทางท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวทางธรณีวิทยาอื่นๆไว้ด้วยกัน เป็นต้น

2. องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ควรถือเป็นนโยบายหลักให้ องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และเทศบาลต่างๆ ได้ร่วมมือกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ในการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยว เช่น การเดินทาง ตลอดจนการประชาสัมพันธ์อย่างเป็นระบบ

3. กระทรวงศึกษาธิการควรมีนโยบายให้เขตการศึกษาในภูมิภาคได้ถือเป็นนโยบายให้พื้นที่ที่อยู่ใกล้เคียงและในภูมิภาคได้จัดทัศนศึกษาถือว่าพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์เป็นแหล่งเรียนรู้ทั้งในระบบการศึกษาพื้นฐานและการศึกษาตามอัธยาศัย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาแหล่งนันทนาการการท่องเที่ยวประเภท พิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์อย่างยั่งยืน

2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับมาตรฐาน และคุณภาพการให้บริการต่อผู้มารับบริการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์

3. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการตลาดขององค์กรที่ไม่หวังผลกำไรประเภทพิพิธภัณฑ์

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กรมทรัพยากรธรณี. **พิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ภูเวียง**[Online]. กรุงเทพฯ: กรมทรัพยากรธรณี แหล่งที่มา <http://www.dmr.go.th/main.php?filename=museum3>[16 ตุลาคม 2551]
- กิตติ พลกล้า. **สัมภาษณ์**, 30 มิถุนายน 2551.
- คณิต เขียววิชัย. **หลักนันทนาการ**. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์, 2530.
- จรินทร์ ธานีรัตน์. **นันทนาการชุมชน**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, 2528.
- จันทร์ ผ่องศรี. **นันทนาการ**. กรุงเทพฯ: ภาควิชาพลศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.
- จิรา จงกล. **นำชมพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพระนคร**. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร, 2527.
- ฉลองศรี พิมพ์สมพงศ์. **การวางแผนและพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2542.
- ชลวรรณ อัดนะ. **ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการบริการในพื้นที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารทรัพยากรป่าไม้ บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2549.
- คู่ย์ ชุมสาย, ม.ล. **ปฐมบทแห่งวิชาการท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2527.
- ทรัพยากรธรณี, กรม. **ทำเนียบซากดึกดำบรรพ์ไทย นามยกย่องบุคคล**. กรุงเทพฯ: กรมทรัพยากรธรณี กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2549.
- ทวีพร บานชนจักร. **สัมภาษณ์**, 30 มิถุนายน 2551.
- ธงชัย สันติวงษ์. **การจัดการ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.
- นราเมศวร์ ชีระรังสิกุล และสุวภาคย์ อิมสมุทร. **พิพิธภัณฑ์สิรินธร อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์**. กรุงเทพฯ: กรมทรัพยากรธรณี กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2548.
- นิคม มุสิกมะมาระ, กุลพันธดา จันทร์โพธิ์ศรี และ มณีรัตน์ ท่วมเจริญ. **วิชาการพิพิธภัณฑ์**.
- นิตา ชัชกุล. **อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2521.
- บุญชม ศรีสะอาด. **การวิจัยเบื้องต้น**. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น, 2535.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. **การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน**. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิชาการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2548.

เบญจมาศ ประยูรหงษ์. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวสวนสัตว์
คูสิต. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, การจัดการนันทนาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิ
โรฒ. 2549.

ปริญญ์ ก้อสตา. ความต้องการ ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิง
ผจญภัยบริเวณเกาะเสม็ด. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การ
กีฬา สำนักวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.

ปรีชา แดงโรจน์. อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสู่ศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ:ไฟว์ แอนด์ โฟร์ พรินต์ติ้ง,
2544.

ปาริฉัตร เวียร่า. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยวประเภทนันทนาการ ศึกษา
เฉพาะกรณีสวนสยาม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาการจัดการนันทนาการ
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2547.

พอล แบร์เร็ดต์. ตลุยโลกไดโนเสาร์. แปลโดย คุณากร วาณิชวีรุฬห์. กรุงเทพฯ: เนชั่นเนลจีโอ
กราฟฟีก, 2550.

พัชรา ลาภลือชัย. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการจัดการท่องเที่ยวตลาดน้ำดำเนิน
สะดวก จังหวัดราชบุรี และตลาดน้ำท่าคา จังหวัดสมุทรสงคราม. วิทยานิพนธ์ปริญญา
โทมหาบัณฑิต สาขาการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2546.

พัฒนา ราชวงศ์. การท่องเที่ยว ข้อพิจารณาเพื่อการวิจัย และวางแผนพัฒนา. (ม.ป.ท.), 2542.

เพชรรัตน์ ภูพันธ์. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ เกี่ยวกับการ
ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขา
วิทยาศาสตร์การกีฬา สำนักวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.

โพธิ์สวัสดิ์ แสงสว่าง. นันทนาการ. มหาสารคาม: สหบัณฑิต, 2527.

มัลลิกา ต้นสอน. การจัดการยุคใหม่. กรุงเทพฯ: เอ็กสเปอร์เน็ท, 2544.

เมตตา เสวตเลข. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวประเภทนันทนาการ ศึกษาเฉพาะกรณี สวนสัตว์
คูสิต. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหิดล, 2539.

ยุพาวรรณ วรณวณิช. การตลาดบริการ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์,
2548.

ลักษณะ บุญเรือง.

[http://www4.sac.or.th/museumdatabase/show_article.php?article=24&sword=\[Online\]](http://www4.sac.or.th/museumdatabase/show_article.php?article=24&sword=[Online]). กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร, 2549. แหล่งที่มา: www.sac.or.th [14 ตุลาคม
2551]

- ลีลา สีนานุเคราะห์. **องค์การและการจัดการ**. กรุงเทพฯ: หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู, 2530.
- วรรณางษ์วานิช. **ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: วิรัตน์ เอ็ดดูลักษณ์, 2546.
- วรลักษณ์ พลสมย และปณณันศ ศกกันโท. **ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการสายการบินนกแอร์**. สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2551.
- วรวิทย์ องค์กรุทธรักษา. **พิพิธภัณฑที่พึงประสงค์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยในเขตอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2544.
- วรารุช สุทธิธร. **ไดโนเสาร์ของไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2545.
- วัชร ฐวธรรม. **ศิลปะการบริหารคน**. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2534.
- วิเชียร เกตุสิงห์. **หลักการสร้างและวิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2530.
- วิมลสิทธิ หรยางกูร. **พฤติกรรมมนุษย์กับสภาพแวดล้อม: มูลฐานทางพฤติกรรมเพื่อการออกแบบและวางแผน**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526.
- วิโรจน์ นุตพันธุ์. **ไดโนเสาร์สัตว์ร่อยล้านปีในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ: มิตรผลคูณการ พิมพ์, 2528.
- ศิริ ฮามสุโพธิ์. **สังคมวิทยาการท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, 2543.
- ศิริพร พงศ์ศรีโรจน์. **องค์การและการจัดการ**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: เทคนิค19, 2540.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์. **องค์การและการจัดการ**. กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา, 2539.
- สถาบันพิพิธภัณฑการเรียนรู้แห่งชาติ. บทนำ. ใน จุลลดา มีจุล, วราภานต์ วงษ์สุวรรณ และพัชรลดา จุลเพชร, **พิพิธภัณฑการเรียนรู้: พื้นที่ใหม่แห่งการเรียนรู้**, หน้า 6. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี, 2549.
- สมคิด บางโม. **องค์การและการจัดการ**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: วิทยพัฒน์, 2545.
- สมบัติ กาญจนกิจ. **นันทนาการชุมชนและโรงเรียน**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.
- สมบัติ กาญจนกิจ. **นันทนาการและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: ทำมาดี, 2544.
- สมบัติ กาญจนกิจ. **หลักนันทนาการ**. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.

- สิรินยา จรุงเทียบ. การนำเสนอระบบการจัดการพิพิธภัณฑ์ของดีเมืองกาฬสินธุ์เพื่อการศึกษาของชุมชน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชาโสตทัศนศึกษา ภาควิชาโสตทัศนศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.
- สิริพรรณ ชิริศรีโชติ. การบริหารพิพิธภัณฑ์เชิงธุรกิจ. กรุงเทพฯ: สำนักพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม, 2548.
- สุมาลี สังข์ศรี. รายงานการวิจัยการจัดการเรียนรู้ของแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต: พิพิธภัณฑ์. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์, 2548.
- สุเมธ ไชยชนะ. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเส้นทางเดินป่าและพฤติกรรมการเดินทางของนักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชาศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศาสตรบัณฑิต สำนักวิชาศิลปศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.
- สุรพงษ์ เลิศทัศนีย์. บรรพชีวินวิทยาทั่วไป. เชียงใหม่: หน่วยพิมพ์ออฟเซต คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2536.
- สุวิมล ตีรกันันท์. การใช้สถิติในงานวิจัยทางสังคมศาสตร์: แนวทางสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.
- หลุยส์ จำปาเทศ. จิตวิทยาสัมพันธ์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สามัคคีสาส์น, 2533.
- อรณมล บัณฑิตสุขุมาลัย. รูปแบบการบริหารพิพิธภัณฑ์และประสิทธิผลในการดำเนินงาน ศึกษากรณี การบริหารแบบราชการ รั้ววิสาหกิจ องค์การมหาชน มหาวิทยาลัย และเอกชน. สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชาศิลปศาสตรบัณฑิต ภาควิชาศิลปศาสตรบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.
- อารีย์ อัสวณภาพ. การนำเสนอรูปแบบพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.

ภาษาอังกฤษ

- Bammel, G. **Leisure and human behavior**. 2nd ed. Dubuqua, Iowa: Wm.C. Brown, 1992.
- Benjamin, B. W. **Dictionary of behavioral science**. London: Macmillan Press, 1975.
- Chen, Brendan Tai – Heng, **Analysis of leisure and tourism behaviors of international and American graduate recreation majors in the Central United States**. [Online]. 2007. Available from: http://www.tkc.go.th/thesis/abstract_eng.asp?item_id=87 [2008, October 10]

- Chobot, M. C, and Chobot, R. B. **New directions for adult and continuing education.:** Museum as education institutions, 1990.
- Cronbach, L. J. **Essentials of Psychological Testing.** 5th ed. edition, New York: Harper Collins, 1990.
- Drever J. **A dictionary of psychology.** London: Penquin Book, 1975.
- Ealine, R. **Satisfaction of Tourist in Private Park and Recreation in New York. Dissertation Abstract International,** 1984.
- Maslow, A H. **Motivation and personality.** 2nd ed. New York: Harper and Row, 1970.
- Mc Intosh, **Tourism principle, practices philosophies.** 5th ed. New York: John Wiles and sons.Inc, 1986.
- Natalisa, D. **The effects of management commitment to service quality on the customer.** Subroto Budiarto, 2003.
- Scherman, J. R. Jr. **Management.** 6th ed. New York: John Wiley & Son, 1999.
- Tourism Authority of Thailand. **Tourism statistics in Thailand 1998-2007**[online]. Available from:http://www2.tat.or.th/stat/web/static_index.php. [2008, July 24]
- Vroom, W. H. **Work and Motivation.** New York: John Wiley & Sons, 1964.
- Yamane, T. **Statistic: An Introductory Analysis.** Tokyo: Harper International Edition, 1973.

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือในงานวิจัย

1. รองศาสตราจารย์เทพประสิทธิ์ กุลธวัชวิชัย อาจารย์ประจำ
สำนักวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. อาจารย์อุไรวรรณ ขมวัฒนา อาจารย์ประจำ
สำนักวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. ดร.อัญจมา นิลนพคุณ อาจารย์ประจำ
คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
4. ดร.อรุณศรี อื้อศรีวงศ์ อาจารย์ประจำภาควิชาภูมิศาสตร์
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
5. นายวรารุช สุธีธร ผู้อำนวยการสำนักวิจัยชาศักดิ์คำบรรพ์
และพิพิธภัณฑ์ธรณีวิทยา
กรมทรัพยากรธรณี
กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสอบถามการวิจัยเรื่อง

“การศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทย”

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถาม เพื่อการศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทย

2. ผู้ตอบแบบสอบถามนี้ คือ นักท่องเที่ยว

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน รวมทั้งหมด 8 หน้า ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคล

ตอนที่ 2 เกี่ยวกับความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทย

ตอนที่ 3 เกี่ยวกับข้อเสนอแนะที่มีต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทย

3. ในการตอบแบบสอบถาม ให้ปฏิบัติดังนี้

ตอนที่ 1 โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน ( ) หน้าข้อความตามความเป็นจริง

ตอนที่ 2 โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างตามระดับความพึงพอใจที่ท่านมีต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทย โดยใช้เกณฑ์พิจารณาดังนี้

หมายเลข 5 หมายถึง มากที่สุด

หมายเลข 4 หมายถึง มาก

หมายเลข 3 หมายถึง ปานกลาง

หมายเลข 2 หมายถึง น้อย

หมายเลข 1 หมายถึง น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 โปรดเขียนข้อเสนอแนะของท่านที่มีต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทย

4. ในฐานะที่ท่านเป็นบุคคลที่สำคัญในการศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทย และเป็นบุคคลหนึ่งที่มีความสำคัญในการวิจัย จึงขอความกรุณาตอบแบบสอบถาม ด้วยความรู้สึกรับรู้ของท่านเองครบทุกข้อ ผู้วิจัยขอรับรองว่าข้อมูลที่ได้จะไม่ส่งผลกระทบต่อใดๆ ทั้งสิ้น จะเป็นการสะท้อนสภาพความเป็นจริงที่ใช้เป็นข้อมูลในการวิจัยเท่านั้น

นางสาวพรพิมล ศรีธีเรศ

นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา แขนงวิชาการจัดการนันทนาการการท่องเที่ยว

สำนักวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปและสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน ( ) หน้าข้อความตามความเป็นจริง

1. เพศ

- ( ) 1. ชาย
- ( ) 2. หญิง

2. อายุ

- ( ) 1. 18 - 24 ปี
- ( ) 2. 25 - 35 ปี
- ( ) 3. 36 - 50 ปี
- ( ) 4. 51 - 60 ปี
- ( ) 5. 61 ปีขึ้นไป

3. สถานภาพสมรส

- ( ) 1. โสด
- ( ) 2. สมรส
- ( ) 3. หย่าร้าง

4. ภูมิลำเนาของท่านอยู่ภาคใด

- ( ) 1. ภาคเหนือ
- ( ) 2. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
- ( ) 3. ภาคกลาง
- ( ) 4. ภาคตะวันออก
- ( ) 4. ภาคตะวันตก
- ( ) 5. ภาคใต้

5. อาชีพ

- ( ) 1. นักเรียน / นักศึกษา
- ( ) 2. ข้าราชการ / รัฐวิสาหกิจ
- ( ) 3. ธุรกิจส่วนตัว / ค้าขาย
- ( ) 4. เกษตรกร
- ( ) 5. รับจ้าง / พนักงานบริษัท

6. ระดับการศึกษาสูงสุด

- ( ) 1. ประถมศึกษา
- ( ) 2. มัธยมศึกษาตอนต้น
- ( ) 3. มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช.
- ( ) 4. อนุปริญญา / ปวส.
- ( ) 5. ปริญญาตรี
- ( ) 6. ปริญญาโท
- ( ) 7. ปริญญาเอก
- ( ) 8. อื่นๆ (โปรดระบุ).....

7. รายได้ทั้งหมดต่อเดือน (ก่อนหักค่าใช้จ่าย)

- ( ) 1. ต่ำกว่า 5,000 บาท
- ( ) 2. 5,001 – 10,000 บาท
- ( ) 3. 10,001 – 15,000 บาท
- ( ) 4. 15,001 – 20,000 บาท
- ( ) 5. 20,001 – 25,000 บาท
- ( ) 6. 25,001 – 30,000 บาท
- ( ) 7. มากกว่า 30,000 บาท

8. ท่านเคยมาชมพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์แห่งนี้มาก่อนหรือไม่

- ( ) 1. ไม่เคย / ครั้งนี้เป็นครั้งแรก
- ( ) 2. เคย ประมาณ .....ครั้ง

9. วันนี้ท่านมาชมพิพิธภัณฑ์กับใครบ้าง

- ( ) 1. คนเดียว
- ( ) 2. ครอบครัว
- ( ) 3. เพื่อน
- ( ) 4. คณะ / กลุ่ม

10. การเดินทางมาที่ชมพิพิธภัณฑ์ครั้งนี้ท่านเดินทางมาอย่างไร

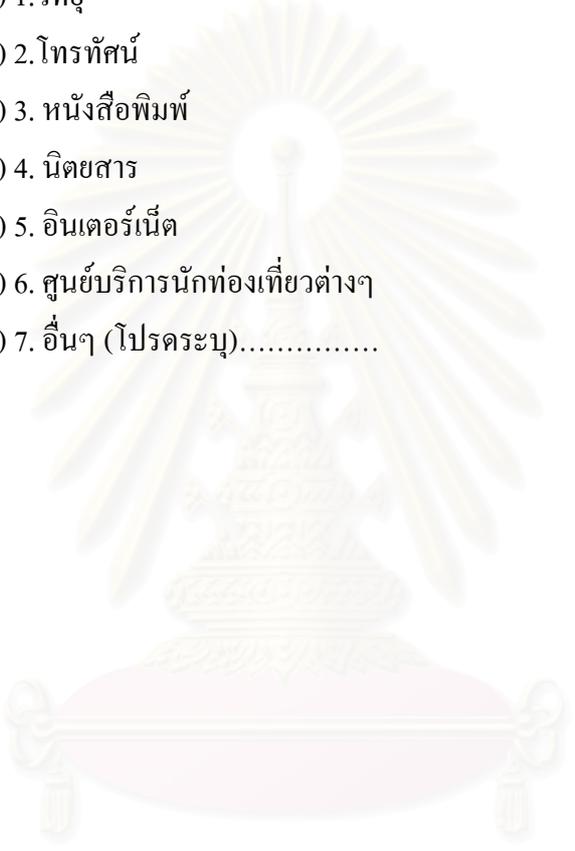
- ( ) 1. รถส่วนตัว
- ( ) 2. รถนำเที่ยว
- ( ) 3. รถโรงเรียน
- ( ) 4. รถจักรยานยนต์
- ( ) 5. รถเช่า
- ( ) 6. รถโดยสารประจำทาง

11. วัตถุประสงค์ในการเข้าชมพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในครั้งนี้

- ( ) 1. เพื่อพักผ่อน / ท่องเที่ยว
- ( ) 2. เพื่อทัศนศึกษา
- ( ) 3. แวะมาเพราะเป็นทางผ่าน
- ( ) 4. อื่นๆ (โปรดระบุ).....

12. ท่านได้รับข้อมูลข่าวสารในการมาท่องเที่ยวครั้งนี้ผ่านทางด้านสื่อใด (เลือกตอบเพียงข้อเดียว)

- ( ) 1. วิทยุ
- ( ) 2. โทรทัศน์
- ( ) 3. หนังสือพิมพ์
- ( ) 4. นิตยสาร
- ( ) 5. อินเทอร์เน็ต
- ( ) 6. ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวต่างๆ
- ( ) 7. อื่นๆ (โปรดระบุ).....

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 2 เกี่ยวกับความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทย

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความพึงพอใจที่ท่านมีต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทย

ความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทย	ระดับความพึงพอใจ				
	5	4	3	2	1
ด้านการจัดการ					
1.การจัดการในการให้บริการตอบข้อซักถามต่างๆของเจ้าหน้าที่					
2.การให้คำแนะนำในการชมพิพิธภัณฑ์					
3.การจัดนิทรรศการหมุนเวียน หรือนิทรรศการชั่วคราว มีความน่าสนใจและสวยงาม					
4.การจัดนิทรรศการถาวร มีความน่าสนใจและสวยงาม					
5.การจัดการเรื่องความสะอาด					
6.การจัดบริการร้านจำหน่ายสินค้าที่ระลึกมีจำนวนเพียงพอ					
7.สินค้าที่ระลึกมีเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่นและสวยงาม					
8.การจัดบริการเชื่อมโยงข้อมูลกับพิพิธภัณฑ์อื่นๆ					
9.เวลาในการเปิด-ปิด พิพิธภัณฑ์					

ความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทย	ระดับความพึงพอใจ				
	5	4	3	2	1
ด้านบุคลากร					
1.เจ้าหน้าที่ในส่วนให้บริการทั่วไปมีจำนวนเพียงพอ					
2.เจ้าหน้าที่มีความรู้ความสามารถ และให้ข้อมูลเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ได้เป็นอย่างดี					
3.เจ้าหน้าที่มีมารยาทและมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้มาใช้บริการ					
4.เจ้าหน้าที่มีมารยาทและมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเจ้าหน้าที่ด้วยกันเอง					
5.เจ้าหน้าที่มีบุคลิกภาพและการแต่งกายที่เหมาะสม					
6.เจ้าหน้าที่มีความกระตือรือร้นในการให้บริการ					
7.การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่มีความสอดคล้อง กับความคาดหวังของนักท่องเที่ยว					
ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก					
1.ความสะดวกของเส้นทางในการเดินทางมาพิพิธภัณฑ์					
2.การจัดสภาพภูมิทัศน์ภายนอกพิพิธภัณฑ์					
3.การจัดแสดงภายในพิพิธภัณฑ์					
4.ป้ายบอกทางภายในพิพิธภัณฑ์มีความชัดเจน และเพียงพอ					
5.ความเพียงพอของลานจอดรถ					

ความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทย	ระดับความพึงพอใจ				
	5	4	3	2	1
ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก					
6.ความสะอาดและการจัดเก็บขยะ					
7.ความสะอาดของห้องน้ำ					
8.ห้องน้ำมีจำนวนเพียงพอ					
9.จำนวนเก้าอี้และบริเวณพักผ่อนมีเพียงพอ					
10.ร้านจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่มมีจำนวนเพียงพอ					
11.ร้านจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่มถูกสุขลักษณะ					
ด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อการเผยแพร่					
1.การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ผ่านทางสื่อต่างๆมีความเหมาะสม					
2.การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ผ่านสื่อต่างๆมีความทั่วถึง					
3.ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ทางอินเทอร์เน็ตมีความน่าสนใจ					
4.การจัดเอกสารแนะนำการชมภายในพิพิธภัณฑ์มีความน่าสนใจ					
5.ข้อความบนป้ายโฆษณาพิพิธภัณฑ์ระหว่างเส้นทางมีความชัดเจน					

ความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ในประเทศไทย	ระดับความพึงพอใจ				
	5	4	3	2	1
ด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อการเผยแพร่ (ต่อ)					
6.ป้ายโฆษณาพิพิธภัณฑ์ระหว่างเส้นทางมีเพียงพอ					
ด้านกิจกรรมนันทนาการ					
1.การจัดกิจกรรมต่างๆเพื่อเผยแพร่ความรู้อย่างต่อเนื่อง					
2.ความรู้ที่ท่านได้รับจากการจัดนิทรรศการของพิพิธภัณฑ์					
3.การนำเสนอเนื้อหาด้านวิชาการผ่านเทคโนโลยี					
4.ความเหมาะสมของการจัดกิจกรรมนันทนาการในช่วงเทศกาลหรือช่วงเวลาที่สำคัญ					
ด้านความปลอดภัย					
1.การออกแบบโครงสร้างภายในอาคาร					
2.พื้นทางเดินเรียบสม่ำเสมอ เดินสะดวกมีความปลอดภัย					
3.ถังดับเพลิงได้มาตรฐาน					
4.ถังดับเพลิงมีจำนวนเพียงพอ					
5.การจัดวางถังดับเพลิงอยู่ในจุดที่สะดวกต่อการใช้งาน					
6.ส่วนประกอบของโครงสร้างการจัดแสดงโครงกระดูกไดโนเสาร์มีความแข็งแรง					

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

ชื่อ นางสาวพรพิมล ศรีชเรศ เกิดวันจันทร์ที่ 3 ตุลาคม พ.ศ. 2526 ที่จังหวัดกาฬสินธุ์ บิดาชื่อ นายอานนท์ ศรีชเรศ มารดาชื่อ นางนภาพรณี ศรีชเรศ จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจากโรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ เมื่อ พ.ศ. 2545 เข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรี สาขาการท่องเที่ยวและโรงแรม คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม และสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีในปี พ.ศ. 2548 (เกียรตินิยมอันดับ 2) จากนั้นเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาโท สาขาวิชาศิลปศาสตรการศึกษาด้านวิชาการจัดการนันทนาการการท่องเที่ยว สำนักวิชาศิลปศาสตรการศึกษาด้านนันทนาการ มหาวิทยาลัยบูรพา ในปี พ.ศ. 2550 ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 30 หมู่ 7 ตำบลเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ 46000 โทรศัพท์ 043 815734

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย